



HAJDÚ-BIHARI

NAPLÓ

**XLII. ÉVFOLYAM
100. SZÁM**

ÁRA: 2,20 FORINT

**1985. IV. 30.
KEDD**

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

KÖZLEMÉNY

**a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának
1985. április 29-i üléséről**

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1985. április 29-én ülést tartott. Az ülésen a Központi Bizottság tagjain kívül részt vettek: a Központi Ellenőrző Bizottság elnöke és titkára, a Központi Bizottság osztályvezetői, a megyei és a megyei jogú pártbizottságok első titkárai.

A Központi Bizottság kegyelettel megemlékezett a közel múltban elhunyt tagjáról, Nemes Dezső és Révész Ferenc elvtársról, valamint Takács Imre elvtársról, a Fejér megyei pártbizottság első titkáráról, a Központi Ellenőrző Bizottság tagjáról.

A Központi Bizottság meghallgatta és jóváhagyólag tudomásul vette Kádár János elvtársnak, a párt főtitkárának tájékoztatóját az időszerű politikai kérdésekről.

1. A Központi Bizottság, áttekintve a nemzetközi helyzetet, elfogadta a Varsói Szerződés tagállamai párt-és állami vezetőinek varsói tanácskozásán részt vett magyar párt- és kormányküldöttség tevékenységéről szóló tájékoztatót. Tudomásul vette, hogy Kádár János elvtárs, az MSZMP főtitkára, küldöttségünk vezetője az országgyűlés felhatalmazásával a Magyar Népköztársaság nevében aláírta a szerződés hatályának meghosszabbításáról rendelkező jegyzőkönyvet.

A Központi Bizottság megállapította: a Varsói Szerződés hatályának meghosszabbítását a nemzetközi helyzet alakulása, a NATO léte és tevékenysége, a békét fenyegető veszélyek tették szükségessé.

Változatlanul érvényes a Varsói Szerződés tagállamainak az a közös javaslata, amely a két katonai szövetségi rendszer egyidejű megszüntetését szorgalmazza.

A Varsói Szerződés Szervezete megbízhatóan garantálja a tagállamok biztonságát és függetlenségét, jól szolgálja a békeszerető külpolitikai tevékenységük összehangolását, a béke védelmét Európában és az egész világon. Három évtizedes fennállása alatt következetesen fellépett és a jövőben is sikrasszal a világháború veszélyének elhárításáért, a katonai erőegyensúly fenntartásáért, a fegyverzet lehető legalacsonyabb szintjén. Tevékenyen fellép a különböző társadalmi berendezkedésű államok békés egymás mellett éléséért, együttműködésük bővítéséért, a vitás nemzetközi kérdések tárgyalások útján történő rendezéséért, az enyhülési folyamat eredményeinek megőrzéséért.

A Magyar Népköztársaság teljesíti a szerződésből ráháruló kötelezettségeket. Hozzájárul politikai és védelmi szervezetünk működésének tökéletesítéséhez, védelmi képességének fejlesztéséhez. A magyar nép nemzeti érdekeit és a szocializmus közös ügyét szolgálva részt vállal a tagállamok

külpolitikai tevékenységének összehangolásában, a közös békekezdemenyvezések érvényre juttatásában.

2. A Központi Bizottság megállapította, hogy a XIII. kongresszus állásfoglalásainak szellemében, a felszabadulás 40. évfordulójának méltó megünneplése nyomán jó politikai légkörben, élénk társadalmi érdeklődés közepette folyik az 1985. június 8-ra kitűzött országgyűlési képviselő-és tanácstagválasztások előkészítése. A magyar dolgozók a kongresszusi és a felszabadulási munkaversenyben tettekkel bizonyítják elkötelezettségüket az eltelt négy évtized vívmányai, a szocializmus mellett.

A Hazafias Népfront választási felhívásában támogatja a párt XIII. kongresszusán elfogadott országépítő programot, s ez a választás politikai alapja. Az eddigi előkészítő munka tanúsága szerint az állampolgárok a szocialista demokrácia gazdagításaként, a szövetségi politika érvényesítéséért értékelik a választási rendszer korszerűsítését, az ország választási lista bevezetését és a többes jelölés általánossá tételét az egyéni választókerületekben.

A jelölőgyűlések, a választási gyűlések, a rétegtalálkozók és más rendezvények lehetőséget nyújtanak a lakossággal való széles körű párbeszédre, az országos választási program ismertetésére, a helyi ügyek és tennivalók megvitatására, valamint olyan jelöltek választására, akik várhatóan a legeredményesebben képviselik a választók érdekeit, és a legtöbbet tudják tenni az országos és a helyi célokat kifejező programért.

Az országgyűlési képviselő- és tanácstagválasztások fejlesztésként tovább a szocialista nemzeti összefogást, járuljanak hozzá rendszerünk demokratizmusának további kibontakozásához; a rendeltetésüknek megfelelő országgyűlés és tanácstestületek létrehozásával erősítsék a dolgozó nép hatalmát.

3. A Központi Bizottság fontosnak tartja, hogy a kiemelkedő belpolitikai események során kialakuló társadalmi aktivitás segítse az 1985. évi népgazdasági terv sikeres teljesítését.

A Központi Bizottság köszönetét fejezi ki a dolgozóknak a zord időjárás miatt keletkezett gondok és nehézségek leküzdésében tanúsított helytállásért. Felhívja a pártszervezeteket, a társadalmi, állami, gazdasági vezetőket, az üzemi, munkahelyi kollektívákat, a dolgozókat, hogy a maguk területén kövessenek el mindent a szokatlanul kemény tél kedvezőtlen gazdasági hatásainak ellensúlyozásáért, az első negyedévi termelési kiesés pótlásáért.

Széles körű társadalmi összefogással, fegyelmettséggel, jó gazdálkodással, az éves népgazdasági terv teljesítésével kell biztosítani az ország töretlen társadalmi-gazdasági fejlődésének feltételeit. (MTI)

VÁLLALTÁK, TELJESÍTETTÉK

Sikerek a szocialista munkaversenyben

Magyar Gördülőcsapágó Művek

A Magyar Gördülőcsapágó Művekben jeles hagyományai vannak a szocialista munkaverseny-mozgalomnak. Az 1952-ben alapított nagyvállalatnál ezt a tevékenységet több esetben is magas kitüntetésekkel ismerték el. A csapágóipari vállalat a felszabadulási és kongresszusi munkaverseny-mozgalomhoz is az országban az elsők között csatlakozott. Az új munkaverseny-szabályzat adta lehetőségeknek megfelelően az MGM szocialista brigádjaival a vállalati rendszer folyamatos és igazodik a piaci követelmények igényeihez. Az elmúlt évben 273 szocialista brigád 2600 tagja indult a munkaversenyben. Munkájuknak köszönhető, hogy az MGM 911 ezer gör-

1985 első negyedévi termelési terveket három százalékkal teljesítették túl, s kétszázalékos költségcsökkentést értek el. Terveken felül 199 vasúti járművet újítottak fel, hogy a javítási idők mintegy 20 százalékkal rövidebbek legyenek, s eközben több millió forint importanyagot hazaival váltottak ki.

Az üzem brigádjai nemcsak a gazdasági feladatok teljesítéséből vették ki részüket. A Tiszta, virágos Debrecenért! mozgalom keretében városunk és üzemük parkjainak megszüpítéséért 70 ezer óra társadalmi munkát végeztek, amelyek értéke 8 millió forint. A

szocialista brigádok vetélkedőn is számot adtak szakmai felkészültségükről. A termelésben legeredményesebben szereplő 15 brigád vesz részt a vetélkedő május 16-i üzemi döntőjében.

A munkaverseny keretében az üzem kocsjavító gyáregységének 600 fős gárdája kiérdemelte az elnőző gyáregység címet, a dr. Csanádi György Szocialista Brigád pedig a MÁV Kiváló Brigádja kitüntetését. További 36 brigád teljesítményét okievével ismerték el, s több mint 4 millió forintot kaptak, illetve kapnak a kongresszusi és felszabadulási munkaversenyben elnőző dolgozók, kollektívák.

Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat

Kemény idők jártak az építőkre az elmúlt hónapokban. A mínusz 20 fokos hidegek s az energiakorlátozás 120 millió forint termelési kiesést okoztak a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalatnál. Dolgozóik, a munkaversenyben vállaltaknak eleget akarva tenni, azon vannak, hogy behozzák lemaradásukat. Erőt adhat nekik az is, hogy tavaly minden kitűzött céljukat elérték.

Ennek jellemzőjeként csak egyetlen adat: az elmúlt évben 1635 lakást építettek, 56-tal többet, mint terveztek. S most elsődleges feladatuknak azt tartják, hogy év végére kiegyenlítsék az időjárás benyújtotta „számlát”. (Eddig 30 millió forintnyi lemaradást dolgoztak le.) Ehhez természetesen az is kell, hogy terveiket az erede-

(Folytatás a 2. oldalon)



K

LIS 29,

PJA

11 -

3 órákor

IDŐJÁRÁS:
Nyomóan borult
többfelé esővel,
nyenként gyenge
Keleten zivatar
b csökken a
hőátvonulások
s zápor, hózá-
r. Az északnyu-
szél délután-
dik. Hétfőn a
nyakran lesznek
ökések. A vár-
onyabb éjszakai
általában 0 és
agyasabb nappali
hétfőn 7 és 12
akul. (MTI)

ÖNAPTÁR
vele ezelett 1885.
ületeit, és 65 éves
ap halt meg. Ne-
repszámérnök, fel-
ki tudomány dok-
tika egyik hazai

RAMOK

sz. utaságpolitikai
uth utca 1. szám)
skedelmi Vállalat
meg három napig
tasat.
AB-székházban az
Debreceni Akadé-
vitalást tart a
v középtávu ku-
ja témájában.
TE bemutatokert-
ász János kertba-
ak a koral szá-
termesztés idő-
sői tartanak elő-
neművészet világ-
ból társastánc-
veznek a Kölcsen-
nyomban.
ény
lye Gábor Műve-
ban a tanítók
rendezvényso-
környezetismeret
éről hallható elő-
velődési házban
kiállítás rendez-

DEBRECEN-
szetközi Atom-
ökség a Kis-
rsítók felhasz-
ereben csopor-
zi tudományos
ervezett. Az uta-
az NSZK és a
tán a múlt hét
a Debreceni
ató Intézetbe és
rieti Fizikai In-
tattak.

0.05 Hírek. Ut-
ortvilág. 20.00
gis felrobbant
gép? 21.00 Hi-
21.05 A Rádió
bemutatója
Királyi szél-
ay Jenő-Far-
2. Helyre Ka-
bójárás Sport.
sz. 24.00-4.30

Hírek. Időjá-
meretés. 9.05
programjából
kból. 9.30 Ze-
10.35 Dzsessz-
Ágay Karola
kel. 11.38 Su-
zongorahang-
rek. Időjárás.
rtetés. 13.05
brosze Bierce:
5 Régi má-
táncok. 13.55
költemény.
ú felvete-
l: Don Car-
Iskolarádió
as. 19.03 Mű-
Két han-
nager felvéte-
ari muzsika
m remekmű-
eline du Pré
aniel Baren-
szonátafelvé-
t zeneműve.
sz búcsúza-
sz. Időjárás.

17.00 Hét-
nációs ma-
1. A tartá-
Kulturális.
esti informá-
93 - Szőlő-
szállítás?
Hallgatónk
Antal vála-
ok 11 pontok
Műsorle-
zkesztője:

eg: Debrecen.
-144 - Feladás
e 316 forint -

Az ember és a munka ünnepén

ÍRTA: ZSUROVITS SÁNDORNÉ, A SZAKSZERVEZETEK MEGYEI TANÁCSÁNAK TITKÁRA

Az esztendő egyik legszebb napja május elseje, a teremtő munka és az alkotó ember, a történelmet formáló munkások összefogás nemzetközi ünnepe. Az elnyomás elleni küzdelmet, az emberhez méltó igazságos társadalom megteremtését és felépítését zászlajára tűző munkásoktól nemcsak céljaihoz méltó, szimbólumnak is beillő ünnepet választott. A májusban újjáéledő természet is jelképezi, hogy a dolgozó ember harca és keze nyomán születik az új világ.

Május 1. megünneplésének hagyománya, amely közvetlenül a XX. század beköszönté előtt alakult ki, az egész világ dolgozóinak szívéhez kötött. Május 1. valóban korunk ünnepevé vált, az elnyomás és a töké elleni, a békéért és a szocializmusért vívott harc jelképevé.

A földünket ezen a napon ellepő vörös zászlók nemcsak a chicagói munkások 1886-ban kiontott vérére emlékeztetnek bennünket. A májusi zászlóbontás egyben tisztelgés forradalmi elődeink emléke előtt, akik életüket áldozták a munkásokért harcaiban az emberibb életért folytatott küzdelemben. Ezen a napon emlékezünk a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő harcosaira és névtelen hőseire. Az ő áldozatkészségük, helytállásuk is segítette bennünket mindenütt a világon annak a valóra váltásában, annak az útnak a végigjárásában, amelyre Marx, Engels, Lenin és a nemzetközi munkások legkiválóbbjai tanításai vezettek bennünket. Ezeknek a tanításoknak a jegyében földrészek és országok átalakultak át hullámzik május elsején az üzenet a szolidaritás erejéről, a munkások összefogás legyőzhetetlenségéről.

Az öntudatra ébredt munkások felismerték, hogy sorsán csak közös erővel és összefogással tud változtatni. Sok évtizedes küzdelem keresztül vezetett el az úthoz a korhoz, amelyben a világ jelentős részén szabadon csendülhetnek fel az Internacionálé dallamai, s a népek, nemzetek életüket már maguk formálva, bizalommal ünnepelehetnek. Ezekben az országokban a dolgozók a szocializmus zászlaja alatt köszöntik a munkásoktól nemzetközi ünnepet. A világnak ebben a részében ez a nap az egész nép ünnepe, amelyről nemcsak a városokban és falvakban emlékeznek meg, hanem felidéznek egy napot a vállalatoknál, a szűkebb kollektívánál is. Felszabadultak, boldogan ünnepeleik a családok is.

Hazánkban a teremtő, az alkotó munkát köszöntő május elseje a dolgozók tudatában mélyen élő nemzetközi ünnepe. Nálunk naponta bizonyosodó konkrét valóság, hogy a szocializmus viszonyai között végzett munka, a közös erőfeszítés egy szebb világ alapjait megteremtő értékeket képes létrehozni. A mi országunkban egy biztosságot úton haladó, alkotókedvvel teli nép köszönti a munkásoktól nemzetközi ünnepet. Emelt fővel ünnepelehetünk. Nemzeti összefogással, kitartó, áldozatos munkával gyarapítottuk országunkat, eredményeinket elismerik a világban.

Május 1. sokarcú ünnepe: minden esztendő hozzáadja a maga sajátos jegyeit, amelyek a történelem menetét tükrözik vissza, és a dolgozó nép érdekeit leginkább érintő eseményekre utalnak. A magyar nép számára az 1985-ös esztendő több szempontból is kiemelkedő. Ebben az évben ünnepelehetünk hazánk felszabadulásának 40. évfordulóját. Most, amikor 40 esztendő után összegezzük részvételünket az ország újjáépítésében, meg kell állapítanunk, hogy nem volt könnyű a német fasizmus és az azt kiszolgáló Horthy- és Szálasi-rendszer által romba döntött ország újjáépítése. A romokból indultunk el 1945-ben a szabadság felé. Az a bizalom, reményesség, erőfeszítés és önfeláldozó munka, amely akkor egész népünket jellemezte, ma is és a jövőben is példaként áll előttünk.

Egy ország történelmében 40 év nagyon rövid idő. Viszont, ha a társadalmi, gazdasági fejlődés főbb vonásait, eseményeit alapján tekintjük át ezt az időszakot, igen gazdag kép tárul elénk. Ha mindazt — ami hazánkban, a szocializmust építő Magyar Népköztársaságban az utóbbi négy évtized alatt történt — elemezzük, megállapíthatjuk, hogy ez a társadalmi és gazdasági fejlődés igen fontos szakasza életünknek.

Az eltelt 40 év gazdaságépítő munkájának legnagyobb eredménye, hogy a párt politikai és gazdaságpolitikai céljaival összhangban biztosította a szocializmus alapjainak lerakását, anyagi-technikai bázisának magasabb szintre emelését. Mintegy négy és félszeresére növekedett az ország állóeszköz-állománya, megvalósult hazánkban a teljes foglalkoztatás, a létbiztonság. Fokozódott a tudomány társadalmi, gazdasági szerepe, a gazdaság vezető ágává vált a szocialista nagyipar, kialakultak a szocialista nagyüzemi gazdálkodás feltételei a mezőgazdaságban.

A gazdaság fejlesztése mellett a négy évtized központi kérdése a lakosság életszínvonalának, a dolgozó tömegek jólétének emelése, az életkörülmények állandó javítása volt. Jellemző és állandó törekvés ez akkor is, ha tudjuk, hogy egyrészt a felszabadulást követően voltak évek, amikor az adottságokkal reálisan nem számoló fejlesztések korlátozták az életszínvonal növelésének lehetőségeit. Másrészt, hogy a legutóbbi esztendőben az egyensúlyi követelmények miatt az elért életszínvonal megőrzését, illetve védelmét tűzhetjük célul.

Számottevő eredményeket értünk el a dolgozók életkörülményeinek javításában. Fejlődött az egészségügyi ellátás színvonala, a gyermekintézményi ellátottságunk tekintve nemzetközi összehasonlításban is kiálljuk a próbát. A ma tapasztalható feszültségek ellenére is meg kell állapítanunk, hogy sikeresen teljesítettük lakásépítési programjainkat. Teljes körűvé vált a társadalombiztosítás. Fejlődött a vállalati szociális ellátások, juttatások rendszere.

Mindaz, amit a felszabadulás óta eltelt négy évtizedben a dolgozó emberek szorgalmával, alkotó tevékenységével létrehozott, a teremtő munkának köszönhető. Az új gyárak, üzemek, lakótelepek, a kulturális intézmények, gazdag kirakatok beszállásai tanúiak, hogy mire képes az ember, ha a saját és a közösség boldogulásáért dolgozik, küzdhet.

Negyven esztendeje az alkotás, a munka ünnepe, a dolgozók nagyszerű megmozdulása minden május elseje. Szocializmust építő társadalmunkban több nemzedék munkálkodik együtt. Köztük vannak még azok, akik nagy áldozattal, forradalmi hittel utat törtek mai, szabad életünknek. Növekvő számban, mind gazdagabb tudással folytatják ezt a munkát a fiatalok. A munkásoktól, a szövetkezeti parasztoktól, az értelmiség döntő többsége tehetségének és képességének legjavát adva dolgozik céljaink eléréseért.

Ennek az összefogásnak és a tenni akarásnak köszönhető, hogy az elmúlt években is sikeresen teljesítettük céljainkat. A legutóbbi évek teljesítményei és eredményei nemzetközi viszonylatban is elismerést váltottak ki. Sikertől megőrizni a fizetőképességünket. Erre egy olyan időszakban került sor, amikor a föld országai közül sok vált fizetőképzetlenné, és kérte adóssága átutazását.

A megye gazdaságpolitikájának céljainak érdekében sikerült a rendkívül sok erőfeszítés történetét. Az elmúlt öt év a megye lakosságának egyik nagy közösségi erőpróbája volt, ahogyan a megye lakossága elviselte a nehézségeket, vállalta a többletmunkát: Jelentős eredmények születtek az iparban, a mezőgazdaságban, a társadalmi, politikai élet minden területén. Célkitűzéseink megvalósítását jól segítették a szocialista munkaversenyben élen járó kollektívák, vállalatok felajánlásai, vállalásai. Eredményeiket fémjelzik a kongresszusi munkaverseny első szakaszának lezárásaként kapott országos szintű elismerések is. E sikerek alapja, biztosítéka volt és maradt a dolgozó ember, annak mindennapos felelősségteljes munkája.

Eddig elért eredményeinket tisztelnünk, becsülnünk kell. De azt is világosan látjuk és értjük, hogy csupán a múlt eredményeiből megélni nem lehet. A jövőben nem egyszerűen többet kell tennünk, hanem mindenekelőtt jobban kell végezni feladatainkat, nagyobb felelősséget kell éreznünk mindannyiunknak a gondjaink felszámolásáért, az újabb eredményekért. Ez a felelősség hatotta át az MSZMP XIII. kongresszusának munkáját, amely az 1985. év kiemelkedő, az egész magyar nép számára meghatározó politikai esemény volt.

Pártunk legmagasabb fóruma — a társadalom valamennyi osztályának és rétegének véleményét figyelembe véve — értékelte és minősítette a két kongresszus közötti időszak politikai életének fő jellemzőit, és elmozdította az ország helyzetét, a társadalom szocialista építésének belső és külső feltételeit. Az így kialakított valóságú társadalomkép elengedhetetlen biztosítéka annak, hogy a párt előremutató programot dolgozzon ki a

továbbhaladás irányára, a legfontosabb tendenciákra, a fejlődés során szükségszerűen létrejövő feszültségek leküzdésére, enyhítésére.

Pártunk munkájában mint mindig, most is a folytonosság és a megújulás gyakorlata érvényesült. Ugyanaz a jelmondat díszítette a tanácskozótermet, mint a VII. kongresszus óta valamennyi kongresszusunkét: „Tovább a lenini úton”. Ennek a jelszónak minden időszakban más-más belső hangsúlyai voltak, 1959-ben a lenini útra való visszatérést hirdette. A hangsúly most a továbbon van, pártunk politikai irányvonalának következetes folytatásában, a mai kor követelte határozott előrelépésben.

Az MSZMP kongresszusa a munka kongresszusa volt, figyelmének középpontjában a munka állt. A pártban, a közéletben, a gazdaságban, a kulturális életben folyó munka reális elemzése, a valóság feltárása, a belőle fakadó tennivalók megjelölése volt a fő mondanivalója. E tenni akarás elvi alapja: a párt fő politikai irányvonala, amely az országépítés utóbbi évtizedeiben nem csupán jelentős sikereket elindítója tudott lenni, hanem képes volt a valóság szüntelen változásával lépést tartani, megújulni, képes volt a nehézségekkel szembenézni, s a szocializmus építését nemzeti programmá emelve elnyerni és megőrizni a dolgozó nép bizalmát.

Az előző kongresszuson megfogalmazott mondatok; a párt bíz a népben, helyébe ma az kerül: „a párt továbbra is ki akarja érdemelni a nép bizalmát”. Ez határozza meg politikájának, cselekvési programjának lényegét. Ezek megvalósításában olyan erőkre támaszkodhat, mint a szocialista társadalmunkban rejlt lehetőségek jobb kihasználása, a negyvenéves építőmunka eredményei, az egész magyar nép cselekvő képessége.

Jövőnk szempontjából nagyon fontos mondanivalója volt a kongresszusnak, hogy a munka, sőt a jobb munka a gondok megoldásának egyetlen lehetséges útja. Arra van szükség, hogy tömegmértékben, a gazdaság szocialista szektorában váljék uralkodóvá a munkával, a munka eredményével szemben a minőség igénye, hogy a fő munkaidőnek — s azon belül mindenképp a munkának — adjuk vissza a becsületét. „Hirdessük: itt nem boldogul más, csak aki alkot, aki munkás!”

A kongresszus nem ígérgetett, nem kerülte meg a gondokat. Munkaprogramot adott, amelynek megvalósításához hozzá kell látnunk a közéletben, a munkahelyeken. Folytatnunk kell tehát a munkát, amelyet elkezdünk, de most már annak a programnak az alapján és segítségével, amelyet a jövőt formáló XIII. kongresszus megfogalmazott.

Feladataink a jövőben sem lesznek könnyűek. A kongresszus felvázolta egy élelnekebb, egyensúlyi helyzetünket szilárdító, a gazdaság szerkezeti fejlődését segítő év intenzív forrásokból táplálkozó gazdasági fejlődés programját.

A gazdasági egyensúlyt, s még inkább az előrelépést már nem pusztá takarékosággal, a fogyasztás, benne a termelő fogyasztás visszafogásával, s bizonyos kényszerintézkedésekkel kívánjuk biztosítani. Elodázhatatlanul szükség van technikai, technológiai fejlesztésre, az élen járó országoktól való mind nagyobb lemaradás megállítására. Ami pedig az életszínvonalat, életkörülményeket illeti, nem egy széles társadalmi réteg gondolja váltak égetővé. Elég a nyugdíjasok, a lakást, az otthon teremtő fiatalok, a nagy családok helyzetére utalnunk. Nagy társadalmi feszítő erő sürgeti az előrelépést.



Az életszínvonal-politikával szemben azt a követelményt támasztotta, hogy érezhetőbben segítse és ösztönözze a gazdasági fejlődést, mérsékelje a társadalmi egyenlőtlenségeket, tompítsa a szociális feszültségeket, legyen igazságosabb, valósítson meg arányosabb közteherviselést. Ezeknek a nagyon fontos elveknek a megvalósítása központi intézkedések egész sorát igényli. Ugyanakkor tudnunk kell, hogy a megye dolgozó életkörülményeinek alakulása itt formálódik. A jövőben nagy felelősség nyugszik a helyi tanácsokon és a vállalatokon. Döntéseik több ezer dolgozó élet- és munkakörülményeire hatnak kedvezően, vagy éppen negatívan befolyásolják azt. Ha mára nem gondolunk, csak a teljes és hatékony foglalkoztatás egyidejű megvalósítására, a különböző települések jövőbeni fejlesztésére, vagy az égetővé váló lakásprobléma megoldására, tennivalók ezekből is bőven adódnak.

Négy évtizedes tapasztalatunk, hogy társadalmi összefogás nélkül nem oldhatjuk meg feladatainkat. Ezért örökösünk a társadalmi viták és a kölcsönös bizalom útján épült nemzeti egység felett. Fejlesztésünk kell a cselekvőképzési politikai létkört, a társadalmunkat egyre jobban átható szocialista demokráciát, a tisztességes, becsületes munka elismerését. Feladataink megvalósítása, a szocialista építőmunka sikere azon múlik, hogyan és miképpen tudjuk a szocialista demokráciát elmélyíteni és kibontakoztatni.

Kádár János elvtárs, az MSZMP főtitkára mondta a kongresszuson: „Szükséges és lehetséges, hogy a dolgozók százezreinek, millióinak beleszólása legyen a kérdések eldöntésébe, a végrehajtás ellenőrzésébe, saját sorsának intézésébe.” Demokratikus gyakorlatunk erősítve érthetjük el, hogy életünk minden területén még nagyobb tisztelet övezze a dolgozó embert, hogy mindenütt rangja szerint kezeljék a jól végzett, becsületes munkát. Csak a tisztességes, a közösséget vezető munka adhat felhatalmazást arra, hogy véleményünk mondjunk közös dolgainkról.

A demokrácia szélesítésének útján a politika fontos próbája lesz az 1985. június 8. általános választás, az új választójogi törvény érvényesítése.

Az országgyűlési képviselők és a tanácsok választása mindig kiemelkedő esemény volt és az ma is szocializmust építő népünk életében. A választási törvény — amelynek számos új eleme van — a szocialista demokrácia továbbfejlesztését, a választási rendszer demokratizmusának szélesítését, a népképviseleti testületek, a tanácsok tevékenységének továbbfejlesztését, hatékonyabbá tételét szolgálja.

Június 8-án a szó igaz értelmében választunk. Minden szavazattal rendelkező állampolgárnak el kell döntenie, hogy a szavazólapon szereplő képviselők és tanácsok közül kit tart érdemesnek arra, hogy az országgyűlés, a tanács munkájában eredményesen képviseli majd választói, a közösség érdekeit.

Jelentős változások történnék a vállalatoknál is. A gazdaságirányítás továbbfejlesztésével összhangban létrejönnek a vállalatirányítás új formái, amelyek a szocialista demokrácia további kibontakoztatásához nyújtanak segítséget. Növelik a helyi kollektiva szavának súlyát, a dolgozók felelős részeseivé válnak a vállalatok jelenét és jövőjét meghatározó minden lényeges döntések, a vállalati irányítással kapcsolatos jogok és felelősségek is jelentősen növekszik.

Május ünnepe számunkra szocialista életünk legnemesebb vonását juttatja eszünkbe, azt a széles körű lehetőséget, hogy nálunk mindenkinek módja van beszélni saját életének alakításába. Módnak már van erre, de meg kell tanulnunk jobban, felelősséggel élni a lehetőséggel. Hiszen demokratikus viszonyaink fejlődése, hazánk boldogulása nemcsak a mi érdekünk. Hatalmunk szolgálata igazi hazafias és internacionalista tett. Ezzel adhatunk példát, hitet azoknak, akik jövőjüket a szocializmusban látják.

Céljaink elérésének legfontosabb feltétele a béke. Mint a világ sorsáért felelősséget érző emberek sokasága, mi is aggódunk az emberiség jövőjéért. A világra figyelő ember nyugtalan, mert tudja és látja, hogy felérősödött a háború híveinek hangja. Az imperializmus szélsőséges vezetői körrel elszántan fegyverkeznek, katonai fölény megszerzésére törekednek. Minden eszközt igénybe vesznek, hogy az enyhülésnek gátat vessenek. A világ haladó erői nagy aktivitással lépnek fel a háborús légkör létrehozását, a feszültségek fokozását célzó imperialista politikával szemben. E haladó erők biztos támasza a Szovjetunió, a szocialista közösség ereje és következetes békepolitikája. Ezért is bízhatunk az enyhüléshez való visszatérésben.

A nemzetközi politikában változatlan stratégiai célunk a békés egymás mellett élés elvének érvényesítése. Minden erőnkkel küzdünk az enyhülés folytatásáért, a vitás kérdések tárgyalások útján történő rendezéséért. Hisszük és valljuk, hogy elhárítható az emberiség létét fenyegető háború katasztrófa, hogy békében és nyugalomban köszöntheti majd az új nemzedék a jövő évszázadát. A békéért és a nemzetközi biztonságért — létünk és munkánk feltételéért — azzal a meggyőződéssel szállunk szíkra, hogy vele szolgáljuk nemzeti érdekeinket, de a szocializmus és az egész emberiség együttes ügyét is.

Az elöljáróságok alakulása elé

„Most már nem érzik magukat elhagyatva, nem érzik, hogy minden el van véve tőlük, hogy kiszolgáltatottak. Az elöljárósággal ismét visszakapták önállóságukat, saját életük kérdéseiben önállóan döntenek” — nyilatkozza a Békés megyei Kevermes tanácsának vb-titkára a rádióban.

Márpedig neki igazán lehet rálátása az elöljáróság intézményére, hiszen Kevermes társközségében, Dombirtason — egyedül az országban — már 1984 augusztusa óta működik az elöljáróság — kísérleti jelleggel.

Az az új közigazgatási forma, melynek bevezetésére idén júniusban — a választásokat követően — minden magyarországi társközségben sor kerül.

A túlzott elvárásoktól perze óva kell intünk a kis-közsegek lakóit. Arról például mindenkinek tudni kell, hogy nem a régi forma újrafelállításáról van szó. (Es senki se gondoljon a régen volt elöljáróságokra sem.) A társközségi viszonyok, a székhelyközségben levő közös tanács változatlan marad, az elöljáróságok pusztán bizonyos feladatokat vesznek át a közös tanácstól.

Lanyhul a közéleti érdeklődés?

Hangsúlyozzuk: nem tanácsok jönnek létre tehát a társközségekben. Annak idején, a tanácsok alakulásakor alapvető politikai célkitűzés volt, hogy az állam a maga jól szervezett rendszerével jelen legyen még a legapróbb településeken is és ott vezérelje a végbenéző társadalmi folyamatokat. 1960-ig így körülbelül 3000 községi tanács alakult, de hamar kiderült, hogy a feladatok megfelelő ellátásához nincs elegendő tanács szakember. A minőség javítása érdekében ezért volt szükség a községi tanácsok integrációjára. De kiderült az is, hogy nincs igény ilyen hatalmas apparátus fenntartására. Fejlődést, derült az is, hogy nincs igény ilyen hatalmas apparátus fenntartására.

Új formára van szükség

A kistépelések érdekében szükség volt tehát egy új formára, mely ismét bizalmat ébreszthet a nem székhely társközségek lakosságában, és felélelheti az ottani közösségi életet. Az intézkedések azóta már megvalósultak. A Minisztertanács 1985. március 7-i rendelete életre hívta a majdan júniusban megalakuló elöljáróságokat. Javában folynak a tanács választások és — bár nyilván a jelölőgyűlések alkalmával is esett szó erről — nem árt hangsúlyozni, hogy a most megválasztandó tanácstagokból áll majd össze

De közben ne feledjük: a közös tanács szervezetének része maradt — ellátva bizonyos államigazgatási feladatokat is.

A rendelet kiemeli: az elöljáróság a társközség lakosságának érdekeit képviselve kezdeményezően vesz részt a közös tanács céljainak, terveinek kialakításában. Más szervekkel együttműködve vállal részt a helyi feladatok megoldásában. Fontos tényező, hogy az elöljáróság önállóan rendelkezik anyagi eszközökkel — és ez az elöljáróságtól nem vonható el. A döntési lehetőségekről a dombirtasi elöljárót idézve már többnyire szölkünk.

A sok-sok még áttanulmányozandó paragrafus közül idézzük az ötödikét: „Ha az elöljáróság a közös tanácsnak vagy a végrehajtó bizottságnak a társközséget érintő döntését sérelmesnek tartja, az ügy ismételt tárgyalását kezdeményezheti.” Az ilyen esetekről a közös tanács elnökének tájékoztatnia kell a megyei tanácselőnököt.

És emeljük ki még egy lényeges pontot: az elöljáróságnak lehetősége van arra, hogy mérsékelje vagy elengedje a községfejlesztési hozzájárulást, melynek elcsúszásáról egyébként szintén önállóan dönt.

Önállóan — irtuk, és ez a fogalom valóban kulcsszóva az új formának. A legkisebb falvakban így maguk között dönthetnek az emberek olyan kérdésekben, melyek a leginkább valóban rájuk tartoznak. Lám, a politika le tudta vonni a következtetést és a korszerűsödő közigazgatás már olyan formát hozott létre, melyet a kistépelések lakosságának is könnyebb lesz tartalommal megtölteni. A demokratizmusnak ez a „testközelisége” jelentős erkölcsi-anyagi forrásokat nyithat meg a falvak lakói körében.

A közös tanács része

De közben ne feledjük: a közös tanács szervezetének része maradt — ellátva bizonyos államigazgatási feladatokat is.

A rendelet kiemeli: az elöljáróság a társközség lakosságának érdekeit képviselve kezdeményezően vesz részt a közös tanács céljainak, terveinek kialakításában. Más szervekkel együttműködve vállal részt a helyi feladatok megoldásában. Fontos tényező, hogy az elöljáróság önállóan rendelkezik anyagi eszközökkel — és ez az elöljáróságtól nem vonható el. A döntési lehetőségekről a dombirtasi elöljárót idézve már többnyire szölkünk.

A sok-sok még áttanulmányozandó paragrafus közül idézzük az ötödikét: „Ha az elöljáróság a közös tanácsnak vagy a végrehajtó bizottságnak a társközséget érintő döntését sérelmesnek tartja, az ügy ismételt tárgyalását kezdeményezheti.” Az ilyen esetekről a közös tanács elnökének tájékoztatnia kell a megyei tanácselőnököt.

És emeljük ki még egy lényeges pontot: az elöljáróságnak lehetősége van arra, hogy mérsékelje vagy elengedje a községfejlesztési hozzájárulást, melynek elcsúszásáról egyébként szintén önállóan dönt.

Önállóan — irtuk, és ez a fogalom valóban kulcsszóva az új formának.

Dombrovsky Ádám

Tovább a lenini úton!

A címadó mondatot olvashattuk négy napon keresztül a XIII. pártkongresszus elnöki emelvénye felett. E mottó — amelyet a Lenin-dombormű s vörös és nemzedésünőtűtől csillag övezett — nem az aktualitás szülte, nem csupán négy napra érvényes jelző volt ez.

A lenini út az emberiség legnagyobb céljához, a szocializmus kiteljesedéséhez vezet. A kommunizmus vállalták azt a történelmi küldetést, hogy ezen az úton vezetik a társadalmat, élen haladnak. E vállalkozás nem könnyű, hiszen az út nem kitaposott; nem kockázatmentes, mert kitérők is veszélyeztethetik a haladást; ugyanakkor a ma és a jövő szempontjából egyaránt nagy felelősséggel jár. Biztos iránytűt ez úton haladás-hoz mindenkori marxizmus-leninizmus eszméi adhatnak. Pártunk négy évtizedes küzdelmei is ezt bizonyítják. A kitérők ellenére is pártunk mindig visszatért a lenini útra, mert hűen követte a marxizmus-leninizmus alapelveit, és politikájában ezt juttatta érvényre. A marxizmus-leninizmus azonban nem merev dogma, hanem a cselekvés vezérfonala, ez magában hordozza az állandóságot és változást, a stabilitást és a megújulást nélkülözhetetlen elemeit is.

A XIII. pártkongresszus a következő öt évre meghatározta feladatainkat, programot adott, körvonalazta a fejlődés lehetőségeit és irányát. Most azon van a sor, hogy a gyakorlatban megvalósítsuk a kongresszus határozatait. Hogy ezt miként tegyük, erre is kaptunk a kongresszustól útmutatást. Ma mindennél fontosabb úgy erősíteni tovább a pártot, hogy az a mind nagyobb követelmények között is megfelelően vezető szerepet töltsön be, és ez sehol se csorbulhassék. A döntő feltétele ennek a párt eszméi, politikai, cselekvési és szervezeti egysége.

Amikor egységről, fegyvelről beszélünk, nem képzeljük a kommunizmust egyfajta uniformizálást. Az egységes gondolkodás, elhatározás és cselekvés nem mond ellent a pártot összetevő kommunizmus személyiségből fakadó, csak az egyénre jellemző sajátosságoknak. Sőt, azokra építve lehetséges az, hogy mindenki a maga helyén, a tudása legjavát adva álljon helyt és dolgozzék a közös cél érdekében.

Eszméink elsajátítása s elfogadása, politikánk követése s az érte való kiállás, a tettekben tetést ölt meggyőződés — és sorolhatnánk még a párt követelményeit — mind olyan tényezőket, amelyek a kommunizmus ember értékeit is gazdagítják. Ezek hozzájárulnak a személyiség sokoldalú kibontakozásához, kiteljesedéséhez, s a manapság oly sokszor hangoztatott önmegvalósítás igénye

is így válhat reális lehetőséggé. Következésképpen a párt eszméi, politikai, erkölcsi követelményei, az egység és fegyvel igénye nem korlátozzák az egyént, nem nyírják meg az emberi személyiséget, ellenkezőleg, igaz értékekkel gyarapítják. Tekintettel arra, hogy a pártot az egyes kommunizmus alkotják, az ő fejlettségi szintjük összegződik a pártban, annak vezető erejében, hatásában, tömegkapcsolataiban. Ezért oly fontos a párt minden tagjának törekednie arra, hogy megfeleljen a párttagsággal járó követelményeknek; ezek reálisak, teljesíthetők.

A párt nem kíván emberfeletti dolgokat a tagjaitól. A mai körülmények között nálunk egyetlen kommunizmusnak sem kell életét eldöntenie az eszméért, nem kell börtönt, megáztatást, nélkülözést vállalnia marxista-leninista meggyőződéséért. Ma kommunizmusnak lenni nem jelent hátrányt, noha nem járhat megkülönböztető előnnyel sem. A párttagoktól valamivel többet vár el a párt és a társadalom, mint az átlag állampolgártól. Ez olyan többletet jár kifejezésre, mint a közügyek intézése, a közösség érdekében végzett társadalmi munka, a politikai életért való bátor és önzetlen kiállás. S amit érte kapnak, az a megbecsülés, a tisztelet, az elismerés, ezek mind olyan emberi értékek, amelyeket sem felülről adományozni, sem pénzért megszerezni nem lehet. Természetesen ez nem ellentétes azzal, hogy a párttagok is érdekeltek munkájuk végzésében, és azaz arányban kell hogy részesüljenek az anyagi javakból. Igaz, velük szemben igény, hogy mindennapos teendőik ellátásában is példamutatóan helytálljanak a munkában, kezdeményezzenek, a közös tulajdon gyarapítását és védelmét, ismereteiket gazdagítsák. Olyan kedvező személyes tulajdonságokkal is rendelkezzenek, mint a szerénység, az őszinteség, az emberiség, a hibákkal szembeni kellehetetlenség, a hízegség elutasítása. E tulajdonságok nagymértékben szolgálhatják, hogy a párt tagjai megfeleljenek a követelményeknek, s a párttagság és fegyvel ne csorbuljék, sőt, a mind nagyobb feladatok és bonyolultabb körülmények mellett is tovább erősödjék.

A XIII. pártkongresszus röviden így összefoglalja feladatainkat: „... mindenki a maga helyén egész tudásával, fegyvelmezetten dolgozzon népünk boldogulásáért, szocialista hazánk további sikeres fejlődéséért”. Ha pártunk több mint nyolcszázhetvenezer tagja ezt az ímeletet követi, biztosak lehetünk abban, hogy a jó út, a lenini út haladunk tovább.

Takács György né dr. az MSZMP KEB osztályvezető-helyettese

A verseny serkentői

Mérhető-e a munkaverseny minden mozzanatát? Nem sikkadnak el vajon azok az aprócska tények, sikerek, amelyek a mindennapi munka részeredményeinek alapjai? Mi lehet a „mérce” a konkrét, termelő munkahelyeken, s mi a szervezésben, irányításban dolgozó munkakollektíváknál?

Ezek a kérdőjeles gondolatok foglalkoztatták a püspökladányi Haladás ÁFESZ központi pártalapszervezetének vezetőit taggyűlés előtt. Részletes, alapos jelentés megvitására készültek: felmerendő a szocialista munkaverseny 1984. évi eredményeit s az ezévi feladatokat. Figyelembe vették azt is, hogy az MSZMP KB 1984. június 5-i állásfoglalása szerint a versenymozgalom olyan kongresszusi és jubileumi munkaverseny alakult át, amely 1985. végéig tart.

Jó, a korábbi gyakorlat a munkaverseny társadalmi céljaként a munkához való szocialista viszony, a közösségi magatartás és a köztu-

lajdonosi szemlélet fejlesztését jelölte meg. Részleteiben: gazdasági célként a forgalmi tervek teljesítését, túlteljesítését, a munka minőségi fejlesztését, a belső tartalékok feltárását, jobb hasznosítását, a lakossági ellátás színvonalának javítását, a települések fejlesztésének segítségét, a szövetkezesi tagság (és vagyoni) számbeli gyarapítását, s a dolgozók politikai, szakmai műveltségének növelését.

De valami többlet is kellett! Ez az igény szülte a nagy sikerű szövetkezetpolitikai és munkavédelmi vetélkedőt, a részvételt a Nékem szülőházm című honismereti versengésben való részvételt, a különféle szakmai bemutatók, kiállítások szervezését — az utóbbiak egyértelműen a kereskedelmi kultúra, a közéleti alakítás szolgálatát — a helyi évfordulós rendezvényekben való részvételt, s azt, hogy tizenkét szocialista brigád jelentős összeggel járult hozzá az új Nemzeti Színház építéséhez.

Nézzünk más statisztikai adatokat! A társadalmi munkakollektívák való részvétel mérlege 5 ezer óra — szűken számolva —, mivel a kisebb munkákat nem is vették számba. Azokat magától értetődőnek tartották. De az már újra figyelemre méltó számadat, hogy a 36 szocialista brigád 313 tagja közül az elmúlt csaknem száz új könyvtárat tagot toboroztak, 135 ezer forint értékben vásároltak könyvet. És még egy gazdasági mutató: 74 új szövetkezeti tag és kétfélmillió forint értékű célrészjegy szervezése fűződik a brigádok teljesítménylistájához.

Érthető tehát, hogy négy munkakollektíva arany, öt ezüst, kilenc bronz fokozatot, tizenkét pedig szocialista brigád cím fokozatot ért el a versenyben, kettő érte el a kiváló munkabrigád négy pedig a kiváló egység minősítést.

Végül soron azonban azok az emberek minősítettek, akik naponta vásárlóként vagy eladóként jelennek meg a Haladás ÁFESZ boltjaiban, felvásárló telepeim. A püspökladányi, nádudvari, kabai, tetéleni, földesi emberek elsősorban azt nézik: van-e olyan áru a polcokon, amelyekre éppen szükségük van, átvesszik-e a kiegészítő gazdaságokban megtermelt értéket? S a vásárló nem csak a forintokat számolja meg, hanem azt is mérlegre teszi: hogyan szolgált ki. Ahogy Ökrös Istvánné, a püspökladányi központi alapszervezet titkára fogalmazott: „Tőlünk nem magyarázkodást várnak a vásárlók, hanem árut és udvarias kiszolgálást. Ezt kell figyelembe vennünk akkor, amikor a pult másik oldalán politizálunk, ez az arany szabály.”

Valahol itt rejlik a magyarázata annak, hogy miért foglalkozik nagy gyakorisággal az ÁFESZ központi pártalapszervezete a munkaverseny szervezésével, irányításával, ellenőrzésével, a többi három pártalapszervezet ez irányú munkájának segítségével. S ezáltal válnak a verseny serkentőivé.

Földessy Dénes

Szilágyi Károly

Vonulunk május elsején. Együtt. Víz bennünket a közös élmény.

Ilyenkor, amikor tavaszi hangulatú utcákon kivonul a nép, mindig jelentkezik a kérdés: mi formálja egyé- sokezer, sok tízezer ember hangulatát? Megmagyarázta-e már a tudomány, hogy mi az a kiegyenlítő erő, ami a tömeget, az „ezerfejtű cézar-t” egyakarátává vonja össze, hacsak néhány órára is? Meg lehet-e fogalmazni a közösségi élményt érzékelte- sen, világosan, mégis tudományosan?

Igen, megfogalmazták már. Mégpedig kicsit büszkéik is lehetünk, mert aki a tudományban ezt a kérdést megválaszolta, éppen magyar: Mérei Ferenc professzor. Közeli két évtizeddel ezelőtt ő írta meg az Együttes élmény című tanulmánykötetét, az első ilyen a magyar tudományban, de a nemzetközi tudományos életben

Az együttes élmény

is az elsők közötti művet. Értékét tekintve pedig a legjobbat. Hiszen az alap- kérdésre mindenképpen ő adta a legpontosabb feleleteket.

Mit mondhat ez a tudományos mű egy május elseji tömegélményről? — Hiszen Mérei Ferenc: Az együttes élmény című kötet nem egyfajta tömegélmény vizsgálat, hanem ennek az élménynek az egyetemes megfogalmazására törekszik. A színházi, a mozibeli, a labdarúgó-mérkőzésen, az orvosi rendelő vörösöbájában, értekezleten, tömeggyűlésen levő kisebb-nagyobb embercsoportok — mindezek egyaránt benne vannak a vizsgálati fénykörében. Vizsgálódásának kiindulási helye: azonos időben és azonos helyen nagyobb számú ember van együtt. Más-más

képességű, kultúrájú, hangulatú, befolyásoltságú tömeg. Ezerfejtű Cézár.

Volt ugyan már egy jelentős kutató a tudománytörténetben: Gustave Le Bon, aki A tömegek lélektana című könyvében megvilágította ezt a kérdéskört. A francia szerzőnek a századfordulón megjelent munkája már alapkönyv lett a társadalomtudományokban. Különösen a jogtudományok praktikus leágazásai, például a választási gyűlés, a bírósági tárgyalóterem gyakorlatával foglalkozó közjog és perjog — mai szocialista szóhasználatával élve: államjog és eljárás jog — használták szívesen. De a versó következtetés, alapvető rendkívül leegyszerűsített tétel volt: az értelem, érzelem és akarat hármas egységéből álló emberi szemé-

lyiség a tömegben elveszti értelmét és akaratát, s csupán érzelmi irányítják.

Tudományos kérdésekben igen veszélyes a leegyszerűsítés. Mégis, az átlagember érdeklődési szintjén leegyszerűsíthető a Le Bon és Mérei Ferenc közötti fejlődési ív. Nevezetesen abban a többletben, ami Mérei munkájából kitűnik: a kisebb csoportban vagy nagyobb tömegben tartózkodó egyén akaratát és értelmét nem veszíti el, csupán a környezet korlátozhatja azt. Az egyedülnek vélt érzelmi vonást nem lehet túlértékelni. Azért nem, mert a csoportban, tömegben hűzőerővel bírnak az erősebb egyéniségek, s azok értelem, akaratát — a pillanatnyi érzelmi szálon ugyan, — de értelmileg is befolyásolják a környezetet.

A mu

Egyszerű

Műhely- és monoton gépzú egy csöndes zu László, a Szék- ipari Vállalat gyárának géph- mutatkozok, s maga alá, s cig- nál. Vastagodik a kávé, beszélge- — Mielőtt föl- kérdést, amely- restem, kérem, datban meséljen — Nem vagy nyilatkozó — csöndesen. Jeli- dulattal, hogy r- vezetett nyilatko- kíváncsi, csup- tünk. „Akkor jo- De a biccentése- mi legyen az el- — Munkácsal- zom. Mi, amenn- szemlékszem a- mindig a két ké- tünk. Nagypár- az 1907-ben ala- szág egyetlen s- gyárában keres- dennapit. Fel- véreim szintén- Jószerint term- hogy régi szere- fastunka. Kile- testvérek, s ho- karéj jusson az- tizenéves gyere-

Személyr

Rákérdezek: — Szereti a — Hogyne! — Ha nem szeret- mentem volna, gyedik vagy öt- lennék, talán tíz- ... De ha r- ezzerrel vastag- borítottam, akk- Roppant izgal- látom, hogyan- anyag az én ak- rint. Reggel ha- mikor bejövök, zóban azon tör- milyen lesz ma- het kihozni ma- Igen, igaz van- nem lehet mit- lyiken tegnap n- a rigó. Tehát a- tességének az e- lult munkafoly- megosztásban- jétől a megmu- meió) mindy- kell szerezni. E- re szabottan, E- számon kell ké- — Igen, így, — néz n- visszakanyarod- gondolatforzob- ben, de ma is d- kedvel jöttem- Noha akkor so- gyalog jártam- konzervgyártól- Ma sok mind- van: modern g- berendezések. lekedés is jobb- rom percer kés- kan szitkozód- lenek. Verseny- idővel, a pénze- tivel magasabb

A boldog

Az a vélemény fogalmazok től- mert szakszerv- ként ugyanazt a főmunkaidő megkeresünk mosan szaka- magukat, a gép- persze, visszaü- időre, s az emb- Pláne, ha 80- havonta. Hol- elég volna. Jór- órárt vállalok, azért, hogy a- nak könnyebb- ládálapítás. Ez- pénz fontos, n- akarunk jobba- mászes törek- másul kell ve- lamb nincs! E- tudatosítani, n- nem azonos a- nyel. A munka- munka lehet- gulás aranyl- nem jó, ha elv- — Vagyis: a- tességéhez sor- magatartást, kapcsolatok? Csöndes bes- dik.

A munka tisztességéről

Egyszerű beszélgetés Pintye László gépbeállítóval

Műhely- és géplabirintus, monoton gépzugás. Keresünk egy csöndes zugot, Pintye László, a Szék- és Kárpitosipari Vállalat Hajlítottbútorgyárának gépbeállítója bemutatkozik, székét kotor maga alá, s cigarettával kínál. Vastagodik a füst, kihűl a kávé, beszélgetünk.

— Mielőtt föltenném azt a kérdést, amely miatt megkerestem, kérem, néhány mondatban meséljen magáról.

— Nem vagyok gyakorlott nyilatkozó — jegyzi meg csöndesen. Jelzem egy mozdulattal, hogy nem is úgynevezett nyilatkozatra vagyok kíváncsi, csupán beszélgetünk. „Akkor jó” — bólint. De a biccentésen is átsuhan, mi legyen az első mondat.

— Munkácsaládból származom. Mi, amennyire csak viszszaemlékszem a családomra, mindig a két kezünkkel élünk. Nagyapám, apám is itt, az 1907-ben alapított, az ország egyetlen hajlítottbútorgyárában kereste meg a mindennapit. Feleségem s testvéreim szintén itt dolgoznak. Jószerint természetes hát, hogy régi szerelmem a fa, a famunka. Kilencen voltunk testvérek, s hogy vastagabb karéj jusson az asztalra, már tizenéves gyerekként rönkö-

ket hajasztunk, ezzel kerestünk pénzt. A családomról annyit: 19 évesen meg-nősültem, úgy tűnik, szerencsésen, azóta is együtt vagyunk. Két fiunk született, a nagyobbik orvos lett, a kisebbik technológus; szépen boldogulnak.

— Hogyan került a hajlítottbútor-gyárba?

— Harmincét esztendővel ezelőtt nem lehetett egykönnyen bekerülni, mi tagad, kellett hozzá egy kis protekció, apám ajánlott be. Meg is becsültem a munkát, a munkahelyet, miként a többiek. Nem túlzok, tíz körömmel kapartuk ki magunknak a munkát; lestük a művezető minden óhaját, egyetlen szavára ugrottunk, hogy teljesítsük, így kaphatunk jobb, pénzesebb feladatot. Először a csiszolóban alkalmaztak, egy hónap múltán apám átvitt a faesztélyos műhelybe, azóta ott dolgozom. Bármilyen feladattal bíztak meg, elvégeztem; előfordult, hogy egy nap négy-öt helyen voltam. Erdekelt ez a munka, tudni akartam, hogy mit csinálók, melyik alkatrészeket mi a funkciója a késztermék-

ben...
— Az igazi szakiban, meszterben ott rejlik a tanító.
— Miként apámban, aki rengeteget segített az itt folyó munka, üzemi élet megismerésében. Így váltam munkássá, s én is szeretném beavtatni a fiatalokat. Zömlem igénylik, hogy támogassuk, formáljuk őket. Most is van a kezem alatt egy nemrégiben leszerelt fiú, aki nem szégyell kérdezni... Kevés a fizetés, tanulni akar; arról faggat, hogy mit tegyen, elmenjen vagy maradjon. Azt javallottam neki, ha szereti a fát, ne vegye ki a munkakönyvét, nálunk is vannak lehetőségek. En szeretném, ha maradna, mert nyugodt szívvel át merem adni a stafétát. Azt mondtam: a fiatalok nem szabad legyinteni! Babusgatás helyett feladatokat kell adni nekik.

Babusgatás helyett feladat

— Lehetőségeket mondott, nyilván elsősorban az anyagiakat érti ezen, hisz ahogy mondani szokás, végső soron a piacról élünk. Ösztönöznek tisztességre a itteni bérek?
— Úgy hiszem, igen. Bár túl magasnak sem mondhatom az alapfizetéseket. De az utóbbi időben sokat javultak; tavaly például 10,5 százalékos béremelést hajtottak végre, ami ugyancsak jelentős szerepet játszott abban, hogy a fluktuáció megállt. Közöttünk is vannak olyanok, akik csak tesztegetnek, ezek többnyire hamar odébbállnak. Holtt le kellett volna tenniük az asztalra ahhoz, hogy elismerést kapjanak. Szerintem a „kis pénz, kis foci” tisztességtelen alapállás. Mondom, először produkálni kell!...
— Maga elé tekint, eltűnődik. Nem zavarom. Kisvártatva megszólal: — Hát ezek jutottak eszembe hirdelen. De ha nem haragszik, mennék. Tudja, a műhelyben...

Sz. Tamás Tibor

KONGRESSZUS UTÁN

Korunk követelménye és igénye

Most volt először alkalmam arra, hogy az alapszervezeti tagyűléstől a pártkongresszusig végigkísérhetem a vita alakulását. A hozzászólások sokaságából kitűnt, mi foglalkoztatja leginkább a tagságot, az embereket. Az egyik leggyakrabban ismétlődő téma az ifjúság nevelésének, beilleszkedésének zavarai, feszültségei.

Ezt a feszültséget nemcsak a dokumentumokból ismerem. Naponta találkozhatom vele közvetlen környezetemben is. Sokoldalú megközelítéssel tárgyalják mindenfajta utánpótlás, így az ifjúság-utánpótlás kérdését is. Szocialista életmódnak, illetve életszemeletünk negatív túlzása az a jelenség, hogy a munkás pálya társadalmi megbecsülése tovább romlott.

Fiatalok és tapasztalatok

A szakmunkásképzés korszerű feltételei általában megvannak. E feltételeknél is fontosabb azonban a beilleszkedés, a munkássá válás folyamata, valamint ennek a jellemző formáló, sohasem könnyű dolognak a segítése. Ma is gyakori az ifjúságot érő kritika, ezek sokszor jogosak is. Azt is fontos azonban hangsúlyozni, hogy túl kellene már jutni a néha túlzásba vitt „milyenek a mai fiatalok” kérdéskörön, és helyette arról beszélni, és azt tenni, hogy milyenek legyenek. Sokszor arra is gondolok, mintha feledésbe merült volna a munkásmozgalom régi szép példája. Az ahogyan az idősebb szaktársak segítettek pályára és a mozgalomba a fiatalokat. A pártszervezetekben, a KISZ-és szakszervezetekben, az ifjúsági munkában ilyen hagyományok példáján is fejleszteni szükséges a mozgalmi jelleg.

Már a munkába lépés előtti időszakban nagyobb figyelmet kellene fordítani a fiatalok tudatának formálására. Jelenleg a tudatformálás formájában és módszerében is elmarad korunk követelményeitől, a ma embereinek igényeitől. Napjainkban a helyzet bonyolultsága sokkal jobban igényli az élettapasztalatokat és a segítő szándékot nyújtó okos szavakat, a célokat és az utakat tisztázó okos beszélgetéseket, mert vannak zavarok is a fiatalok

körében. Mi nem közvetlenül tapasztaltuk a múltat, csak a történelemből tanultak alapján tudunk visszatekinteni. Ez sem könnyű, mert a fiatalok figyelme a holnapra szegeződik. És ki ne foglalkozna a jövőjével, még ha alapjában biztos is abban?

Szükséges lenne az is, hogy a fiatalok kedvezőbb tapasztalatokat szerezzenek demokratikus fórumrendszerünk működéséről. A fiatalok csak akkor vállalják a közéletiséget és a pártmunkával járó feladatokat, ha tudják, hogy munkájukra szükség van, a közérdekű kérdésekben kikérjük véleményüket, ha problémáikra, kérdéseikre okos, meggyőző, világos válaszokat kapnak.

Politikánk melletti kiállásra csak az képes, aki nemcsak ismeri és elfogadja ezt a politikát, hanem a környezetével is el tudja fogadtatni. Nevelni, alakítani tudja azt a kollektívát, amelyet dolgozik. Erre viszont csak az alkalmas, akinek ehhez erkölcsi alapja van, akit a munkája, magatartása, példamutatása erre felhatalmaz. És olyan kollektívában, ahol ilyen emberek vannak, a fiatalok előbb-utóbb szükségét érzik annak, hogy megfelelő részt vállaljanak mind a gazdasági, mind a politikai munkából.

Szocialista módon élni

A szocialista tudatforma általánosság válsága mellett jelentős feszültséggel jár a nyelvezet is létezik. Ezek kölyök szerepel a szocializmus építésének napjainkban megkezdett néhány gondja. Sokat foglalkoztatja a dolgozókat az igen differenciált jövedelmek és a szocializmus eddigi gyakorlatától idegen vállalkozási formák megjelenése. A dolgozók ezekről sokat politizálnak és e nézetek nem mindig azokon a fórumokon ütözködnek, ahol a párt a meghatározó erő. Az ideológiai munka fogyatékosága, ha a legkülönbözőbb vállalkozási formák mindegyikét a szocialista vállalkozási formák közé soroljuk. A gyakorlatban ugyanis jól tudjuk, hogy nem csekély termelőeszköz került magántulajdonba, amely már a kizsákmányolás forrása lehet.

Feltűntek az ügyeskedők, akik jogtalan haszonszeréssel, adózatlan jövedelmekkel,

haracsolással gyűjtenek össze vagyont. Erthetetlen például, hogy az állandó hiánycikkek piacán miért engedélyeznek magán kiskereskedelmet? Ez ugyanis a korrupció legkézenfekvőbb formáit szüli, nem jelentéktelen munka nélkül jövedelmek szerzésére ad lehetőséget.

Ezek a jelenségek a becsülhetetlen dolgozó, nagyüzemi munkások igazságérzetét mélyen érintik. Hatékony intézkedések szükségesek ezen a téren a jelenségek felszámolására. Szerezzünk érvényt annak, hogy valóban az alkotó, a munkásember találja meg számítását.

Sok vita folyik manapság a szocialista életmód kérdéseiről is. Kik élnek szocialista módon? Akik úgy próbálják megőrizni életszínterüket, hogy kisvállalkozásban, gazdasági munkaközösségekben kiegészítő jövedelmeket biztosítottak maguknak, de kevesebb időt töltenek a családdal, pihenéssel, művelődéssel, vagy akik az utóbbi helyezik előtérbe? Nagyon sok azoknak a száma, akik különmunkát vállaltak vállalati gazdasági munkaközösségekben. Ez hasznos a vállalatnak és az egyének egyaránt. Segítettek a szűk keresztmetszetek feloldásában, jelentős kapacitáshiányt pótltak, munkájukat jól szerveztek, jó minőségben végzik.

A vállalkozások megítélésében a munkahelyi közvélemény változó. Már az ideiglenes létjogosultságát nem vitatják, ha negatív jelenségekkel nem találkozunk, mert ezt a vállalati szabályozás, ellenőrzés kizárja. Hasznos a vgmk, de az igazán hasznos az volna, ha ezek munkaszervezése, munkatempója, eredményessége visszahatna a termelésre, fő munkaidőben is úgy dolgoznának az emberek és a keresetük is ehhez igazodna.

El kellene oda jutnunk, hogy fő munkaidőben annyit kereshessenek a munkások, amennyi a mindennapi megélhetéshez kell. Ez az érdeke az egyének és a társadalomnak egyaránt. Ennek a megvalósításáért kell munkálkodnunk a jövőben és meggyőződésem, hogy a továbblépéshez jó iránytűt adott a XIII. pártkongresszus.

Balla Ilészt a MEZŐGÉP csoportvezető lakatos

Személyre szabottan

Rákérdezek:

— Szereti a munkáját?

— Hogyne! — vágja rá. — Ha nem szeretném, már elmentem volna, talán a negyedik vagy ötödik helyen lennék, talán többet is keresnék... De ha most ötszázzal, ezekkel vastagabb volna a borítékomban, akkor se mennék. Roppant izgalmas, amikor látom, hogyan alakul át az anyag az én akaratom szerint. Reggel hat óra előtt, mikor bejövök, már az öltözőben azon töröm a fejem, milyen lesz ma a fa, mit lehet kihozni belőle. Tessék? Igen, igaz van, olyan fával nem lehet mit kezdeni, amilyenek tegnap még ott fűtyült a rigó. Tehát a munka tisztességének az egész bonyolult munkafolyamatban és -megosztásban (a fa elültetőjéltől a megmunkálókól át a megőző) mindvégig érvényt kell szerezni. Ezt is személyre szabottan, következetesen számon kell kérni!

— Igen, így, csakis így lehet... — néz maga elé, majd visszakanyarodik az előző gondolatához: — Kezdetben, de ma is örömmel, jókedvvel jöttem, jövök be. Noha akkor sokadmagammal gyalog jártam munkába a konzervgyárról, ahol lakom. Ma sok minden másképp van: modern gépek, védőberendezések... no és a közlekedés is jobb. Am ha három percet késik a busz, sokan szitkozódznak, türelmetlenek. Versenyt futnak az idővel, a pénzzel. Húsz centivel magasabb ház, mint a

szomszédé, még márkásabb autóval, menő „birtokkal”, s más státuszszimbólummal kitűnni, s mindez egy-két év alatt — én nem szeretem az idegbajos nagyratörést.

— Az természetesen alapvető igazság: a munkás azért megy a gyárba, hogy legyen munkája, s ezt fizessék meg.

— Vitathatatlan. De én ezt is az ötvenes években s 15-20 éve jobban tapasztaltam. Az idő tájt a nyolc órából hetet keményen ledolgoztunk, ki-ki magának élvezte, tartotta karban a szerszámot. Úgy becsültuk, mintha a sajátunk lett volna. Pár éve, úgy látom, lelassult a „motor”... Manapság sokan, sokszor el-elcsúsznak a munkaidőből öt-tizenöt perccel, hanyagul bálnak a munkaeszközökkel. Csak dolgoznak, ám nem figyelnek a gépekre, s egymásra sem. Noha szerintem a műhely nem csupán munkahely, de az emberformálás színtere is. Egyszóval, jobban kéne ismerni a munkatársakat, így hamarabb segíthetnénk egymásnak. De hadd szóljak még a szorgalomról. Rengeteg tartalék rejlik az emberekben. Jól példázta ezt a kisvállalkozások beindulása is, hiszen hatalmas, szunnyadó energiák szabadultak föl a gémkázással: munkaintenzitás, szervezés... Nálunk tizenöt vgmk működik, hasznot hoznak a gyár konyhájára, még akkor is, ha eleinte sok volt a „vadhajtás”, melyekből jócskán le kellett nyesegetni. Ez szintén a munka tisztességéhez tartozik.

A boldogulás alapja

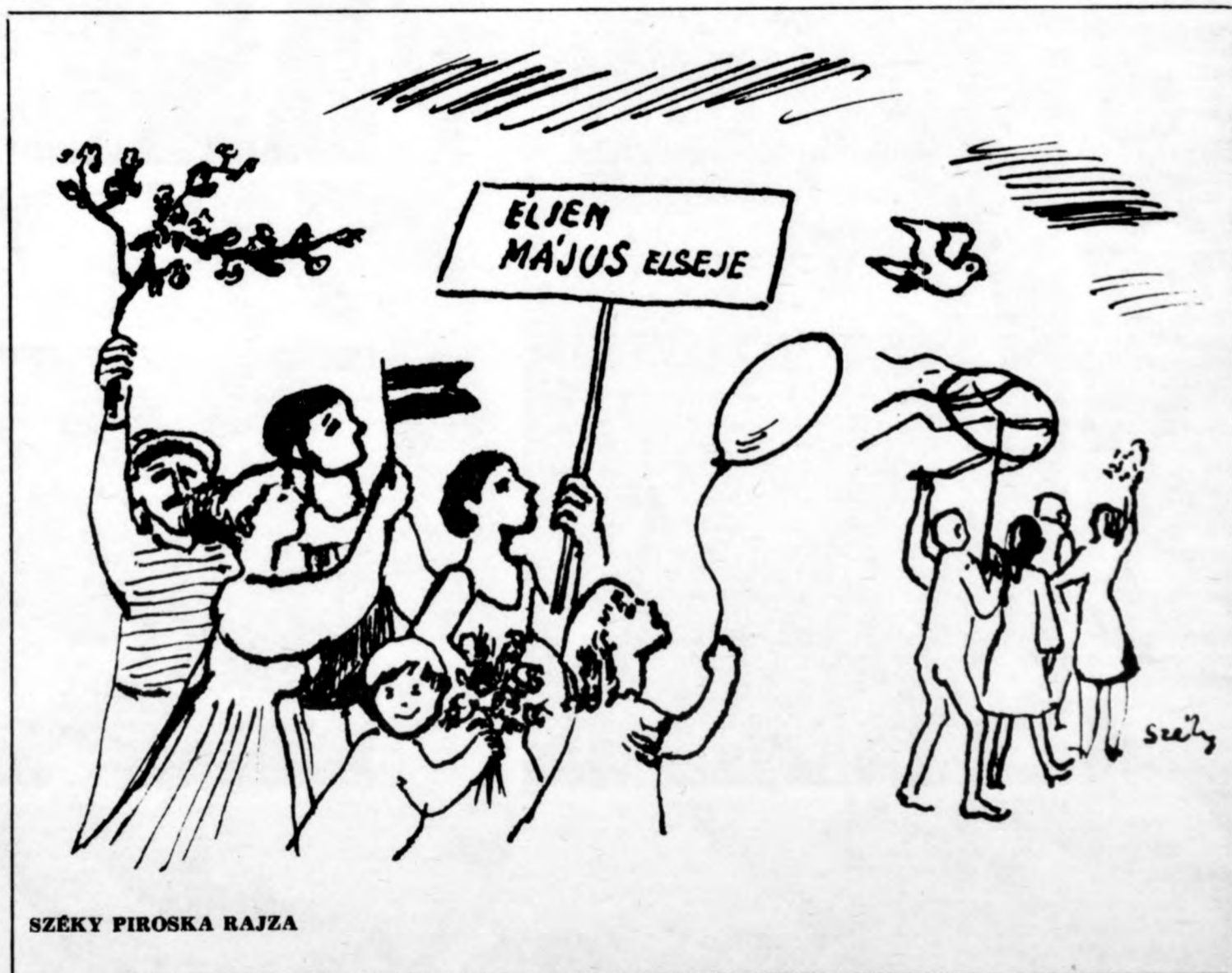
Az a véleményünk (s azért fogalmazok többes számban, mert szakszervezeti bizalmi-ként ugyanazt hallom), hogy a főmunkaidőben kellene megkeresnünk ennyit. Számosan szakadásig hajtják magukat, a gépeket — ami persze, visszaüt a főmunkaidőre, s az emberre egyaránt. Pláne, ha 80-100 órát húz le havonta. Holott a fele is elég volna. Jómagam 35-40 órát vállaltok, ezt is csak azért, hogy a kisebb fiamnak könnyebb legyen a családalapítás. Ez is igazolja, a pénz fontos, mert szeretünk, akarunk jobban élni — természetesen törekvés. Am tudomásul kell venni: sült galamb nincs! Ezért szükséges tudatosítani, hogy a jelenlét nem azonos a teljesítménnyel. A munka, s csakis a munka lehet minden boldogulás aranyalapja! Viszont nem jó, ha elvakít a pénz.

— Vagyis: a munka tisztességéhez sorolja az emberi magatartást, a munkatársi kapcsolatokat?

Csöndes beszéde felerősödik.

— Föltétlenül! Mint említettem, kevés az, ha valaki csupán dolgozik. Ismerni kell a munkahelyet, a társakat. Mindezekről a gyűléseken (s nem az öltözőben, a folyosó végén vagy a kapun kívül) is véleményt kell mondani, állást kell foglalni — öszintén, felelősséggel. Enélkül emberi lényünk vesz oda, s a barátságosra álcázott, simulékony szavakkal mit sem érünk. Mert mik vagyunk tudással, tapasztalattal fölvertve, de gerincesség híján?... A napi munkában ismereteket kell szereznünk, egyenességről, hamisságról, türelemről, törtétekről, kiállásról, megbúvársról, egyáltalán jólől és rosszról, a szavak és tettek egyezőségéről, a cselekvés értékéről, rangjáról.

— Mi adja ezt a rangot?
— Amiről kérdez: a szakmai tisztesség. S az emberi, melyet az imént taglaltam. Nem lehet eleget szólni minderről, mert bizony nagyon nehéz hidat verni a tisztesség és a valóság köze. De lényegében ez teremt értéket, rangot — ami meg-



Harminc év - százöt szerep

Találkozás a Jászai-díjas Korcsmáros Jenővel

Korcsmáros Jenő 1957-ben szerzett színészi diplomát a marosvásárhelyi Színház- és Operaház Főiskolán, Tompa Miklós volt a tanára. A szatmári Északi Színházhoz szerződött, s ott játszott 1975-ig, amikor is Debrecenbe költözött és azóta a Csokonai Színház társulatának a tagja. Művészi pályája során százöt szerepet játszott, ebből harminchatot Debrecenben. Színészi teljesítményének elismeréseként hazánk felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából Jászai-díjat kapott.

(Úgy érzem, a Jászai-díjat nemcsak a debreceni alakításaimért kaptam, hanem azért a felejthetetlen tizenhét évért is, amit Szatmáron töltöttem. Ahogyan Debrecenben volt a Csokonai Színháznak egy úgynevezett aranykora, hasonlóképpen volt a szatmári Északi Színháznak is. Amikor én oda kerültem, Harag György volt a rendező, csodálatos előadásokat hozott létre. Ott és tőle tanultam meg a szakmát és azt a színházi-színészi etikát, amely azóta is meghatározó iránytű pályámon. Igazi együttműködést teremtett Harag György, ott tudtam meg, mi az igazi, modern színjátszás. Mi, akik Szatmáron játszottunk, éreztük: missziót teljesítünk.)

Közel három évtizedes színészi pályafutása során mindössze két társulatnak volt a tagja, de ez a két színház két különböző ország színháza, még ha azok szomszédosak is egymással. A szatmári Északi Színház a romániai magyar színjátszás egyik jól ismert központja, a Csokonai Színház pedig az ország egyik legrégebbi múlttal visszatekintő művészeti intézménye. Szatmáron is és Debrecenben is nagy és szép szerepek egész sorát játszottam.

Debreceni operisták vendégszereplései

Az utóbbi hetekben szép sikereket arattak Budapest, illetve külföldi színházakban a debreceni Csokonai Színház operatagozatának művészei. Az Állami Operaházban az Éj királyjének szerepét alakította Hegyes Gabriella, a Hoffmann meséiben énekelt Pelle Erzsébet, a Varázsfuvalóban és a Faustban Martin János, a Fidelóban, a Falstaffban és a Varázsfuvalóban Bárdny Pál László, a Varázsfuvalóban és a Hunyadi Lászlóban Kecskés Sándor, a Varázsfuvalóban Molnár Gábor, a Szerelmi bájitalban Tréfas György, a Varázsfuvalóban Kállay Bori. Szabó László karmester a Parasztszünet és a Bajazzók több előadását vezényelte.

Erdekesség, hogy — a véletlen ritka együttjártásaként — húsvét vasárnap délután három debreceni énekes — Kállay Bori, Bárdny Pál László és Martin János — egyszerre vendégszerepelt az Erkel Színház Varázsfuvaló előadásában, míg este Szabó László a két egyfelvonásost dirigálta. Az Operaház egyébként továbbra is rendszeresen igényli a debreceni művészek közreműködését.

Külföldre is eljutottak énekesünk. Martin János Bécsben és Berlinben szívesen látott vendég, Tass Ildikó pedig feléven át heti két előadásban énekelt Rossini Tolvaj szarka című operájában.

A Csokonai Színház küldöttsége húsvétkor a Drezda-Radebaull Operában járt, ahol óriási sikerű ünnepi hangversenyt adtak. A küldöttség tagjai voltak: Kertész Gyula rendező, Tarnay György karnagy, Pelle Erzsébet, Tass Ildikó és Tréfas György énekesek.

ta el. A szatmári előadások közül maradandó emlékei között őrizte meg Kocsis István Megszámláltatót fák, Sütő András, a nálunk szintén ismeretlen Tékozló szerelem, Csehov Sirály, Shaw Sartorius úr társai, Anouilh Beckett című művének bemutatását. Az első jelentős debreceni szerepe Sánta Ferenc Otodik pecsét című drámájának asztalos volt.

(Színésznek lenni itt és ott, Debrecenben, illetve Szatmáron lényegében véve ugyanazt jelenti. Alapvető különbség nincs a színészi, színházi gyakorlatban. A körülményekben viszont vannak eltérések. Ma Magyarországon a szerződéses rendszer terjedt a színházi együttesek, kollektívák kialakítását. Pedig az egymást ismerő és becsülő, egy formanyelvet beszélő színészek kollektív munkája a modern színház alapja. Ehelyett évadról évadra változik a társulat összetétele. Egy-egy sikeres előadást így lehetetlen átvenni a másik évadra. A különböző színházakból érkező művészek más-más eszményképeket hoznak magukkal, s ez nem segíti elő az előadások stilusegységének megszületését.)

Két ország, kétféle közönség. Két város, két életforma. A nyugodt, kiegyensúlyozott művész számára minden biznnyal nem volt könnyű a váltás.

(Erdélyben sokat kellett tájoló. Egy-egy előadásunkat tíz-tizenöt városba vitük el, előfordult, hogy este-ről este más-más közönség előtt játszottunk. Sokféle nézővel találkoztam az elmúlt évtizedekben. De meg kell mondanom őszintén, hogy olyan kemény vizsgát, mint amit a debreceni közönség megkövetel a színésztől, még a főiskolán sem kellett tenni! Debrecenben a színházba járó emberek bizalmát, szeretetét és megbecsülését megszerezni nem könnyű. Így érezték ezt egyébként azok a művészek is, akik a múltban itt játszottak és később, az ország vezető, sőt Európa-hírű színészei lettek. Sok szerepet kellett eljátszani, hogy érezzem a közönség bizalmát. Azt hiszem, öt évet vettem igénybe ez a folyamat. Ma úgy érzem, a debreceni közönség debreceni színésze vagyok. Csak meghatottsággal tudok arra gondolni, hogy a Jászai-díj átvétele után az előadásokon virágokat kaptam névtelen és általam ismeretlen emberektől.)

A pálya meghatározó állomásai, mérföldkövei a színész számára a szerepek. Mind a harminchatot, amit Debrecenben megformált, nehéz lenne felsorolni. De Füst Milán Zongora, Szép Ernő Május, Remenyik Zsigmond Vén Európa Hotel, Illés Endre Törtétek, Tamási Aron Ördögölő Józsiás debreceni előadásán megformált alakításait számon tartja a szakma és a közönség. A szerepek tehát Debrecenben is rátaláltak Korcsmáros Jenőre, a sokoldalúság egyik jellemző színészi erénye.

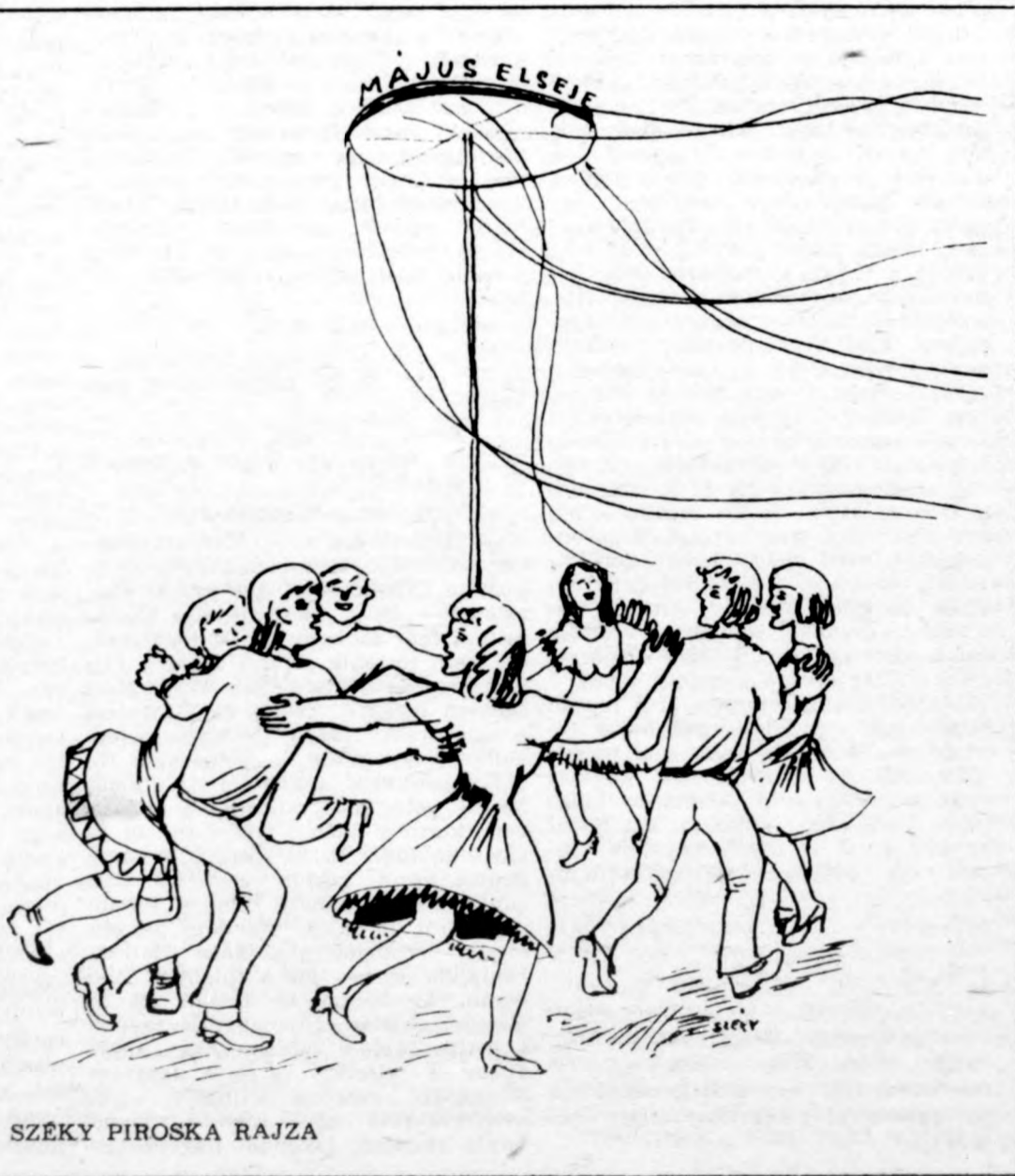
(Szeretek játszani. Nincsenek előítéleteim. Legyen jó a szerep, az a fontos. Nem veserűtől klasszikusokat játszani belső öröm számomra. Tudom, hogy a színházba járó emberek szórakozni is akarnak. Szeretem a könnyű műfajt. Mai problémákat színpadra vinni pedig társadalmopolitikai küldetés. Ebben az évadban mégis elkerültek az igazán rangos feladatok. Ennek egyébként objektív okai is vannak. Összel, a szezon indulásakor filmzemtem. A Rutinmunka című filmben játszottam, s mire befejeztük a forgatást, akkorra már beindult a színházi gépezet. Bizom abban, hogy a jövőben újra megtalálom a szerepeket. Nagyon várom már, hogy megkezdjük Dürrenmatt Nagy Romulusának próbáit. De szerepekről előre nem szeretek beszélni, mert színész tervez, a színház végez!)

Öt évre volt szüksége a Debrecenbe került színésznek, hogy a közönség elfogadja. De Korcsmáros Jenő nemcsak debreceni színész, a város polgára is...

(Kapcsolatom a várossal bizony eléggé hézagoss. Úgy érzem, a mai Debrecen szellemi életének meghatározó egyéniségei meglehetősen egyéni életet élnek. Nincs olyan pezsgő kulturális élet, amelynek áramkörébe könnyű és érdemes volna bekapcsolódni. Mindenki a maga kis szűk világában mozog. Nem járok a színészklubba sem, csak ritkán, mert nincs igazi klubélet.

Közel harminc év a színészi pályán és százöt szerep Debrecen város Csokonai-díját 1980-ban kapta meg a Szatmárból Debrecenbe költözött színész. A Jászai-díj művészi produktumainak immár országos elismerése. Úgy érezték, kissé későn figyelt fel rá a szakma. Ezért fogadtuk külön örömmel annak a hírért, hogy Jászai-díjat kapott.

Filep Tibor



SZÉKY PIROSKA RAJZA

MEGJEGYZÉSEK

Károlyi Sándor portréjához a történelmi jelentőség ürügyén

A Hajdú-bihari Napló 1985. április 2-i számában kulturális-tudományos életünk néhány friss természetéről tájékoztatva az olvasót, Filep Tibor örömmel nyugtázza a História című folyóirat Károlyi Sándorról és Görgey Artúrról szóló cikkének megjelenését: „Talán most már bizhatunk abban, hogy nemzeti szabadságharcainkról szólva nem Rákóczi és Károlyi Sándor, hanem Kossuth és Görgey elmentéiről esik majd szó, hanem arról, hogy Károlyi Sándor és Rákóczi Ferenc, valamint Kossuth Lajos és Görgey Artúr egy időben és együtt voltak a kor meghatározó történelmi személyiségei, noha esetenként külön utakon jártak és valóban voltak komoly konfliktusaik.”

Ma már — legalábbis szakmai fórumokon — csak kevesen vitatják ennek a történelemszemléletnek a létjogosultságát. Teljes merőlegesen egyetértünk tehát Filep Tibor dilemmájával: „...mikor tükröződik ez a középiskolai és egyetemi tankönyvekben, történelmi ismereteinkben és közgondolkodásunkban?”

Ha Filep Tibor jegyzete mégis írásra ösztönzött, annak az a megállapítás a magyarázata, amelyben a szerző Görgey és Károlyi összehasonlításának eredményét ekképpen summázza: „Nyilvánvalóan Görgey jelentékenyebb, de egyben vitatottabb egyéniség volt, mint Károlyi.” A rövid, de annál kategorikusabb ítélet második fele historiográfiai tény.

Amíg ui. Görgey személye csak általánosította azok vélemények feszültek és feszülnek egymásnak mind a kortársak körében, mind az utókorban, Károlyi történelmi jelentőségéről Székfy Gyula fellepéséig lényegesen kevesebb szó esett. De az akkor kibontakozott vita sem polarizálta igazán a történelmi közvéleményt, inkább csak általánosította azok véleményét, akik Károlyi politikai pályájából csak az árulásként értelmezett szatmári békekötést tartották megjegyzésre „méltónak”. Ehhez képest már azon kevesek álláspontja is előrelépést jelentett, akik — bár nem voltak sokkal tájékozottabbak Károlyi tevékenységéről — elismerték a kuruc vezér és a Habsburg-dinasztia megegyezésének — szükségességét.

A Görgey- és a Károlyi-kérdés eltérő mértékű vitatottságának különböző okai

vannak. A legfontosabb, gondolom, az lehet, hogy Magyarország legújabbkori története és az 1848–49-es polgári forradalom és szabadságharc, illetve lezárásának körülményei között sokak közvetlenebbül érvényesül és ezért jobban érzelhető a kontinuitás, mint közelemből (s főleg jelenünk) és a Rákóczi-szabadságharc között. Az azonban aligha fogadható el, hogy Görgey azért „vitatottabb egyéniség”, mert jelentéktlenebb Károlynál.

A történelmi jelentőség nagyságrendjének megállapítása két különböző korban élő személyiség között általában sem szerencsés, de egészen biztosan vezet, ha az összehasonlított személyek tevékenysége és cselekvési lehetősége nem kellően ismert. Maga Filep Tibor is felhívta erre a vezérlőre a figyelmet Kossuth és Görgey, Rákóczi és Károlyi viszonylatában, ám maga is elkövette ezt Görgey és Károlyi összehasonlítását. Mert igaz ugyan, hogy Károlyi mint katona nem vetekedett a kiváló hadvezéri képességekkel rendelkező Görgeyvel, de az is igaz, hogy csak ennek alapján nem mérhető össze realisan a két életút. Míg Görgey közpályája a világozó, feltétel nélküli fegyverletétellel lényegében lezárult, Károlyi politikai karrierjében a Habsburgokkal kötött, de a magyar érdekeket is biztosító béke új korszakot nyitott.

A megegyezésben is főszerepet játszó Károlyi 1711-től 1743-ban bekövetkezett haláláig tevékenyen részt vett a politikai életben, szinte minden országos bizottságnak tagja volt. Pozícióit azonban — a köztudattal ellentétben — nemcsak

egyéni hasznára kamatoztatva. A hazai viszonyok fejlesztésén munkálkodott, a közigazgatás, a gazdaság és a hadügy rendszerével kapcsolatos reformtervezetei sajnálhatóan is meghaladták. Nemcsak a magyar rendek fogadták szinte értetlenül (akiknek Károlyi szerint „nagyapja sem álmotott ollyanokkal”), hanem az udvari körök is. Nem véletlen, hogy a reformjavaslatok jórésze csak 1765 után, a Habsburg-abszolútizmus felvilágosult szakaszában valósult meg — akkor sajnos, bécsi kezdeményezésre. Annak ellenére, hogy a többség nem volt képes a reformok befogadására, a kortársak, a Rákóczi-emigráció kivételével, fenntartás nélkül elismerték Károlyit, és tekintélytűntetést. S ami — úgy vélem — legalább ennyire fontos, a nép fiai is őszintén ragaszkodtak hozzá, mert védelmezőjüket látták benne.

Károlyi sokirányú politikai tevékenysége nem mindennapi gazdasági szervezőmunkával párosult. Nemcsak birtokokat vásárolt, munkára töltött, kereskedett és kölcsönügyleteket bonyolított le, hanem manufaktúrákat létesített és bányákat üzemeltetett.

Talán e néhány megjegyzés is képes érzékeltetni, hogy a hadvezérnek átlagos, hadszervezőnek kitűnő, gazdasági és politikai tehetségek, egyéni és közéletben egyaránt felelősséggel cselekvő Károlyi Sándor a 18. század első felének legnagyobbjai közé tartozik. Ennek ellenére nem merném azonban azt állítani, hogy Károlyi jelentékenyebb történelmi személyiség, mint Görgey. Még zárójelben sem.

Kovács Ágnes

Műemlékvédelem-üzemi védnökséggel

Április 18-án a nemzetközi műemléki nap központi rendezvényeként került sor a Vörös Hadserég útja 39. Budapesti Palotában az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság I. közgyűlésére. Az ICOMOS (Műemléki és Történelmi Együttműködési Nemzetközi Tanácsa) célja, hogy nemzetközileg elismert műemlékek és történelmi emlékek konzerválását, védelmét, felhasználását, értékeik érvényre juttatását.

A közgyűlés nagy jelentőségű eseménye volt az Ikarus székesfehérvári gyárgazdálkodásának napirendben kívüli bejelentése: meghirdetik és országos kampányt indítanak az egy üzem — egy műemlék mozgalomért. Elsőként vállalták egy székesfehérvári népi emlékegyüttes helyreállítását és folyamatos gondozását. A kampányhoz további ipari és mezőgazdasági nagyüzemek csatlakozása folyamatban van. A kampány lényege, hogy az üzemek segítik és védnökséget vállalnak a helyreállítás és a folyamatos állagmegőrzés, karbantartás fölött. Ehhez a munkához az Országos Műemléki Felügyelőség — a Műszaki Egyetem és a műemlékvédelem társadalmi szervezetei és bizottságai szaktudásukat felajánlják.

Az országos felhívás alapján Debrecen és Hajdú-Bihar megye műemlékvédői biznak abban, hogy a kampányhoz minél több ipari és mezőgazdasági üzem fog csatlakozni, elősegítve kulturális és történelmi emlékeink megmentését, megvédését és felhasználását. Lehetőség akadna bőven. A Vágóhid utcai népi barokk kápolna — első osztályú műemlék — három nagyüzem szomszédságában pusztul napról napra — szinte feltarthatatlanul. Lehetne itt — pihenőparkkal övezve — könyvtár, múzeum (kötár), helytörténelmi kiállítás és még egyéb hasznos és tisztes funkció. Ipari üzemek és a kórház szomszédságában zsurogódik egyre kisebbre

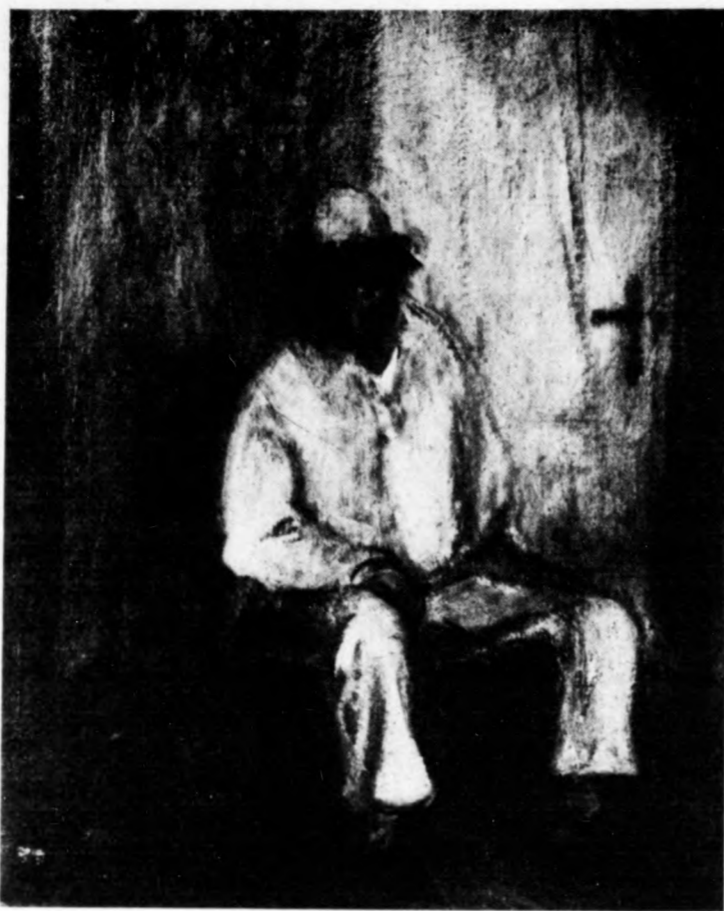
Csokonai Vitéz Mihály sírkertje, összedéssel fenyeget a Vörös Hadserég útja 39. számú udvarában az úgynevezett „lábasház”. Pusztul Balmaújvárosban a Semsey kúria, a Hortobágyon több kúria és kastély, Hosszúpályin és Monostorpályán ipartörténelmi jelentőségű magtárak, Hajdúszovátán a templom és még hosszan lehetne sorolni, nem hagyva ki népi építmények egyre fogyó alkotásait sem.

Nagy szükség van tehát a segítségre, jószándékra, a kampányhoz való csatlakozásra. A felhívás céljaival összhangban tartotta meg együttes ünnepi ülést április 18-án a Debreceni Műemléki Albizottság és a Vöröspárti Egyesület műemléki szakosztálya, ahol a veszélyben levő műemlékek számbavételéről a már tanácsülés által jóváhagyott általános rendezési terv — műemlékek, a településszerkezet és a településképvédelme — szabályozási előírásait ismertette részletesen Radnai Pál városi főépítész Debrecen most rendelkezik először olyan tanácsrendelettel, mely műemléki jelentőségű területeket és műemléki környezetet határol le és véd mindaddig, amíg azt országos törvények, joghatályosan nem védik, először von helyi védettség alá városközponton kívüli területeket, kiemelten a DO-TE-t és a klinikákat, először hoz védelmi intézkedéseket a temetők művészeti értékű objektumaira, először véd parkokat, tereket, utca- és térszerkezetet, történelmileg kialakult légteráriumokat.

A műemlékvédelem kerekeit, feladatait ismerjük, de ahhoz, hogy a feladatok sikeresen végrehajthatók legyenek, szükséges minden olyan üzem, szövetkezet, vállalat és személy segítségével, együttműködésével, pártoló jószándékra, amely a honismereti munkát, a művészeti és történelmi értékek védelmét fontosnak tartja.

Hrabéczy Ernő (1894–1953)

A debreceni képzőművészet méltatlanul elfelejtett alakja Hrabéczy Ernő. Elszegényedett nemesi családja Vágújhelyről származott. Apja és nagybátyja Svájcban tanulta a vegyész-kemefestő szakmát. Az apa, Hrabéczy Antal a század végén, 1880-ban jött Debrecenbe, üzemet alapított. Ennek jövedelméből építette fel a városzéli, tőcserkerti házat, amely Hrabéczy Ernő és Holló László festményei révén bevonult a magyar képzőművészetbe.



Hrabéczy Ernő: Egyedül

Hrabéczy Ernő 1894. december 19-én Debrecenben született. Kereskedelmi érettségi után 1913-tól a Técsőn, Máramaroson, illetve Münchenben tanító Hollósy Simonhoz csatlakozott. Egyik legműködősebb tanítványa volt élete végéig, ott volt betegágyánál és részt vett temetésén is.

Hollósy a magyarokon kívül maga mellé gyűjtötte a lengyeleket és oroszokat is, akiket Dosztojevszkij, Gorkij fiainak tartott. A nyári técsői telepeken együtt festettek, vitatkoztak, zenéltek Kelet-Európa fiai Hollósy körében. Amikor kitört a világháború — a sors különös véletleneként — Debrecenben tartották fogva a Magyarországon rekedt lengyel és orosz festőket, például a később ismertté váló Tyihomirovot. A Hrabéczy család felelősséget vállalt a művészekért, s így azok folytathatták a tőcserkerti villában a beszélgetéseket, festéseket, zenéléseket.

Keveset tudunk Hrabéczy Ernő 1918–28. közötti életéről. Müncheni tanulmányútján járt és Pesten lakott, megfőtült, majd amikor debreceni családja elszegényedett, visszatért. A kemefestő üzemből dolgozott éveken át, mert el kellett tartania feleségét és két gyermekét.

1928-tól Debrecenben keveset fest, de figyelemre méltó portrékat, enteriórokat. 1937 körül Budapestre költözik családjával, s bár nem élhet teljesen művészetének, de megnyílik előtte az út, az ismeretlenség homályából felvergődik a Nemzeti Szalonig, az Ernst Múzeumig, a Képzőművészek Új Társaságáig, a Gresham-körig, s Petrovics Elek, Genthon István, Bernáth Aurél barátságáig. Első méltatója, Kállai Ernő őszinte hangját emeli ki abban a korban és környezetben, amely „szalonostehetségetől” hangos. 1938-ban Petrovics így jellemzi: „A pohár, amelyből iszik, nem éppen nagy, de az övé... vele egy igazi egyéniség vonult be művészi életébe”. 1943-ban Színyei-tájképeit kap, 1944-ben, több csoportos kiállítás után egy társalattal rendez látart az Alkotás Művészklubban.

A második világháború után beteg, elszegényedve tér vissza családjával a Margit utcai Hrabéczy-villába. Bár egészsége megfogyatkozott, s csak az alkotás minimális feltételei voltak számára biztosítva, frissen dolgozott, s mint a háború előtt a Művészház és az Ady Társaság munkájában, a felszabadulás után a Szabadraszervezet képzőművészeti csoportja tevékenységébe is bekapcsolódott. A helyi tálartokon túl művei eljutottak a nemzeti tálartokra, a Száz magyar művész kiállításra. A miniszteriumtól havi munkaszégyelt kapott/1950-ig, ezt azonban 1950 után megvonták tőle. A társadalomtól magára hagyva halt meg 1953. december 2-án.

A tízes évekből csak naturalista portréit ismerjük, amelyek modelljei tőcserkerti szomszédai. A 20-as években már jellegzetes portrékat és mestre, Hollósy hatását mutató tájképeket festett. A 30-as évek elején alakul ki igazi művészi stílusa, mely hatásban, színvonalban, festésmdobban szinte egységes haláláig 1932-ben festett Gyermek kályhánál című olajképe mindennapiságban felülemelő szépségvágával Hrabéczy ars poetikájának kifejezője. Enteriórjein, portréin, szobabelsőbe helyezett jelenetein a meleg barnákra, fáriszletekre, kertiugrai bujkáló

gákra épít. A nagy északi mágus, Rembrandt hatására mely barnákból bontja ki szerényen tevékenkedő, álmódó, olvasó figuráit (Tanulmányfe), Kötő nő, Varró nő, Lábmosó, Olvasó fiú, Ülő félalak), akiknek arcára halk derengés varázsol egy ismeretlen forrásból jövő fényt. A csendből, az álmvilágból — az a néző érzése — utolsó pillanatban hozza vissza őket egyhe kontúrozással, sejtett erővonalakkal. Révedező, gondolkodó alakjai megfestésénél a dől, megbillent fejtartást kedveli, portréin — különösen kései önarcképein — aszimmetrikus beállítását alkalmaz. A szín- és szerkesztésbeli megoldások nem öncélú formaujtítás, hanem tartalmi-hangulati kifejezéshez alkalmazás eredményei: a magányérzés, elesettség, kételkedés s a világból kilendülés érzékeltetői. Fő művein e formaelemek együttállása ad víziószerű, misztikus hangulatot, s a mélyen rejtett tartalom elgondolkodást (lvóban, Menyasszony-öltöztetés, Kártyavető, Mese az életemből). A festő látomása c. képe kételkedésnek, de egyben tehetsége tudatának, illetve tudatalatti hitének megfogalmazása, Bernáth Aurél szerint „az elhagyatottság és reménytelenség magával ragadó látomása”. E mű nagy hatását mutatja az, hogy Bartha László, az egykori Gresham-köri festőtárs Hrabéczy halála után két év-tizeddel e festményt idézve készítette gauache-sorozatát „Hrabéczy emlékére”.

A társadalom periferiáján élők iránt különös részvételt viseltetik Hrabéczy, ezt mutatják Cirkusz (1925), Planétás (1938), Céllovölde (1943) című művei, melyeket a korabeli haladó sajtó is kiemeltet üdvözölt. Alakjai: a kol-dozó, cirkuszi kikiáltók, zenészek, vásári céllovöldeiek, planétások olyan elesettnek, olyan szánandónak megformálva állnak előttünk, ahogy alig juttuk őket a magyar művészetben. Hrabéczy világa sötét, szorongató, de nem elidegenedett, s nem részvét — s szeretet nélküli. Mennyi melegség van felesége, gyermekei, szerettei portréin (Kékruhás nő, Judit kalapban, Gyuri), és semmi érzé- kiség meleg barnákba vagy mályvaszínbe vont aktjain (Akt vörös háttérben)! S az emberi részvét milyen megindító visszfényt ragyogja be Sándor örök sötétbe vont vak arcát, a s szegényházi gondozott Király bácsi is milyen méltósággal megformálva jelenik meg Hrabéczy festményén! Néha derű is feltűnik festményein (Szalon-nasútés, Cica), legtöbbször azonban könnyes-derűs fátyol, az emlékezés, kételkedés lengi át ezeket is.

Tájképein elevenebb kékeket, zöldeteket, rózsaszíneket és sárgásan fénylő fehérszürkét alkalmaz, nagy árnyalati gazdagságban. Erdő-részletei, kertzugai bujkáló

fényeikkel, átszűrt zöldjeikkel hol rebbenő álmos hangulatot (Tájkép, Lugas), hol misztikus hatást keltenek (Kertrészlet dézsával, Tájkép két alakkal), néha a természetközelség örömeinek kifejezői.

Egyenletlen életművének nagyszerű darabjai a már említettek kivül Zöldruhás hölgye, 1947-es kis Interi- eurje, Fehéruhás önarcképe s szinte minden kései önarcképe. A modern művészethez olyan egyénien alkotott portrékat tett hozzá, amelyek túlnóva a debreceni horizonton, számottevők a modern magyar piktúraban. Magányérzése, s ennek alkotásai révén őszinte hírv adása mának szólóvá s figyelem-keltővé avatja festményeit.

Sz. Kürti Katalin

FEKETE GYULA:

TENGERCSEPP

Aforizmák, írói jegyzetlapok a nevelésről

Egy igaz dogma: nehézzipar nélkül nincs szocializmus — minthogy: új embert kovácsolni — a legnehezebb ipar.

Az erőszak bizony rossz pedagógia. De annál is rosszabb: az engedékenység. Mert az erőszak lázadókat nevel, az engedékenység megsarnokot.

Meggyőződéseim, hogy nincs magasabb rendű munka, hivatás a nevelésnél. Am legmagasabb rendű csak úgy lehet, hogy szuverén. Gépies ellenőrzése, alárendelése hivatali adminisztrációnak, ügyrendnek, előírásoknak — kontraszelektív hatású. A nevelői szuverenitást elnyirbálja, a jó nevelőt elkedvelenti. Felgőriázza viszont a buzgó-mócsingot, a hivatalnoktipust. Hiszen a legmagasabb rendű munkát hierarchikusan irányítani, egzcerozni csak egy még magasabb rendű munkával lehetne — de hát ilyen nincs, legkivált a hivatali adminisztráció szintjén képtelenség.

A hivatásának élő író, művész, pedagógus az a fajta ember, akinek nem elég a saját — akárhány — gyereke: a mások gyerekeit is igyekszik elhódítani; megszerezni szellemi utódjának, folytatójának, örökösének.

Akarja vagy sem — mindenki pedagógus. A hatéves gyerekek, aki a kishűgára vigyáz, már pedagógus. Nincs még egy olyan, képesítéshez kötött szakma, ahol annyi műkedvelő dilettáns, kontár, autodidakta működne, mint a pedagógia áttekinthetetlen térein. Mint a tömegvonzás a világmindenséget, úgy át-, meg át-, sőt a társadalmat ez az örök emberi viszony: mindenki hat — és akar is hatni — mindenki másra a környezetében.

S mint a világmindenségben: éppoly szükségszerűen kialakulnak a társadalmában is az erősebb gravitációs központok körül a „csillag-

társulások”, tömörülések, bolygórendszer.

Hatalmi eszközökkel az embert százsor hamarabb lehet elrontani, mint megnevesíteni.

Ha olyan irgalmatlanul nehez megjavítani az embert, miért sikerülhet oly könnyűszerrel — különösebb programok s erőfeszítések nélkül is — elrontani?

Kiváló nevelő-tanító a rossz lelkiismeret. Szenteknek, örülteknek, megszállottaknak sosem rossz a lelkiismeretük. Hátrányos helyzetű tanulók.

Szapura tünét: kedvetlen, fásult, életunt.

Szapura oka: nem eshet igazán jól semmi az embernek, ha még semmi sem esett neki igazán rosszul.

Lehet, hogy túl kevés figyelmet szánunk mi a nevelésben a százsor eredményesebb közvetett, átteles hatásokra? Az asszociatív hatásokra? Irodalom! Művészetek!

A személyes élmények, tapasztalatok valóban a legjobb hatásokkal nevelnek, de a borotva, a szublimat, a konnektor, a gázcsap megsem kívánatos kellék a gyerekekne tapasztalatszerzésre. Ha a kényelmes be nem avatkozás módszere célra vezető volna, akkor a pedagógia volna a legegyszerűbb tudomány. Holott elég bizonyult tudományoknak tartják, pedig az benne még a legegyszerűbb, ami — csak tudomány.

A legbonyolultabb, a legmagasabb rendű tudomány — vagy inkább művészet — a nevelés.

Már csupán ezért is: a seletjt itt a legnagyobb. Talán több érteke: képviselnek itt a rejtett tartalékok, mint az összes szakmában együttvé-

Valószínű, akkor születik egyéniség, amikor a szokatlan elgondolkozik.

És attól nevelődik az egyéniség, amikor már elgondolkozik a megszokotton is: miért ne lehetne másképpen?

Mindig szebb a magunk gyereke — mindig szofagadobb és hálásabb a másé?

A pedagógus nem helyettesítheti a szülőt, sem ma, sem száz, sem tizezer éves távlatban nem helyettesítheti. Minthogy szerepük a nevelésben nemcsak hogy nem azonos, de egyben-másban ellentétes is. Hiszen a jó pedagógus minden rábízott gyerekekhez egyformán igazságos, szigorú, gondos, nem kivételez, nem elfogult. A szülő viszont éppen attól jó, ha kellő mértékűtárossal — elfogult. Ha érzelmi menedéket ad a gyerekeknek, aki bármikor odahúzódhat hozzá, egykét valakihez a világon, aki az övé. Aki őt szereti legjobban — minden idegen gyereknél jobban — akkor is, ha ő nem olyan okos, nem olyan erős, nem olyan ügyes, mint más; ha nyugós, ha beteg, ha csúnyácska, ha rossz, ha keserűséget okoz, akkor is.

És ha apróska korában talál ilyen menedéket, később majd keres. Mert a vonzalom vonzalmat indukál, a közöny — közönnyt. Ilyen vonzalmakkal családon túl is könnyebben beilleszkedik közösségekbe, ezek nélkül családban nevelkedve is magára marad.

Valami efféle érzelmi indítás tett elfogultságra hajlamos emberré bennünket is, mindnyájunkat, akik nem tudják s nem akarják kiküszöbölni életükből a vonzalmakat, s akik épp ezért nem „tárgyilagosan”, a napi kínálat szerint váltogatnak barátot, szerelmet, hazát, eszményt.

A pedagógiában a szerepet a legerősebb katalizátor.

OLÁH JÁNOS:

Kovácsműhelyben

Héphaisztosz! A kéz, mint patás kő, gurul. Láng és szél bicsege. Kilenc hosszúnál hosszabb éven át The-tisz és Euróumó óleiben. A halvány-zöld elem egész a felszínig világolt. Ott, ott kavartam a szikrát. Kéz, amit nem tudsz, az eleven röhejt kéne tűz és szerszám nyúgábe gyúrnod. A szekere nyben vasalt ruhák, törékeny ingek. Várják, hogy felöltsek őket; várják őket is, egyfelől a megötött test, másfelől a vasárnapi délelőtti láng. De két ünnep között rendszerint egy egész hétnek kell elteltie. Egy egészen hosszú hétnek. Addig rossz idők járnak a ruhákra: molyirtó szag, bútorok ropogása emészti hajdani frissességét. A mester pedig, aki nagyapám, kint a műhelyben koptatja, amíg el nem kopik egészen, mert hát egyszer majd az lesz a vége, ezt nekem is be kell látnom, akinek ehhez semmi kedvem, hajdan volt gyermeki frissességét. Így egymáshoz gyúrnak, koptatnak mindent az évek. Már engem is munkába vettek, engem is, aki mit sem tudok még erről. Lobog, éppen úgy, mint bárki körül, körülöttem is a szikra. Elyneli minden ütés után az egész műhelyt. Amikor fölmerül, látszanak a falak; a vertföld falon egyetlen a sávozás, a meszelés hártájára erre a felszínre lapul, a tűz fehért alig tompítja el a korom homálylása. A falon szerszámok feketednek. Némelyik rozsdás a hosszú pihenéstől. Az a kevés, amit fényesre csiszolt a használat: néhány kalapács, fogó, vágó, lyukasztó, ott hever az üllő körül, a döntő fatuskón. Eppen csak beleptem e szikra-hullámerésbe. Az úresen hagyott közökre derengés homálya borul, mint fölizzott vasra a kékeszürke hűlés. Ebből a derengésből bontakozik ki a látvány: a műhely, a szerszámok, aztán nagyapám, végül Gál Gyula, de annyira rövid ideig csak, hogy sose mérhetem föl, harmadáig, negyedéig se egyszerre a látvány teljes egészét (...)

— Itt a gyerekek — rikkantja el magát Gál Gyula, és bicsege áll odébb. Jobb kezében még mindig a nagykalapács, baljával meg hibás térdét támasztja meg. Fényes meggyfa botja ott van a sarokban. Átmelegyek a műhelyen a szengáz dermesztő szagában. Nagyapám mellett állok. A fűjtató óvatosan szuszog. Látom a parázsban fészkelőd vasat. És ekkor megtörténik hát megint csak, aminek előkészülete már az imént megértintett, kiröppen üjra, olyan hirtelen, mint egy menekülő madár, az izzás tollaiban, szárnyverdesése a falakig él. Nincs tovább, ez a kalitkája. Sajnáljam talán?

— Hadd verjek rá!
— Jó van — mondja nagyapám. A hang alig jön ki összeszorított fogak közül.

— Ehun e, nesze a kalapács — nyújtja felém Gál Gyula a magáét. El is venném.

— Vidd csak a kisebbiket!

— Elbírom ezt is! — Már a kezemben van. Tenyeremben a nyél megbizható üvegűse. — Ezt jobban szeretem. — Most, most figyelj! Elképzeltem már többször is, és még mindig nem történik semmi. Csak a fűjtató szuszog óvatosan. Most, Most egészen megállt. Csönd van. Emelem a kalapácsot. Nagyapám közben, leg-alábbis így látom, a hazugságig rövid mozdulattal a kohótól az üllőhöz fordul. Meg sem pihenhet a laskára vert, kormos üllőn a vas, lezuhan az egyik kalapács, aztán a másik, a nagyapámé, és rá rögtön az enyém. Utés zuhan ütésre, mintha csontra zuhan-na, mint az álom. Akadozó parádé. Sánta harangok kondulása. Hallom. Hangjuk ki-be jár a fülemben Bi-bamm, bi—bamm, bi—bamm. Itt, az üllő két oldalán, mi magunk vagyunk a kettős nyelv: furcsa, hogy nagyapám a kisebb, és én a nagyobb. Nagyapám kezében csilingelve ugrik meg, mintha más ütemre vágna, szinte elszalad, faképnél hagyva las-

san emelkedő, mélyen ledöngölő ütéseimet, a kiskalapács, de mindig, ha egy kicsit vontatottan is, bevár a végén. Együtt egy ösztökélő s egy csillapító ütem. Nem, ezt a játékot nem erő szabja — nemcsak hogy nem a mi erőnk, de senkié. A kalapácsok maguktól teremtik. Mégis úgy áll pillanatnyi csengésében-bongásában a műhely, mintha öröktől fogva állna, s ki tudja még, talán ugyanilyen sokáig. Az első ütések nyomán bőven szakadt a szikra. Nagyapám azt mondja: a hicc. Most már éppen, hogy leugrik egy-egy, aztán az se. A fehér izzásból vörösebe, lilába, majd hűlő kébbe vált a vas. Az ütések nyomá is feketén, fényesen látszik meg rajta. Egészen elvékonyodott. Azt hiszem, patkó lesz, de biztosan nem tudok. Lassan fölfoged az ütések tompasága, finom, pengő felhangot kap mindenik, s már alig hagy nyomot a megkeményedett vason. Nagyapám most teszi vissza a tűzbe. Mellé állok. Most én kezelem a fűjtatót. Lábbal lökdösöm az agyonkopotott pedált. Harákol, köhög, nyúszít, de megy. A nedves szén sercege adja meg magát, s áll össze fehér salakcsomókká. Nagyapám néha közéjük tűr egy hosszú, hegyes piszkálavással, a végére tűz egy-egy izzó, de már hallow csomót, s hátraveti a kohó sarkában toronyló rozsdáslila halomba. Friss szentet rak a helyébe, és megint a fűjtatónak kell a tüzet megbékíteni. Gál Gyula segít. Odabiceg a fűjtató láncahoz, szabad kezével, a mássikkal támaszkodik, megragadja, s rángatni kezdi a láncot. Olomnehéz karok. Amíg újra meg nem puhul a vas. A kohó padkáján fényes nyelű fogók sora, ott hevernek a szénporos tapasztáson. Jobboldalt, a legszéltől kis mélyedésben a nedves szén, benne a lapát. Baloldalt ég a tűz. Nagyapám arcába világít. Az arcon izzadó Pedig ismerem. Egy más világ pokla visszafénylik itt. Megszokások hal-maza választja el ugyan, de a rokonság mélyebb, semhogy megbolygatható volna. Már az, hogy itt ketrebe zárják, láncot vezetik a tüzet, ha nem is olyan különös, ha láthatod másutt is, lenyűgöz. Tudom, és mégis. Össze-vissza beszéltek. Ezek a kis kihagyások annyira megzavarnak, hogy nem tudok egészen biztosan mondani semmiről. Itt állok még a homályos mű-

ILLYÉS

(Részlet a műből)

Aki szobor nem vas

Mind lénycsane nyúl

De ez ez mint

Esze ha olya mint

Mer ha Kap ha o

Zsák telte padló telte

E ké a ka hozza

Ha meg futta gépn

Ó m rézp a fa mel

Min kis Tiz hog

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

E ké ha ez g

ILLYÉS GYULA:

Két kéz

(Részletek)

Aki kezelt e kézzel,
szoborral kezelt, érccel;
nem melegséget érzett:
vas merevséget.

Mintha nem egy érző
lényé volna e kézfő,
hanem egy óriás nép
nyújtandó biztatásképp.

De ez a tenyér nem holt,
ez élő-eleven volt,
ez olyan hű erő volt,
mint maga a termőföld.

Ezzel a természet szólt,
ha épp okoztat gondolt,
olyasmit mondott ezzel,
mint virággal, gyümölcscsel.

Mert hogy szállt az ostorfa
ha kézbe e kéz fogta!
Kapa hogy sürgött-pörgött,
ha öhozza szegődött.

Zsákok hogy telítődtek,
telten hogy emelődtek,
padlásra hogy repültek,
teltek és ürültek.

E kézzel állva párba
a kalapács hogy járta,
s hogy csengett, ahogy illő,
hozzá az üllő!

Ha ujjal csak hozzáért,
megindult a kazáncs,
fűttenve a másik
gépnék egy óriásit.

Ő műve volt kis varsám,
rézpatkóm csizmám sarkán;
a fatalpon szál drót,
mely első korcsolyám volt.

Mintha mindegyik ujja
kis mester lett volna bújva
Tiz picit mester, — járták;
hogy is csinálták?

E két kéz után kaptam,
ha elzuhantam;
ez simogatott, ez vert,
ez gyúrt belőlem embert.

CSORBA GYŐZŐ:

Zöld és fény

Csordulásig a világ! —
Szinte már kicsap
szőlők, fák és újra fák
zöldjéből a hab.
Forr, tajtékzik, szédülök,
zöld alul, felül;
lépek, állok, eldülök,
zöld kívül, belül.

Zöld, zöld, lelkes újulás,
nagy, termékeny öl;
tarthatatlan bolydulás
föl, föl, egyre föl!
Fű, fa, gyom, szőlő emel,
körforgó dagály.
Zöld és fény: — e két elem
árján ring a táj.

Nézem, érzem, bámulok,
s engedem magam.
Zöld és fény! dagad, forog,
szólnék, s nincs szavam.
S míg ragyogva nő velem,
s hord a két elem,
pólyál az időtelen
és a végtelen.

ZELK ZOLTÁN:

Kötörök

Alkonyattájt, hazafelé
már a nagy völgybe értem;
a bányában, a kötörö
parasztokat néztem.

Számolgattam, hányszor lendül
egy perc alatt karjuk,
hányszor sebi a fölcsapó
kösörét az arcuk?

Hűsszor tán... egy óra alatt
egyezerkétszázszor...
Alkonyodik. S ők dolgoznak
reggel hét órátk.

Ezerkétszáz... Hány ezer is
tizenkétszer annyi?
Eltűnődtem: tudhatnak-e
ők még simogatni.

puha kézzel érinteni
asszony, gyermek-arcot?
Vagy úgy megszokta karjuk már
a sújtást, a harcot,
hogy csak ütne nekem örökkön...

Alltam még tűnődve.
Puha zápor — este ömlött
a fákra, a völgybe.

(A költő kiadatlan verse, 1937.)

Bemutatjuk...

...A Petőfi Irodalmi Múzeumot

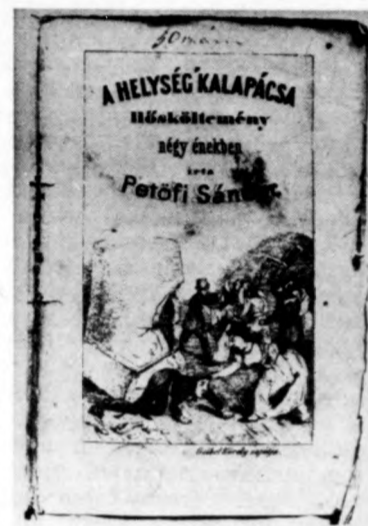
Országos hatáskörű múzeum, a magyar irodalomé. Irodalmi emlékeket (kéziratokat, könyveket, portrékat, személyi tárgyakat, újszólványt az írók életével kapcsolatos mindenféle relikviát, újabb irodalomtörténeti értékű hangfelvételeket) gyűjt, őriz, ezeket tudományosan feldolgozza és széles körben ismerteti meg. Közmuvelődési tevékenysége is számottevő. Irányítja az országos múzeumi hálózat keretében folytatott irodalmi-muzeológiai munkát, Budapestben a központi kiállítások kívül még négy emlékszóbjára — múzeuma — van, de felügyeletet gyakorol azon irodalmi emlékhelyek fölött is, amelyek többsége az írók szülőházában, egykori lakóhelyén található, s a területileg illetékes megyei múzeum keretében működik. A Petőfi Irodalmi Múzeum Budapest belvárosában, a Károlyi utcában (a 16. szám alatt), a klasszicista stílusban átépített és kibővített barokk Károlyi-palotában foglal helyet. Falai közt egykor megfordult Mária Terézia, 1849 januárjában itt fogták el az első magyar miniszterelnököt, Bathányi Lajost, egy időre itt rendezkedett be Haynau. Itt született az első magyar köztársasági elnök, Károlyi Mihály. Özvegye, Andrássy Katica itt szokott megszállni napjainkban is, a számára fenntartott részben.

Am a múzeum története más szálon indult el. A Petőfi Társaság az 1904-ben elhunyt Jókai Mór Bajza utcái házában 1909-ben helyezte el Petőfi életének összegyűjtött és óvott dokumentumait, s egyúttal Jókai irodalmi hagyatékának egy részét is gondjaiba vette. A felszabadulás után, a Petőfi Társaság megszűntével, a Budapesti Történelmi Múzeum vigyázta az anyagot, s munkatársai többek között József Attila — kéziratokkal, relikviákkal, más modern

írók műveivel, leveleivel, Vilmos levelezése, Mácsa Jánosnak addig csak orosz nyelven olvasható tanulmányai, irodalomtörténeti viták a Nyugatból, a Korunkból, emlékezések Kassákról, Szabó Lőrincről. Nemsokára megjelentették Móróc Zsigmond és húga, Móróc Ida levelezését. Bibliográfiai füzetekben — ezek most az Estlapok anyagának gyűjteményével a negyvenkettedik kiadványnál tartanak — nemzeti kincseinknek valóságos rejtett tárházát nyitottuk meg. Van egy születőben levő sorozatunk is, amelyhez nagy reményeket fűzünk, ez a *Rekviária-tár* lesz, amelynek az a célja, hogy íróink, költőink személyes tárgyait fényképekkel könyvekben mutassuk be, s ezek hazánk legtávolabbi táján, kis településeken is felhasználhatók legyenek például az iskolai oktatásban. Múzeumunk az egyetlen, amely írók személyes tárgyait gyűjti, de mint mondtam, be is akarjuk mutatni mindazt, amihez hozzájutunk ajándékozás vagy vásárlás útján. Idén megjelenik eme vállalkozásunk két érdekes kiadványa: Ady, illetve Petőfi relikviái.

— Beszélünk kell hangtárunkról is, amely mintegy kétszáz ezer méter magnófelvételen írói vallomások, emlékezéseket őriz. Képzőművészeti táruknak figyelmre kiterjed az íróportrékra, de az esetleg festő, rajzoló írók vagy költők önarcképeire is.

...
Megnéztem a tavaly október óta nyitva tartó Petőfi és kora 1823—1849 című koncepciózusan rendezett kiállítást, amely nagy költőnk személyét a reformkor szellemi mozgalmának összefüggéseibe ágyazva mutatja be, s igazolja azt a műtárlással vitatkozó koncepciót is, hogy „sem irodalmi vonatkozásban, sem pedig társadalmi értelemben nem érkezett, nem érkezhett a semmiből.” Ervelő rendezés ez, bemutatja a művelt, a világirodalmi eszményekkel táplálkozó költő-forradalmárt. Sokszínű, hatásos a kiállítás. Több személyes használati tárggyal találkozunk, Petőfi utáni ládájától pábrán is becsüendők, mint egy-egy kiállítás, hiszen az írott anyag még hosszú évtizedek múltán is megfogható segítséget nyújt olvasójának. Ilyen népszerű például Kézirattár sorozatunk, amelyben a múzeum legértékesebb kéziratainak hasonmás kiadását jelentjük meg a kézirattal keletkezéséről szóló tanulmány és gazdag dokumentum-, illetve képanyag



Petőfi Sándor *A helység kalapácsa* című hőskölteményének első kiadása a múzeum gyűjteményéből (KS-reprodukció)

tunk kapcsolatot a valósággal. Munkánkat úgy foglaltuk össze, hogy kiállításokat rendezünk, tudományos kutatómunkát folytatunk, természetesen rendelkezésre állunk a különféle közmuvelődési és oktatási fórumoknak, könyvkiadók-nak, tömegtájékoztatói szervezeteknek, dokumentációs szolgáltatásokat nyújtunk. Tárvezetéseket, irodalmi-zeneszerzők klubfoglalkozásokat rendezünk. Külföldi kapcsolatokat ápolunk. Alkandó együttműködésben vagyunk külföldi testvérintézményeinkkel, a moszkvai, a berlini, a martini (túróc-szentmártoni), a prágai, a szófiai, a varsói, a weimari és a zágrábi irodalmi múzeummal. No és nem utolsó sorban kiadványokat jelentetünk meg. Sok vonatkozó ezek talán még többjére is becsüendők, mint egy-egy kiállítás, hiszen az írott anyag még hosszú évtizedek múltán is megfogható segítséget nyújt olvasójának. Ilyen népszerű például Kézirattár sorozatunk, amelyben a múzeum legértékesebb kéziratainak hasonmás kiadását jelentjük meg a kézirattal keletkezéséről szóló tanulmány és gazdag dokumentum-, illetve képanyag

— Várj.
— És mikor lesz jó?
— Hát ha már nem piros.
— Már nem piros.
— Dehonnem.
— Csak egy kicsit.
— Hát egy kicsit se lögyön.
— Értsem. — Ott állok a szürke vasdarab fölött, piszkálom, forgatom. Az az érzésem, már nem is meleg, megfoghatnám akár szabad kézzel. Csak ha följé hajlok, csapja meg arcom a meleg, vibráló levegő. Mint a rongy, egyformán gyűrődik mögöttem a por, a vas. Ott hagyom. Nagypapám keres valamit. Az ócskavasban turkál. Talán még várnom kellene, de már nincs hozzá türelmem. Különbösen is, olyan hosszú az az idő, ami egyik perc és a másik perc között elmúlik, beláthatatlan. — Most már lehűttem?



József Attila Korong utcai szobájának rekonstruált részlete (Fotó: Hauer Lajos — KS)

kisérletében. Eddig többek között Ady, Kossuth, Petőfi, Krúdy, Móróc, Szabó Lőrinc, József Attila egy-egy írását adtuk ki az Európa Könyvkiadóval közösen. Most készült el Eötvös József Dessewffy Józsefhez írott levelének kiadása. Irodalmi Múzeum sorozatunk érdekes darabja lesz a Kosztolányi születésének százötven évfordulójára ez évben megjelenő Kosztolányi-napló, amelyet az tesz lehetővé, hogy gyorsírással készült naplójegyzetét megfajították. Emlékezetes megjelenések ebből a sorozatból például Babits Mihály és Szilasi

állítás, és egy sikerületlen József Attila-rendezés látható a Gábor Andor-szobával együtt. Már előkészítették a Kosztolányi-évfordulóra kialakítandó bemutató helyét. Január 31-én nyitották meg a Jaschik Álmos grafikus, könyvtervező születésének századik évfordulójára készített kiállítást. Ez a század első évtizedeiben működött könyvművész, aki 1920-ban grafikai magániskolát nyitott, többek között a szinpad díszletész első hazai atyja. Elsősorban magán-gyűjteményekből összeválogatott anyagát mutatják be. **Konczek József**

helyben, s már itt megfedkeztem arról. Később aztán, amikor emlékezni szeretnék, persze, hogy nem megy (...)

Útjuk a vasat. Kötelesség? Fokozatosan jutok a fáradtság már-már ellenőrizhetetlen közelébe, lüktetése, mint egy mohó száj, befal. Ott, ahol az izmok a csonttapadnak, ott állandó, legalábbis valahol arrafelé, a fájdalom. Erőfeszítés és elernyedés között ekkor már alig van különbség. Egy egészen kicsi, éppen csak hogy. Ez teszi lehetővé mégis, hogy cselekedjem. Nagyon kell figyelnem. Így megy, pereg, folyik tovább minden. Most meg abbahagyhatnám, úgy érzem, nem teszem megsem. Miért? Ha abbahagyom, ha nem ismerem meg már ekkor, a kezdet kezdetén csaknem egészen azt, amit esetleg később sem kellett volna ennyire, talán más úton megyek tovább. No persze ez sem biztos. Játék. Annnyira elérhetetlen s érthetetlen, hogy még csak a csábítása se érint. Pereg tovább a féltés: a saját útját járja minden. Jövő és múlt? Kiegyeznek mindennel én is. Hanyatló kedv fölött toporzékol a nap. Szikrákat szór tovább a munka, s bebugyolálja a műhelyt. Forrasztunk. Szívesen elhagyom már a helyem, de hiába nézek az ajtó felé, a halvány, napszárga fény üres, senki sem lép vissza belőle felém. Kicsit elbáméskodtam. Káromkodva röppen ki a vas a tűzből, nagypapám gyorsan, gyorsan — remeg a keze, mert gondosan kellene — egy másra illeszti őket, eldobja az egyik fogót, a kalapácsot keresi, a fatuskón kapkod, alighogy megtalálja, lesújt vele máris, puhán huppan az ütés, mintha sárba süppedne el, ott marad a nyoma. Aztán szelidebb nyomok kerekítik el a kezdeti sebeket. A szikra pergő áradása a mellemig ér, meztelen lábam s a derekam alatta van. Feltartom a kalapácsot. Megint a sorsomra várok. A nyél kinyúlik bal hónom alatt a fej, a súlyos fejelesni készülő, még visszatartom.

— Most — mondja nagypapám. Elengedem. Sőt! Talán még arra is van időm, erőm, hogy egy kis lendületet adjak bele. Bamm, bamm, bamm — bamm. Mintha beszélne. — Ólé! — Közel hajol hozzá, vizsgálja a forradás vonalát. Aztán meg messze tartja magától. Mégis belejárszik a hűlés hideg fénye a vörösbe, hihetetlen, kicsit.

hogy ennyire gyorsan. — Mögfórt — dörmögi szinte csak magának. Visszatesszi a tűzbe. Most már minden nyugodtabb. Lassan zakatol tovább a fűtató, és én leengedem a kalapácsot. Pihen. Pihen! De hát ez nem tart sokáig, ahogyan semmi sem. Újra ott van a vas az üllőn, szinte remeg pír-szine. És zuhognak az ütések. Csak arra figyelek, pontosan oda, oda, az üllő egyetlen pontjára sújtam mind-egyiket. Van alkalmam újra és újra javítani. Látom az ütések nyomát. Megint. A vas előbb megnyúlik, aztán görbülni kezd. Nem nagyon tudom felfogni, hogy esetleg nekem is részem lehet abban, ami itt történik. Most a kalapács helyett egy vágó fekszik a vasra, nyelét nagypapám tartja a kezében. Utóm. Az óvatosan mászik előre, vékony vajatot hagyva maga mögött — hát igen, a patkószegek tömött fejének. Az árok végig húzódik a hűlvörös, üveges felszínen. Most jön a másik hajlat. Aztán a lyukak. Még azt is nekem kell csinálnia. Aztán a kisebb javítások. Lehetem a kalapácsot. A kékes vaspernyébe fújok. Elég volt. A küszöbön ülve bámulom tovább nagypapám, aki újra a tűzbe mártja a patkót, előkapja, pedig még nem is piros, igazít rajta keveset. Forgatja, nézegeti, oda-odacsendít egyet-egyét. Készen van. Főlemeli a fogót, és a műhely közepe felé nyújtja. A fogó szája kinyílik, s a két patkó lehuppan a porba, serceg, füstölög, és kis karikat éget maga köré.

— Lehűttem?
— Hagyd!
— Miért?
— Mer' mőkemémszik.
— És az baj?
— Baj hát.
— Miért?
— Mert e'török.
— El?
— Hát persze.
— Attól, hogy lehűtöm?
— Attú.
— A papa is le szokta hűteni.
— Csak később.
— És később lehűttem?
— Le.
— Sokára?
— Hűcsd má, ha annyira akarod.
— És most nem keményszik meg?
— Dehonnem.
— Akkor még várok inkább egy kicsit.

— Várj.
— És mikor lesz jó?
— Hát ha már nem piros.
— Már nem piros.
— Dehonnem.
— Csak egy kicsit.
— Hát egy kicsit se lögyön.
— Értsem. — Ott állok a szürke vasdarab fölött, piszkálom, forgatom. Az az érzésem, már nem is meleg, megfoghatnám akár szabad kézzel. Csak ha följé hajlok, csapja meg arcom a meleg, vibráló levegő. Mint a rongy, egyformán gyűrődik mögöttem a por, a vas. Ott hagyom. Nagypapám keres valamit. Az ócskavasban turkál. Talán még várnom kellene, de már nincs hozzá türelmem. Különbösen is, olyan hosszú az az idő, ami egyik perc és a másik perc között elmúlik, beláthatatlan. — Most már lehűttem?

— Hűcsd! — mordul föl mérgesen nagypapám. Kicsit megijedek, de tudom, nincs tetovázásra időm. Fogóba fogom az ártatlan patkót, és a vizes-hordóhoz megyek vele, ott áll a fűtató agyonfoltozott bőrebernyege alatt, és belemártom. De ki is kapom azonnal. A víz fehér habot vet, gőz, forró gőz fröcsköl ki belőle, a buborékok alól. Az újra szárazra került vas hirtelen veti le magáról a sötét nedvességet, hamuszürkén, hamisan dereng. Visszaengedem a vizbe. Most jó mélyre dugom. Halk morgás halatszik, s a nehezen felszínre vergődő gőzbuborékok pukkanásai. Aztán ennek is vége. Ott a mélyben intőzik el minden. Kiemelem, hogy meleg-e még. A nedvesség sötét és összefüggő rétege most már csak lassan szakadozik le róla, a pára szeliden száll el, s nehéz porszagot hagy maga után. Fáradt kéz sópri le a légutakat. Aztán újra visszaengedem. Lent himbálózik egy kicsit a víz fekete tükre, amikor elnyeli, de különben semmi, néhány gyűrű csak a fogó nyele körül. Látom a saját arcomat a torz felszínbe gyűrve. Amikor újra kiemelem a fogót, a nedvességtől egészen fekete a patkó, s csak lassan alakulnak ki rajta a világosszürke száraz foltok. Egészen lassan. Alig párolog. A víz visszacsurog a hordóba. Megérintem az ujjammal. Még mindig meleg, de csak annyira, mint egy állat. Ledobom a kiégett porba. S ahogy ott fekszik, már szárazon, a fogó nyitott szája lassan összecukódik. (Részletek a *Közel* című regényből)

A versenyen a lakosság is nyerhet

OTP KONTRA TAKARÉKSZÖVETKEZETEK?

Eddig néhány helyen többnyire a békés egymás mellett élés jellemezte az OTP és a takarékszövetkezetek tevékenységét. A városokban az OTP-hez mentek az emberek, a falvakban a takarékszövetkezetet esett útba jövet-menet. Mindkét területen monopolhelyzetben volt mindkét gazdálkodó egység, s csupán a települések egy részén működött OTP-fiók és takarékszövetkezet is. Ez a békés egymás mellett élés a megye különböző helyeiben még tapasztalható, de az OTP megyei igazgatóság és a takarékszövetkezetek között nem teljes az egyetértés. Fogalmazhatnánk úgy is, hogy kitört a háború, de valójában ez még csak inkább gyorsan terjedő csatározáshoz hasonlítható, s nem igazi küzdelemhez.

Miért éppen most? — kérdezheti joggal a tájékozatlan olvasó, s a kérdés megválaszolásához időben kis- vissza kell ugrani. Az előzményekről csupán annyit, hogy sokáig nem voltak azonos pozícióban a takarékszövetkezetek és az Országos Takarékpénztár. A szövetségi betétek jelentős részét az OTP kezelte — ma is ott kamatozik néhány száz millió — s a nagyobb intézet bele is látott a kisebbek gazdálkodásába. Napjainkra minimálisra csökkent az OTP-nél a takarékszövetkezetek gazdálkodását figyelemmel kísérő szakemberek száma, s néhány hét múlva már a Magyar Nemzeti Bank kezeli a takarékok számláit.

A casus belli — a háborús ok — az 54/1983. számú PM-rendelet, ami módosította a takarékszövetkezetek szervezésével kapcsolatos előírásokat. E szerint a városokban 10 ezer lakosig az ott élők 5 százaléka, 10–20 ezer lakos között 4 százaléka (és így tovább) szövetségi taggá való szervezése után lehet fiókot nyitni, vagy új szövetséget szervezni.

Az elmúlt esztendőben az országban harmincnégy helyen sikerült a rendeletben előírt feltételeknek eleget tenni, így többek között Budapest XX. kerületében, Nyíregyházán, Kecskeméten, Hódmezővásárhelyen kezdte meg működését a takarékszövetkezet.

Hajdú-Biharban még nem nyílt ilyen fiók. Ennek részben oka, hogy az OTP megyei igazgatóság egyike a legjobban működő megyei szervezeteknek, amit a kiváló igazgatóság cím elnyerése is bizonyít. Következésképpen a megyei OTP a maga jó munkájára hivatkozva mondta, hogy a lakosság — pénzügyi szolgáltatások iránti igényeit a városokban kielégítik.

Bella Zoltán, az Országos Takarékpénztár megyei igazgatója most is így fogalmaz: — A takarékszövetkezetekről szóló 1978-as PM-rendelet szerint szövetséget alakítása elsősorban ott indokolt, ahol a lakosság pénzügyi szolgáltatásai iránti igények nem kielégítettek. Állítom, hogy minden arra jogosult igénylő az OTP-től megkapta a részére adható hitelt, és ez egyben válasz is arra, hogy a takarékszövetkezetek városokban való megjelenése mennyire indokolt. Igazi verseny nem fog kialakulni, sőt a káros következmények akár katasztrófákká is lehetnek.

Az OTP serpenyőjébe tegyék azt is: még sehol sem reklámozták azért, hogy takarékszövetkezeteket alakítsanak. A másik oldal érvelése: ha az emberek nem tudják, hogy a takarékszövetkezet taggá milyen előnyökkel jár, nem is léphetnek be. Azaz, lehetőséget kell adni arra, hogy az állampolgárok megismerjék a takarékszövetkezet taggá válás előnyeit és hátrányait (például a részvétel kötelezettségét), és aztán minden állampolgár eldönti, belép-e a szövetségbe vagy sem?

Az igazsághoz hozzátartozik: akad olyan hely a megyében, ahol ezt a lehetőséget eddig nem kapták meg a takarékszövetkezetek. Hajdúnánáson már a múlt év nyarán párt-végrehajtóbizottsági ülésen foglaltak állást a takarékszövetkezet szükségessége mellett, később viszont a város vezetői „felkérték” a polgári takarékszövetkezetet a szervezés szüneteltetésére.

Béke Lászlóné, a polgári takarékszövetkezet elnöke: — Pillanatnyilag száztizenkét tagunk van Hajdúnánáson, s már korábban megállapodtunk egy fiókhelyiséggel, „berelésben”. Szakembereink vannak, pénzügy van, nem rajtunk múlik, hogy még nincs Hajdúnánáson fiókunk.

Lászluk, másutt hogy áll a szervezés? Debrecen csapókereti körzetében a hadháztiszt takarékszövetkezetet kapott előzetes miniszteri ütem engedélyt — ami csak a megyeszékhely esetében szükséges.

Nagy Gábor takarékszövetkezet elnöke: — Csak kétszáz forintos részjegyet kértünk, de a szükséges részjegyalap-bővítést így is elértük. A megkívánt taglétszám 50 százaléka is belépett már, noha csak ezekben a napokban kezdtük a szervezést.

Épületünk már van, a szükséges technikai feltételek sem hiányoznak. Elképzeléseink szerint július első napjaiban nyitnánk.

Szarvas Zoltán, a balmazújvárosi takarékszövetkezet elnöke: — Hajdúszoboszlón néhány ember belépése hiányzik ahhoz, hogy a szükséges létszám meglegyen. Ha az engedélyt rövid időn belül megkapjuk, június első napjaiban nyitnánk a fiókot.

Simon István, a hajdúböszörményi takarékszövetkezet elnöke: — Hajdúböszörményben a lakosság száma alapján ezer tag belépése szükséges. Időarányosan jól állunk, helyiségünk már van, a második félévben szeretnénk nyitni.

A start tehát hetek-hónapok kérdése. Így tulajdonképpen felesleges azon vi-

KRÓNIKA Üvegtörők

Gyerekkoromban láttam Parádán az üvegtörők verejtékesen nehéz munkáját; tetszenek a konzervgyár formatervezett befőttesüvegei; a müncheni boltban a kanálnyi mustárt valóságos üvegtörőkben kínálták; a táskában injekciós ampullák csörögnek; „iszunk meg egy üveggel?”; megint összetörtem egy poharat a készletből; vissza kellene már vinni az üres üvegeket — ennyi jutott eszembe „az” üres üvegről némi gondolkodás után, amikor egy halom üvegcserep megállásra késztetett.

A leltárom persze korántsem teljes, s bizonyára ahányan vagyunk, annyifeleképpen állítanánk össze. A filozofikusabb szemléletűek talán felvázolnák „az üveg, mint olyan” kategóriát, a historikusok elmondanák, kik alkalmazták először az üvegtörőket, a gazdasági szakemberek meghatároznák előállításí árát, az újságíró pedig kesernyően nyugtázná, hogy a téma ez esetben is az utcán hever.

S vajon mi jut eszébe annak a debreceni polgárnak, aki törte az üveget?

Egyre gyakrabban, s egyre több helyütt. Igaz, lehet, talán meg azelőtt is pontosan ugyanennyi üvegcserep hevert szerteszét az utcákon, tereken, parkokban. Nekem mégis úgy tűnik, egyre terjed ez a szokás, tevékenységi forma — nem is tudom, hogyan nevezzem.

Természetesen próbálom megfejteni, mi lehet annyira jó az üvegtörésben, miért csinálják olyan sokan. Milyen titokzatos, izgalmas kielégülést okozhat tompa puffanás utáni csörrenés. „Feldobja-e” vagy jóleső nyugodtsággal tölti el a lelket a látvány, amint a formás butéliből formátlan szilánk és cserephalom lesz? Erzi-e a jól végzett munka örömet, aki netán nem is egy, hanem több üveget tör össze egyszerre? Egyáltalán, munkának tekint-e elfoglaltságát az üvegtörő, vagy inkább amolyan hobbinak, passzióknak? Jókudvú-e, amikor törte az üveget, vagy éppen ellenkezőleg nyomott, borús hangulatán próbál könnyíteni?

Kérdések, amelyekre nincs válasz. Pedig jó lenne feltenni őket. Mert az üveg nem magától törik, s mert a cserepek — említettem — nagyon elszaporodtak. A város jár-dáin, az úttesteken már megszokott látványnak számítanak. Összetört üveg van a köztéri virágtartóban is, a frissen kiültetett árvácskák és a park bokrai között, az orvosi rendelő előtt, a parkolóban, az erdő tisztán, a parképitésre szánt földben, s egyáltalán mindenütt talál az ember, ha valami arra készíti, hogy a lába alá nezzzen.

Talán olcsó az üveg, nem nagy kár összetörni? Olcsó lehet mások munkája is, ha ilyen könnyedén tönkret lehet tenni. S nagyon alacsony szintű lehet önbecsülésünk mércéje. Mert ezek a „rossz” helyen heverő cserepek számomra az emberi lét harmóniájának tagadását jelentik. Valami olyasmit sugallnak, hogy nem érdemes rendezettebbé, emberibbé tenni életünket. Hisz a színpompás virág és a selymes fű között ott lapul átlagosan az üvegcserep. Ott van a lábunk alatt, amikor sétálni indulunk. A legváratlanabb helyeken bukkan fel. Hiába szeretnénk tehát a rendet, a harmóniát, annak fájó ellentétét találjuk.

Ügy hiszem, az üvegtörők nemcsak a más sorsra érdemes üveget pusztítják. A jobb érzesű állampolgárok hitét is kikezdi. Azt a hitet, hogy érdemes erőfeszítéseket tenni, penzt áldozni környezetünkre. Pedig a környezetünk nem csupán életünk helyszíne, hanem saját magunk tükröképe is. Olyanná válik, amilyené formáljuk.

S ebben az összefüggésben az összetört üveg már nem könnyen eltakarítható köztisztasági „tény”. Hanem olyan közösségtől idegen magatartásforma megnyilvánulás, amellyel egyelőre — úgy látszik — nem tudunk mit kezdeni.

Hajdú István

T. Szűcs József

MÁJUS-ÉJI ZENE

Régi szerenádok emléke

„Édes istenem, nők ablakai alatt énekelni! Van ennél szebb dolog a világon? ...

Aztán csendesen koppant az ablak, és olyan halkán nyílt, mint a madár szárnya. Egy fehér kéz és egy fehér kendő csücske lett látható. A mécses lángját meglobogtatta az éji szél.”

(Krúdy Gyula)

Ragyog a napfény, már zöldül a rét, a határban gölyök köröznek. Virágba borultak a hajdúbagosi utcái, kinyílt a kertekben a megannyi színes tulipán. Illetfelhőt sodor az április végi szél.

— Szerenád... — megreng el a kocsmában a hölgy, mikor elébem teszi a poharat. Egy hajtincset megigazit, majd egyet sóhajtván folytatja. — Hát persze, hogy húzták nekem is annak idején... nem is egyszer...

— Még hogy nem is egyszer! — csattan fel a kocsmáros, a férj, aki lám, mégiscsak odagyílt bezsebdüncre, és megajátzott felháborodással fordul az asszonyhoz! — No, sorold csak, kiktől kaptál te szerenád!

A kávé ízét még érzem a számban, amint be-bekukkantok a bagosi kertekbe és azt találgatom, vajh, hol lakik az a „szomszédasszony”, akiről a tanácselnök mesélt.

A kertben virrasztva

— Manapság is a kertjében virrasztja a május éjszakait és úgy vigyáz a virágaira — mondotta Pallás

Imre alig egy órával azelőtt, midőn a sárándi tanácsházán bekopogtattam szobájába.

— Vigyázni is kell azokra a virágokra, mert ilyenkor aztán sokan még a kerítésen is átmásznak. Emlékszem: mi is ezt csináltuk. Ha nyílt az orgonavirág, akkor azt, ha nem, akkor pedig a kökényfák és a cseresznyefák virágait tördeltük. Így aztán a lány ablakában hagytunk egy csokrot, vagy a kulcslyukba illesztettünk egy ágat. Mit tagadjam, galád munkát végeztünk a kertekben. De hát ez is rég volt... nagyon rég. Amikor csoportokban mentünk az ablakok alá, volt, hogy szájharmónikával ment a kíséret, de még olyanra is emlékszem, hogy egy felhúzó gramofont vittünk magunkkal, és éji zeneként ment a verkilli...

— Háromszor egymás után gyufát kellett gyújtani az ablakban, ez volt a jeladás arra, hogy a lány fogadja a szerenád.

Karászi Antalné meséli ezt, s ő mondja, hogy a külső ikerablakot nyitva is kellett hagyni, hogy legyen hová tenni a csokrokat. Az aztán ott maradt egész május elsején — hirdette, hogy komoly udvarló je-

lentkezett és a néma jeladástól a legénynek is érteni kellett.

— Tetszett ilyen szerenádokat kapni?

— Nekem máshogy alakult az életem, de még most is előttem van, amikor a nővérem kapott éji zenét. Szép hangulata volt ennek, amint beszűrődött a muzsika, ahogy ezekre a dalokra ébredt az ember.

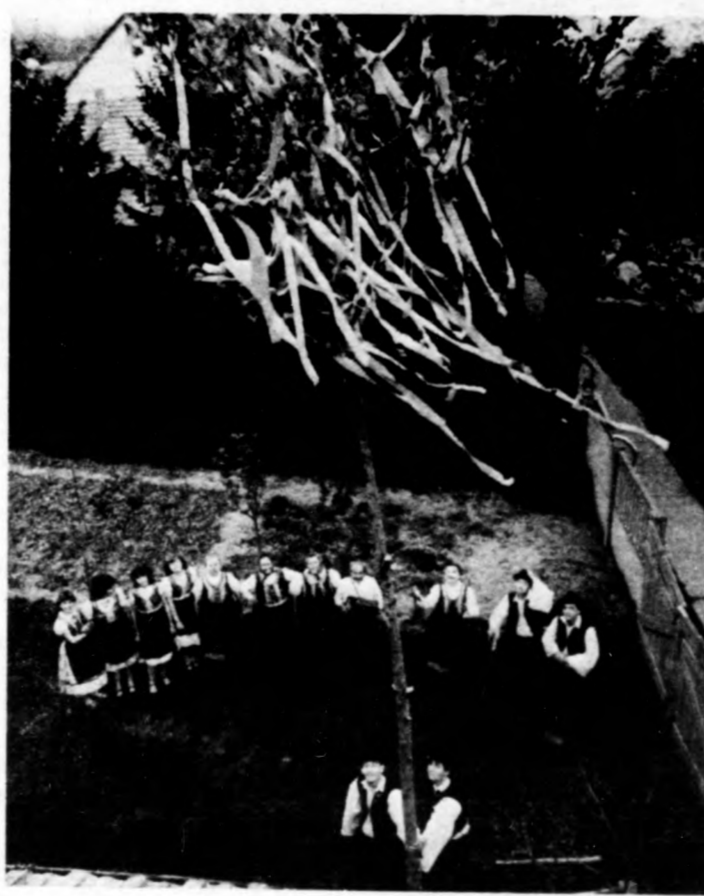
„Szeretnék május éjszakáján”

Egy cigányasszony vezet végig Bagoson, zenészeket keresnének, valakit a régi bandák tagjai közül, de nem könnyű rájuk akadni. Már je is mondanék róla, amikor a templom előtt biciklivel érkezik „a Béla bácsi”.

— Régen nagy ünnep volt ez a májusi éjszaka — emlékezik. — Megfogadtak minket a fiúk, megegyeztünk egy árban, aztán rajta! Mentünk a házakhoz, tudtunk jól kinek, hová „kell” mennie. Kezdtük éjjel tizenegyor, zenéltünk hajnalban, danoltunk reggelig. — Mit daloltak?

— „Szeretnék május éjszakáján letépni minden orgonát, Amíg alszol az édes álmod, díszítni kis szobád” — ezzel kellett kezdeni. Aztán jött, hogy „De szeretném elmondani, hogy szeretlek téged”. A befejezés meg mindig ez volt: „Alszol-e már édes anygylom?”

— Hány zenész volt, mennyit kerestek egy éjszaka?



Májusfa állítása a Heves megyei Ecséden

— Volt a primás, a brácsás, a klarinétos, én pedig bőgöztem. Nemegyszer még így gyalog átmentünk Sárándra is, hiszen ott is sokan megfogadtak. Mennyit kerestünk?... Fene tudja azt már! De annyi biztos, kerestünk annyit, mintha három napig kapáltunk volna.

— Ma is adnak még szerenád?

— Mj legfeljebb lagziba járunk. A szerenádra meg csak emlékezünk már. Sok embernek, sok lánynak, legénynek szerettünk ám így nagy boldogságot!

— A feleségének hány-szor adott szerenád?

— Miért adtam volna? Mi csak úgy mentünk, ha megfogadtak bennünket.

ni! Én nem tudom, mi lett volna!

Feltekint a falra, ahonnan egy megsárgult fényképről gyönyörű női arc tekint ránk.

— Nyolcvannalok éves vagyok, tizenkét esztendeje maradtam özvegyen. Öregszik az ember, csak az emlékei maradnak... Szépen eldanoigattunk az ablakok alatt... Volt, hogy cigányokkal, zenészekkel, de jobban csak úgy magunk, legényemberek.

Reingl Antalnéval a hajdúbagosi könyvtárban váltottunk néhány szót.

— 1960 volt, Debrecenben a DEMKE-ben éppen megkezdődtek a szülési fájdalmaim. Akkor, május éjszakáján arra ébredtem, hogy valahonnan a távolból éji zene hangja szűrődik a kórterembe. Szép ébredés volt...

A májusi éji szokások közül ő említi, hogy ha a lány elutasította a fiú közeledését, akkor a fiú nemegyszer fűgagos pelyvával szórta be a virágok kertjét. Máskor meg valakinek a kapuját szerelték le és cserélték ki egy másik ház kapujával.

— Meg olyan is volt — emlékezik Karászi Antalné —, hogy valakinek szétzedték a szekerét és a széncsúrt tetején szerelték újra össze. Nagyon nézett az illető, mikor ébredt május elsején. Mások meg a májusfát úgy ásták el, hogy alig lehetett kiférni tőle a kertkapun!

— Maradt-e még valami e májusi szokásokból?

— Valami még maradt, nem túl sok, de hát az már a mai fiatalok dolga. Ami nekünk megmaradt: az ezeknek a szép májusi éjszakáknak, e szerenádoknak emléke.

Dombrovsky Ádám

SOK VAGY SZOLGÁ

A közelmúltban került a megalapításfelelősség felosztás előterjesztésére. Ebből kiderül, hogy az Országos Tevékenységfejlesztési Bizottság, hogy a vállalkozások fejlődéséért. Ez az összegben, ha a tennivaló nem is sok, gátásokhoz elegendő erőforrás elterjesztés sergő ezt az összeget a megyében jelelt foltok felszámolására. A városiasodás kapacitások akarják felhasználni az összeget, de ennek az összegnek is el tudnák szerezni a szolgáltatás területén, amely tudta követni igényeinket.

Hajdú-Biharban számokat és a nézzük, nem is a helyzet. Főleg az esztendővel dicsekedni, mert ekkor az ellenkezőjével ellentétben a szolgáltatás teljesebben mint a közéleti helyzetképet ez rószságnak, mert a szolgáltatás még így is mint a vidéki szűkös átlag. Szóval a statisztika nem hasonlítjuk tainkat a többi vagy az ország ügy elégedettek nek, hiszen felelősséget tényleg lódtunk, fejlődünk is minden területen.

Az igazsághoz tartozik, hogy égetően szükség megveszte az elterjesztés tettek, hogy a fehér foltok, az nem is a hasznos tetteket mint tudjuk, a des úteme egyet csökkentette a seik számát. Várakozást és adóterheket áthelyezték a lakosságra, úgy tásait csak (veszik) igénybe, elkerülhetetlen vállalatok és a tek, mi tagadás, zebben tudnak szolgáltatásokból több lábon áll- teknek is tud-



SZÁSZ ENDRE

SOK VAGY KEVÉS

Szolgáltatások és forintok

A közelmúltban a kezembbe került a megyei tanács szolgáltatásfejlesztési alapjának felosztásáról készült előterjesztés és határozat. Ebből kiderül, hogy az idén az Országos Terhivatal 8 millió forintot adott Hajdú-Biharnak, hogy azt a szolgáltatások fejlesztésére fordítsa. Ez az összeg így egyben, ha a tennivalókhoz képest nem is sok, de a foltozgatásokhoz elegendő. Már az előterjesztés sem titkolja, hogy ezt az összeget egyrészt a megyében jelentkező fehér foltok felszámolására, s a városiasodást elősegítő új kapacitások létrehozására akarják felhasználni. Nem titok az sem, hogy a megye ennek az összegnek a dupláját is el tudná költeni, hiszen a szolgáltatás az egyik olyan terület ma Magyarországon, amely a legkevésbé tudta követni fejlődésünket, igényeinket.

Hajdú-Biharban, ha csak a számokat és a statisztikákat nézzük, nem is olyan rossz a helyzet. Főleg az utóbbi két esztendővel dicsekedhetünk, mert ekkor az országos tendenciával ellentétben a lakossági szolgáltatások erőteljesen növekedtek, mint a közületek. Persze a helyzeteket ez nem festi rózsaszínre, mert a lakossági szolgáltatások aránya még így is alacsonyabb, mint a vidéki vagy az országos átlag. Szóval fura dolog a statisztika, mert ha nem hasonlítjuk össze adatainkat a többi megyével, vagy az országos átlaggal, úgy elégedettek is lehetünk, hiszen feketén-fehéren bizonyított tény, hogy fejlődünk, fejlődünk. (Ha nem is minden területen.)

Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a fejlődéségetően szükség volt, s ezt megérezte érezték a szolgáltató szervezetek is. Amit tettek, hogy eltűnjék a fehér foltok, azt legtöbbször nem is a hasznosítás érdekében tették, ugyanis, mint tudjuk, az áremelkedés üteme egyenes arányban csökkentette a megrendeléseik számát. Vagyis, ha az áremelkedést és a növekvő adóterheket áthárították a lakosságra, úgy a szolgáltatásaikat csak akkor vették (veszik) igénybe, ha az már elkerülhetetlen volt. A kisvállalatok és a szövetkezetek, mi tagadás, egyre nehezebben tudnak megélni a szolgáltatásokból. Amelyik több lábon áll, s a közületeknek is tud munkát vé-

gezni, vagy netán ipari tevékenységet folytat, összességében még tartja a frontot. Am amelyik csak kifejezetten a lakosságnak végzett munkából él, nem ficánkolhat. Örül, ha a legszükségesebb fejlesztéseket, felújításokat vagy gépbeszerzéseket el tudja végezni minden évben.

Még szerencse, hogy néha innen-onnan jön egy kis pénz, mint például az említett szolgáltatásfejlesztési alap. A szolgáltatók közül talán egy sincs, aki kisebb-nagyobb összeggel ne pályázna erre a pénzre. Végül is a tanács dönti el, ki mennyit kaphat belőle. S a döntés után derül ki: bizony elaprózták a milliárdot. De mentesükré szolgáljon, nem rosszakaratból és hozzá nem értésből tették, hanem kényeszerűségből. S most nézzük, hogy alakult az idén a „felaprózás”. A 8 millióból Debrecen városa kettőt kap, a megye hatot. Vagyis ez így nem igaz, mert végül a megyének csak 4,7 millió jut, mert ebből 1,3 millió forintot az Országos Terhivatal „elvon” az 1984. évi visszapótlási kötelezettség miatt.

A Szolgáltatási Kutatóintézet tavaly fejezte be azt a vizsgálatot megyénkben, amelyből többek között kiderült, hogy valamennyi szolgáltatás tekintetében a leggyengébben ellátottak közé Püspökladány, Balmazújváros és környék tartoznak. A püspökladányi körzetben az egyik legégetőbb gond, hogy nincsen autószerelő, az idén a részükre jutott másfél millió forinttal meg tudják tenni az első lépéseket: a nagyközség az autókлубbal közösen egy meglévő épület megvásárlásával és átalakításával autószervert tud kialakítani. Balmazújváros és környékén a mosás, vegytisztítás hiánya jelentette és jelenti még ma is a legnagyobb problémát a lakosságnak. Az idén a Debreceni Patyolat Vállalat felvételével alakít ki a nagyközségben, s a társulataiba bekapcsolja Balmazújvárost és környékét is. Ezen fehér foltok felszámolásának csak örülni lehet, de aki járja a megyét, az tudja, tennivaló még hosszú ideig lesz. S ahogy az életkörülményeink változnak, az igényeink is úgy alakulnak. Nemsokára már a legkisebb falvak lakói sem lesznek elégedettek, ha a faluban csak egy fodrászüzlet, egy cipész és egy (kontár) varrófog-

henger, találgatom, s alig hallottuk egymás szavát? Azt hiszem, rábíráztam. Beszélgetőpartneremem kívülről ugyanis a brigád tagjai nem hagyták abba a munkát, nem gyűltek körém, hanem tovább dolgoztak.

Hideg ez a tavasz, fúj a szél, ha kiszállok az autóból, átjár, didergek. Mégis nyílik a természet, rá se

engedett-e már, művelhető-e. Akkor aztán befogtuk a két tehenet, később már lovakat vettünk és szántottunk, boronáltunk.

— Amikor elvettette az árpat, meg a kukoricát — emlékezik Szűtor néni —, megállt a föld végén, karba tette a kezét és mosolyogva, mintha csak a földhöz beszélne, azt mondta: jó munka esett rajtad.

— Így peregetek az évek, a tavaszok azóta is, mintha csak itt a kával. Most már csak itt a

— Mi a szabály? En is eljöhettek s lerakhatnék ilyen töröket?

— Igen, ha engedélyt kér a terület gazdájától.

Nem akartam megkérdezni, hogy neki van-e engedélyje. Feltételeztem, hogy igen, feltételeztem, hogy számára jól jött a tavasz.

A Hajdúszoboszlói Állami Gazdaság ebesi területén színes tartálykocsik sorakoznak. Barna István brigádvezető és Kovács Lajos traktoros a kocsik közelében állnak, és figyelik a frissen művelt földön haladó munkagépet.

— A kukorica alá vegyszerezünk — mondja Barna István —, s talán két-három nap múlva elkezdjük a vetést is.

— Egy órával ezelőtt hallottam egy idős paraszt bácsitól, hogy akkor kell vetni a kukoricát, mikor az akác- meg az eperfa rügyezik. Hogy van ez?

— En úgy tudom, akkor, amikor a kökény virágzik.

— Vagy Szent György napjában — kapcsolódik a beszélgetésbe Kovács Lajos is.

— Milyen ez a tavasz a mezőgazdaságban?

— Nagyon rossz — mondja a brigádvezető. — A télen nem volt sok csapadék, de volt hó. Csak-hogy-nem mint rendesen a naptól, hanem az esőtől következtet be az olvadás. Ez nagyon megnyomta, tömörítette a földet.

Még elmenőben hallom, amint mondják: — az öregek azt tartották, hogy a márciusi esőt ki kell ásni a földből.

Még megállok még egy pillanatra, végignézek a tájon, szép a határ rendezése, zöldellnek a búzatáblák, s elnyújtózik a felszántott föld, feketén, várakozón. Hát tavasz van végre, ha hideg és szeles, akkor is. Ébred a természet és dolgozik az ember. Eltűntetni a tél nyomait, együtt akarják.

Tatár Éva



SZÁSZ ENDRE RAJZA

Szépen dolgozni

Az új garázs a széphegyi ház udvarán tömszerű, zömök építmény. Hossza négy és fél méter, szélessége majdnem négy. Leginkább azokra a román stílusú kápolnákra emlékeztet, amelyek a középkor népi templomépítészet hagyatékaiként itt-ott még ma is fellelhetők. Háromszoros szentségtörés, amit mondok, tudom. Egy mai garázst rokonságba hozni a román kori stílussal, ráadásul a román kor templomaival, és még nagyobb ráadásul a népi építészetrel. Csak-hogy a szentségtörést nem én követtem el, hanem Feri bácsi, aki tervrajz nélkül elgondolta és unokaöccsével, Sanyival felépítette a garázst.

Gondoljunk arra, hogy a román kori kismesterek nemcsak kápolnákat építettek, hanem istállókat is, ugyancsak román stílusban, a mai kor istállója pedig mi más lehetne, mint a garázs.

Gondoljunk arra is, hogy egy építmény stílusát függetlenül lehet a céltól, amelyet betölt. Az egyik híres kecskeméti épület akkor is hazai szinagógaépítészet remeke, ha ma már egyáltalán nem vallási célokot szolgál.

És gondoljunk arra, hogy népi építészet nem kötelező csak a régmúlt hagyatékát, a faluműzsmok remekét érteni; a népi építészet remeke lehet az is, amit ma épít valaki, vagy holnap, holnapután. Népi építészet az, amit a nép épít. Mint ahogy népviselet az, amit a nép visel; népdal az, amit a nép dalol. Amíg nép lesz — és miért ne lenne az idők végezetéig —, népművészet is lesz. Ezt a garázst pedig Feri bácsi és Sanyi építette — letagadhatatlanul a nép gyermekei; — ösztönös jó ízléssel.

És egyáltalán nem ösztönös, hanem jól megtanult, tökéletesen begyakorolt, leleményekben gazdag mesterségbeli tudással. Voltaképp azért jó ránézni most erre a kis épületre, mert jó volt nézni, ahogyan ők építették. Nem valami rokonszenves szerep nézni, hogy mások dolgoznak. Vállaltam ezt az utat, mert az én munkám az, hogy megmutassam, hogy az ember a pénzért nemcsak valamit, hanem megfélemlít szeretne kapni. A teljességhez hozzátartozik, hogy sokszor bizony ennek a negatívumnak nem is az anyagi lehetőségek hiánya az okozója.

Iván Gizella

Tavaszkeresőben

hederit hidegre. szélre. Az út mentén aranyeső virágzik, a falusi házak portái előtt már porhanyósrá gennyezték az ágyásokat, megmetszték a rózsabokrokat. Hajdúszoboszlón, Szűtor Lajos portáján a tavasznak számtalan bizonyítéka fogad. A kertben már el van veteményezve, s két kifeszített kötél az idén először az udvarban szárad a mosott ruha.

— Elfáradtam a mosásban — mondja Szűtor néni —, ez a hetvenöt év, no meg a télen nyolc hétig feküdtem üzleti gyulladással. Mikor felkeltem, úgy kellett járni is megtanítani. Úgy éreztem, ezen a télen, hogy meghalt bennem minden öröm, minden szép utáni vágyakozás.

— Majd meghozza ez a tavasz — mondja Szűtor bácsi melegen.

Aztán a tavaszról beszélgetünk. Szűtor bácsi viszi a szót. — Tizenkét hold földünk volt, meg két kis tétén. Februárban már kiementünk a földekre, mert volt egy lapályos rész, ahol mindig megállt a víz, a hólé. Azt el kellett vezetni. Az apámtól azt tanultam, hogy nem akkor van tavasz, amikor a naptár mutatja, hanem amikor a természet ébred. Amikor az eperfa, meg az akácfa kezd kirügynyezni, akkor van ideje a tengeri vetésének. Figyelni kell a földet is, fel-

kerben veteményezünk — mondja is, mutatja is Szűtor bácsi, míg kísérem végig az udvaron. Szűtor néni meg a rózsáiról beszél, azt mondja, ha majd a rózsák kinyílnak, akkor lesz igazi tavasz.

A Hajdúszoboszló-Debrecen közötti útra bizony ráférne a kátyúzás meg a felületkezelés. Sokan tudhatják ezt, rossz is, keskeny is az út, szembe jövő járművel szinte nem is találkozom. Talán ezért figyeltem fel arra a fiatalemberre, aki egy búzatábla szélein az árokpartot fűrészte zsákkal a kezében. Mit csinálhat — tűnődtem. Végül megálltam. Hamar kiderült, hogy hőrsöglyukákat keres és töröket, csapdákat állít rájuk.

— Ne írja le a nevem — mondja —, ha nem fontos. Nem azért, mintha szégyellném ezt a munkát, hanem családomban van, a fizetés pedig nem olyan sok. Tudja ezt, ki így, ki úgy próbál segíteni magán. Ilyenkor délelőtt kirakom a töröket, hajnalban pedig összeszedem.

— És az eredmény?

— Általában a kirakott török felében ott van a hőrsög. Ilyenkor tavaszal jó ára van, a nagyobbakért 35–38 forintot, a kisebbekért 25 forintot fizetnek.

Elégedett betegek és orvosok

Sanyika „szines tintákról” álmodott, képzeletében sarkányok és úrhajók vívtak egymással, s a győztes úrhajókat természetesen Sanyika parancsnokolta. Épp egy menekült huszonnégy fejű óssárkányt üldözött, s már majdhogynem elkapta, mikor... Fekcsikorgás, túlkülés, hatalmas csattanás... Sanyika szemében egy pil-

hogy míg általában gondot jelent az iskolafogászat biztosítása, náluk lényegesen javult a helyzet, ugyanis az elmúlt esztendőig egy fogorvosuk volt, de azóta már ketten gyógyítják a beteg fogakat. A „szuvasság” csökkentéséhez a megyei tanács jelentékeny segítséget nyújtott, a fogorvosi szék beszerzésében. (Egyetlen

lepülés, mégis azt kell mondanom, hogy a személyi és tárgyi feltételek optimálisak.” Békési doktor szavai- ból elégedettség tükröződik, hiszen 18 évvel ezelőtt, a debreceni egyetem „védő-burkának” felszakadása után egész maga kezdte el a korántsem könnyű, sok áldozattal járó gyógyítást Berekbőszörményben. Ezután ismét a megyeszékhelyre, a kórházba került, ahol belgyógyászati szakvizsgát is tett, s utána ismét a vidéket vállalta... Ezúttal Biharkeresztesen nyitotta ki a rendelő ajtaját: „Tesék befáradni, mondja el, mi a panasz?”

Az imént vidéket említettem: vajon egy jól felkészült, kvalifikált szakember miért választ a nagyváros helyett egy községet? Békési doktor úgy fogalmaz, hogy jól érzi magát itt falun, nem bánta meg, hogy a vidéket választotta. „Azon, hogy kedvező körülmények között dolgozhatok, nemcsak a tárgyi-technikai feltételeket értem, hanem azt is, hogy nálunk néhány év alatt stabil, megbízható csapat verődött-forrt össze.”

Később arról is szót ejtünk, hogy a mai falu körzeti orvosának sokirányú a munkaköre, társadalmi kötelességei számosak, felduzzadt a betegforgalom, egy szóval, a múlt körzeti „doktor bácsijának” szerepe, életmódja alapos változásokon ment keresztül. Ezért vezeték be a szakaszos (vagyis a nem folyamatos) munkaidőt, az éjszakai s az ünnepi ügyeletet. Annál is inkább szükség volt erre, mivel a körzetük két végpontja között csaknem 31 kilométer a távolság, tehát eléggé nagy területen teljesítenek szolgálatot. Nélkülözhetetlen szolgálatot. Egy-egy évben az ügyeleti betegforgalom sem csekély: tavaly hétvégeken 2902-en jelentek meg a rendelőben, s több mint ezer-szer hívták házhoz az orvosokat. Hétköznaponként ezek a számok persze sokkal nagyobbak. Ezért is figyelmeztetjük, hogy vettek egy Niva terepjárót, CB-rá-

dióval szerelték föl, s rendszeresen járják a községeket, sőt a munkanapokon kívül Váncsodra s Mezőpeterdre is eljutnak. Meglehetően Niva nem alkalmas lekövetésére, és a raktere is szűk, épp emiatt a keresztesi orvosok készítették egy úgynevezett sürgősségi járatot, a páciens ellátását segítő.

S természetesen ott az ügyeletes nővér, aki az információk közvetítésének a „lelke”. Mindig tudja, munkatársai hol tartózkodnak, s hová kell sürgősen kiszállniuk. Még néhány fontos adatot följegyeztek Békési doktortól: „... üzemorvosi hálózat, sajnos, nincs, így az ebből adódó feladatokat is mi, vagyis az abban a körzetben dolgozó orvos látja el... Most ott tartunk, hogy a meglévő eszközeinket, állományunkat kell tovább finomítanunk, s a jövőt illetően a számítógép felé kacsingatunk... Viszont a szociális helyiségeinket lassan kinövelljük...”

Igyekszünk lépést tartani a fejlődéssel — szögezi le Sárvári Kálmáné vb-titkár —, ezért is növeljük az idén 4-5 százalékkal a tavaly egészségügyünk fejlesztésére és „karbantartására” költött 5 és fél millió összegét. Érkezt-e hozzánk panasz? Elenyésző számban, egyszersmind az is igaz, hogy ezek között jogos kifogás egy sem volt. A rendelői idő is igazodik a települések lélekszámahoz, s mint említettem, egészségügyi dolgozóink jól érzik magukat itt, amit mi is igyekszünk elősegíteni. Talán emiatt sincs munkaerőmozgás nálunk.

Mit mondhatnók summázképpen, ha nem azt, hogy ha netán egy-egy Sanyika ábrándozva-mélázva lép a járdáról az úttestre... akkor résen állnak az egészségügyiek, hogy ne nőjön a baj. Egyszóval, ha Biharkeresztesen és társközségeiben az egészségügyi ellátás EKG-ját nézzük — egyenletes a szívritmus rajza.

Sz. T. T.



Az elmúlt évtől tovább fejlődött a fogászat. (Fotó: Kőszeghy György)

lanatra két autólámpa, egy zöld kerítés, fák lombja villant föl, aztán elsötétült minden... Az emberek öszszefutottak, a fiúcskát állta körül mindenki, a sofőr a halántékát szorította, az egyik asszony a közeli hivatalba szaladt telefonálni. Ez volt Sanyika szerencséje...

Valóban nemegyszer életet mentett már az, hogy egy CB-s Niva terepjárója van a körzetünknek — mondja *Mogyorós János*, a nagykereskedés általános iskola csapatvezető tanára. — A hétfői, s éjjeli ügyeletet is bevezették. Orvosaink lelkiismeretesek, kedvesek. Hála-pénz? Én még nem vettem észre, hogy erre menne ki a játék. Kérdésére tehát azt válaszolhatom, hogy Nagykereskedésben jó az egészségügyi ellátás, de Bedőn is, ahol mi lakunk.

Ezt erősíti meg *Nagy Sándorné* is, aki a 22. számú ÁFESZ-bolt vezetőhelyettese Nagykereskedésben: — Szerintem is megfelelő, esztendőnk óta nincs gondunk, panaszunk. Rendszeresen kijárnak az orvosok s a védőnők... De hétvégeken, ünnepnapokon sincs baj, hiszen bármikor betelefonálhatunk Biharkeresztesre, a központi rendelőbe, s szinte azonnal jönnek. Szerencsére, nekünk például könnyebb a helyzetünk, mivel saját kocsi van...

Ezek a vélemények önmagukért beszélnek, ha maguk az ott élők így vélekednek az egészségügyi ellátásukról, ott nagy baj valóban nem lehet. De nézzük meg kézzelfoghatóan is, milyen az egészségügyi ellátás Nagykereskedésben, illetve Biharkeresztes társközségeiben. Mindenekelőtt: a körzetben a lakosság létszáma „súrolja” a kilenczetet. Egy korszerű, az igényeket kielégítő központi orvosi rendelő működik Nagykereskedésben, ahol a három általános egészségügyi célokat szolgáló rendelőn kívül egy fogorvosi rendelő és egy gyógyszerár is van. Négy körzeti orvos látja el a szükséges teendőket, megfelelő személyzettel (orvosnőkkel, ápoló, illetve védőnőkkel). Ügyszólván minden állás betöltött, mi több...

... '79 óta nincs fluktuáció, aminek nagyon örülünk — szögezi le *Sárvári Kálmáné*, a nagykereskedés közös tanács közvetlen vezetője és szemmel láthatóan talpraesett vb-titkára. Mosolyog, s máris hozzáté-
komplet szék negyedmillió forintba került!
Ezek szerint a rendelő műszerezettsége megfelelő? Kérdésekre *Békési László* doktor egyetértően bólint. Két EKG-berendezés, oszcillométer, kislabor... „Amit csak kértünk, a tanács illetékesei igyekeztek beszerezni, mégpedig a legjobb műszereket. Bár munkánkat növelne-nehezíti az, hogy Biharkeresztes határátkelőhely, tehát nyitott, mozgalmos te-

komplet szék negyedmillió forintba került!
Ezek szerint a rendelő műszerezettsége megfelelő? Kérdésekre *Békési László* doktor egyetértően bólint. Két EKG-berendezés, oszcillométer, kislabor... „Amit csak kértünk, a tanács illetékesei igyekeztek beszerezni, mégpedig a legjobb műszereket. Bár munkánkat növelne-nehezíti az, hogy Biharkeresztes határátkelőhely, tehát nyitott, mozgalmos te-

Gyár a tanyán

A helységnévtáblán: Nyíracsád-Buzita. Ha a környékbeliek emlegetik, változik a név: Buzita-tanya. Rövid háziorvosi ház, az út mentén, beljebb omladozó volt urasági istálló, még távolabb hajdan rangos, most pedig málladozó vakolatú épület, a volt Vécsey kastély. Most a Debreceni Cipőgyár nyíracsádi üzeme.

A kastély hasznosítására — egyben a helyi és környékbeli fölös női munkaerő alkalmazására — már régebben is több terv született, míg a helyi igények „találkoztak” a cipőgyár kapacitáshiányával és ipartelepítési szándékával. Az épület belső átalakítása — üzemsarnokok, szociális létesítmények — után múlt év december 10-én kezdte meg működését a Buzita-tanyai üzem. Jelenleg már két műszakban készítik itt a gyár számára a cipőféléseket. Az év végéig még kiegészül az üzem a 20-25 dolgozót foglalkoztató szabásati előkészítő részleggel is. A dolgozók létszáma a vezetőkkel és a kiszolgáló tevékenységet végzőkkel ebben az évben megközelíti a 120-at. A helybeliek közül Nyírlugosról, Nyírmártónfalváról és Nyíracsádról, s a környékbeli tanyákról szállítja ide a dolgozókat a gyárbusz. A gyár gondoskodik a gyermekek óvodai elhelyezéséről és a kedvezményes étkeztetéséről is.

Az első tüzönök betanítása még Debrecenben történt, most már pedig helyben folyik a betanítás.



Belül már megújult az épület, a külső tatarozás sem várta magára sokáig (Fotó: Iklódy János)



A délelőtti „betanuló” műszakban

M. mint munkás

Nevezzük egyikőjüket M-nek. Igazi neve rendőrségi aktákban porlad, temető keresztjén, oszlopán, kőven — ha van még kereszt, ha van még kő a síron, ha van még temető a sírral. Lehet M-je Molnár vagy Mayer, Mikolajczyk, Mogregor, Marinelli, Mulligan, Matkovics, Mikolajev — apja, nagypapja, dédapja jöhetett Európa bármely szögletéből szegényként, üldözöttként, menekülőként, priusszal, vagy csak egyszerűen a kalandért, a könnyebb megélhetésért, az aranyért — a fiú, az unoka 1886-ban Chicagóban már M., azzá olvasztotta a „népek kohója”.

De kohóban nemcsak aranyat, vasat is többet készítenek. M. nem váltotta valóra apja reményiségét, nem lett milliomos, M. munkássá lett valamelyik vágóhídon, naponta munkaereje árért. Nem lehetett nehez rábeszélni, hogy 1886 május első napjaiban az utcára menjen követelésével, a munkások követelésével M., a munkás.

Ment az utcán, talán macskaköves volt az az utca, ment a chicagói macskaköveken, melyről még talán nem tudta, hogy az fegyver, a munkások fegyvere, az első napon a chicagói tüntetést szétverték, talán M. fejéből is freccsent a vér azokra a kövekre, a sikamlós vörös követ talán nem tudta azon az első napon kifordítani M., aki talán meg is ijedt azon a napon, mint ahogy megjedhetett azon az első napon az egész város, még a rendőrlovak, a lovakon a rendőrök, s még azok is, akik az utcára vezényelték a rendőröket, akik az ablakból lesték M-et a macskaköves úton.

A bomba csak másnap robbant, másnap, amikor M. a munkások követelésével újra az utcára ment, hogy szembenézzen rendőrével, aki tegnap megkardlapozta, kapualjba üzte. Akkor robbant a bomba — a senki bombája, az el nem vállalt bomba — amikor már M. elkapta tegnapi rendőre pillantását, amikor már a rendőr megértette, ma nem menekül el M., a munkás. Robbant a bomba, amikor tekintetük végképp összekapadt, amikor csak egymást látták már, s mindegyikük az eszételhetetlenséget a másikban, a repeszt sem látták, mely megölte őket, csak összekapadt tekintetük vitte a hirt oda és vissza, egyre kisebb energiával; most meghalunk, aztán már csak az üres telefon sercegését hallották, aztán a semmit hallották, a halál is elválasztotta őket.

M., a munkás május első napjaiban meghalt Chicagóban. A tüntetés szervezőit lefogták, négyőjüket kivégezték.

De azóta M., a munkás minden évben újra az utcára vonul M-ért, a munkásért, aki meghalt jogos követeléséért, M-ért, önmagáért, munkájáért. Ment, akárhányszor is kardlapoztak, ment az egész világon mindenkor igazáért, mert igazsága tudatában, majd ment igazsága birtokában is, mint ahogy megy ma, május első napján.

Virággal a kézben ma gondolunk-e arra, hogy M., a chicagói munkás nyolc óras munkaidejéért ment az utcára? A mai békes tüntetésen jut-e eszünkbe, hogy van-e valami jelképes e nyolc órában. Rangját most magunknak kell munkákkal megteremtünk. Nem május elsején, de mindennapjainkban, nem rendőrökkel, nem munkáltatókkal szemben, de a munkások rendjének, a munka társadalmának becsületéért, a szervezett, tervezett, tudatos tevékenység közös hasznáért, mely túl évszázadokon, túl világokon egybeköti mindig az M-eket, a munkásokat.

Bodó László

Kötött halad

Van, aki annyit dült a kötés hobbiján, hogy már felszerelte magát lánccal, ismerőseit pulóverekkel, sálakkal, sapkákkal, sőt még nincs különösebb újabb darabra, jó... Miért ne a lami különlegesen közelíti a kötés láját? Például rajzon látható hasonlót (kabátot, kaftánt). A modell kámb a szabása és pótló fölfelé készíthető és a vállpánt mint a szíromszőlő kell hozzáköti.

Körülbelül egy ka fonal kettős kétféle színből eredeti modell en napsárga mintávan



négy és feles, egy ve körkötötűvel. A modell 164 cm gú, csípőben 92, 86 cm-es bőségű. A csípőn 11 kezdünk, dzsörz centiméterenként tott sorral díszítü szerint kezdünk szabálytalan sárga készítésébe, de k lyamatosan fogy darabot — a der megfelelő 79 szer már nem díszítü tott sorral, han tőre szedjük a (20-39-20) és k zük be, méghozz lustakötésre háro rom fordított pas mintegy öt centi. Amikor kész a

— Mióta ennél újságnál dolgozik sincs ideje — homlokát Pizska, dült tengerészbabe — És nemhogy még a Dórával — mondta szom minka.

— És nem is ír meg Csicsika, atvóbaba. — Se novellákat, se me Pizska, a titkos kapta a fejét.

— No, az még olyan nagy baj ki. — Irok én h És persze sokkal — De Dóra már a Garzon s ts éjjel kell öss nia! — csuklott S ivóbaba. — Dolgo dolgozik éjjel, do den hétfővégén!

— Vajon miért rengett Jázminka

— Hogy eltarth rá, a Dóra anyu minket is! — fel ka, az ásttőző vil

— Az lenne jó élni, amit szeret mélázott Jázminka kor verset ír, olya

— Ugyan — Pizska —, a versit

Kötött ruha - haladóknak

Van, aki annyira belelendült a kötés hobbijába, hogy már felszerelte magát és családját, ismerőseit különböző pulóverekkel, sálakkal, mellényekkel, sapkákkal. Már nincs különösebb szükség újabb darabra, de kötni jó... Miért ne alkotna valami különlegeset, ami megközelíti a kötés magasiskoláját? Például a mellékelt rajzon látható ruhát, vagy hasonlót (kabátot, pelerint, kaftánt). A modellnek leginkább a szabása érdekes. Csipőtől fölfelé készült, az ujjakat és a vállpántot, valamint a szíromszoknyát utólag kell hozzákötni.

Körülbelül egy kiló Panama fonal kettős szálból - kettéle színből készült (az eredeti modell enciánkék - met veszünk a türe, s tetszés napsárga mintával). Ötös észerinti formákat - téglala-

zse", horgolótűvel összeállítjuk a hátán és a vállán. Így kialakul a csónakkivágás. A karöltő szemeit körben fel-szedjük, és egy sárga-kék ötcenti széles pánttal kiegészítjük. Ahol a kéket kezdjük, alul felvesszük újra a szemeket, és 4 és feles körökötűvel elkészítjük az ujjakat. Ha ugyanis a pánt alól indítunk, a látvány szerint az ujjak mintha a váll alól kezdődnének - akár egy kötényruha alól a pulóver ujjai. Szóval mindenképpen érdekes és újszerű megoldás.

Amikor a ruhánk már úgy néz ki, mint egy pulóver - elkészítjük a szíromszoknyát. (Ismét egyenes tüvel - tetszés szerint 25-30 szerezetű, met veszünk a türe, s tetszés napsárga mintával). Ötös észerinti formákat - téglala-



négyszeres, egyenes, illetve körkötötűvel dolgozunk. A modell 164 cm magasságú, csípőben 92, mellben 86 cm-es bőségű alakra illik. A csipőn 110 szemmel kezdünk, dörzsrézkötéssel, 7 centiméterenként egy fordított sossal díszítünk. Tetszés szerint kezdünk hozzá a szabálytalan sárga minta elkészítéséhez, de közben folyamatosan fogyasztjuk a darabot - a derékbőségnek megfelelő 79 szemig. Innen már nem díszítünk fordított sossal, hanem három türe szedjük a szemeket (20-39-20) és külön fejezzük be, méghozzá két sor lustakötésre három sima, három fordított passzesorokkal, mintegy öt centi magasan. Amikor kész a ruha "tör-

pot, rombuszt, deltoidot - kötünk - egymás alá. Az a sor, amelyiket két indítással is "megterhelünk", kissé megnyúlik. Fűzzük bele a színén horgolótűvel egy szálat. A szabásvonalat hangsúlyozza. A készruha járás közben érdekesen fog libegni, de mégis hordható, diszkrét marad. Ha idegenkedünk a szírom-megoldástól - szedjük fel a pulóver alsó szemeit körkötötűre, és fokozatosan szaporítva képezzük harangszoknyát. Miután a ruha testhez simuló a "kényes" részekben, csak karcsúak viseljék! De azok bátran.

Szöveg és rajz: Pálffy Judit

HANS SIRECKI:

Elpasszolt attrakció

- A bűvészkedés ma már nem kelt izgalmat... - húzta el a száját a cirkusz-igazgató. - Manapság már a kutyát sem lehet ezzel előcsalni a kályha mögüll! Megtörtelte verejtékező homlokát. Az előtte álló fiatalember, kopott nadrágjával, félretaposott szandáljával, mélyen ülő, csillogó szemével, bolyhos szakállalval - nem nyerte meg a tetszését.

- Bűvészkedni ma már mindenki tud... - tette meg hozzá. - De ha tudna esetleg valami mást... - O, hogye... sok mindent... mosolyodott el a fiatalember. - Sülyt emelek, a saját súlyom húszorosát...

- Az igazgató legyintett. - Láthatatlanná tudom tenni magamat... - Azt olykor én magam is szeretném... - nevetett fel az igazgató. A nevetés köhögésre ingerelte. Előre görnyedt, zihálva vette a levegőt.

- "Átkozott köhögés... vinné el az ördög... ezzel a fickóval együtt..." - gondolta magában. A fiatalember azonban melléje lépett, gyengéden megütötte a hátát. - Köszönöm - mondta az igazgató. - Azt hiszem, túl vagyok rajta...

Igen, azt hiszem... - Ha, mondjuk, maga egy római lenne - nézett rá ismét a cirkusz vezetője - van két oroszlanunk. Senki nem bír beütni. Nem kíván megküzdeni két oroszlan-nal...?

- Miért ne? - csillant fel a szeme. - A magunkfajta-nak mindenben megvannak a tapasztalataik...

- Nincsenek is oroszlan-jaink... - morgott maga elé az igazgató. - És ha lennének is oroszlanjaink, azok felfalnák magát. Szeretné, ha felfalnák az oroszlanok?

- Nem sokat számítana - mondta a fiatalember - sem nekik, sem nekem... - Ez még kevésbé tetszett az igazgatóknak.

- Kötéltáncos is vagyok... kötélnélkül - tette hozzá.

- Kötél nélkül?

- Igen. Kötél nélkül!

- Az igazgató ismét felnevetett. Aztán valami különös érzés futott át rajta. Várta, hogy ismét rátör a köhögési roham, de nem így történt, és amikor zsebkezdőjével a homlokát végigtörölte, ész-revette, hogy nem is izzad.

- Féltre a tréfával! - emelte fel a hangját. - Ha tudna is, nálam az tilos. Kötéltánc, kötélnélkül, az

rosszabb, mint az akrobatika háló nélkül. És most tün-jön el a svindlijeivel, ha szabad kérem!

- Kár! - mondta a fiatalember. - Ennek ellenére, köszönöm!

Azzal megfordult, és kedélyesen elindult, át a cirkusz porondján. Annak a közepén egy kis emelvény állt, olyan, mint az olimpiai dobogó. A bohócoknak kell az ilyesmi, zenezámaikhoz. Ez sok pénzébe kerülhetett az igazgatóknak.

A fiatalember fellépett a pulpitusra, aztán onnan tovább, és még tovább, és minden különösebb elővigyázatosság nélkül, lépdelt a levegőben, egyre feljebb és feljebb, majd egyszerűen kilépett a sátor tetején, és mögötte ismét összezárult a ponyva.

Az igazgató dühösen kiáltott utána:

- Legközelebb keressen magának más bolondot! Maga csalo!

Aztán haragosan rászólt az istállófiúra, aki a négy arab mént éppen akkor vezette be.

- Mi bámulnivaló van ezen...? Az istállófiú nem értette, és csak hallgatott.

Fordította: Antalfy István

BAYER BÉLA:

MAJÁLISRA

Rétiboglár szellőrozsza, pitypang, hérics, kankalin,

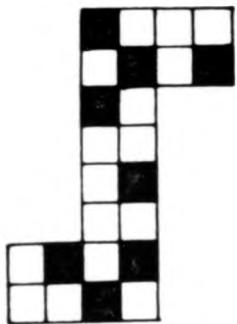
Ispilángban illőn illeg, kerülj körbe karikán,

libbenj lengőst lenge lányka, Janka, Józsa, Karolin.

majust járn könnyű kedvvel, készülődjünk jókorán!

JÓ SZEMED VAN?

Ha igen, akkor hamarosan rájössz, hogy a kiterített palást melyik kockához tartozik.



A B-jelű kockához
Megfésítés:

- Mióta ennél a hirdetési újságnál dolgozik, semmire sincs ideje - ráncolta a homlokát Piszka, a megzöldült tengerészbaba.

- És nemhogy velünk, de még a Dórával sem játszik - mondta szomorúan Jázminka.

- És nem is ír - jegyezte meg Csicsika, a világszép atvóbaba. - Se verseket, se novellákat, se meséket. Piszka, a titkos költő fölkapta a fejét.

- No, az még nem volna olyan nagy baj - jelentette ki. - Irok én helyette is. És persze sokkal jobbakat.

- De Dóra apukájának már a Garzon szekrényesort is éjjel kell összeeskábálnia! - csuklott Szörpíke, az tvóbaba. - Dolgozik nappal, dolgozik éjjel, dolgozik minden hétvégén!

- Vajon miért? - töprengett Jázminka.

- Hogy eltarthassa a Dórá-t, a Dóra anyukáját, meg minket is! - felelte Csicsika, az ásitó világszép.

- Az lenne jó, ha abból élne, amit szeret csinálni - melázott Jázminka. - Amikor verset ír, olyan jókedvű! - Ugyan - legyintett Piszka -, a versírásból csak

Deák Mór:

A hirdetések

az igazán nagyok élhetnek meg. Mint például én!

- Ha mindenki azt csinálhatná, amit szeret - hadarta izgatottan Puszáló, a mindig csokolózó barnamacskó -, akkor én a mézevésből akarok élni!

- Én meg a szörpintésből! - tódította Szörpíke.

- Én az alvásból! - így Csicsika. Am Piszka leintette őket.

- Dóra apukáján ezzel nem segítünk - figyelmeztette a babákat. - Inkább derítsük fel, mit is tehetnek.

Az íróasztalon ott terpeszkedett egy hirdetési újság.

- Dohány utca kettő szám alatti - böngészte Jázminka az apró betűket -, tanácsi, erkélyes, napos, első emeleti lakásomat elcserélném Dohány utca kettő szám alatti, tanácsi, erkélyes, napos, első emeleti lakására. Érdeklődni lehet a

Dohány utca kettő szám alatti, tanácsi, erkélyes, napos, első emeleti lakásban. Hát, ez nem túl érdekfeszítő! - fejezte be Jázminka.

- De hiszen ez ugyanoda cserél! - nevetett Piszka, a megzöldült tengerészbaba. - A Dóra apukája meg ilyeneket olvas nap mint nap! - fűzte hozzá Csicsika.

- Vajon miért cserél ugyanoda? - értetlenkedett Jázminka.

- Mert biztos unja a régi lakását - vágta rá Szörpíke.

- Miért, te nem cserélnéd el szívesen a Dóra apukáját a régi Dóra apukájára? - dörmögte Puszáló.

Piszka nagyot kiáltott. - Ez az! - lapogatta meg a mindig csokolózó barnamacskó hátát. - Hirdetéseket fogunk föladni!

Amikor másnap este Dóra apukája házatért, fölhattin-

totta a villanyt, s leült a babapólé elé. Nem nézett a szepentelen várakozó babacsapatra, csak kisimogatta a gyűrött cédulácskákat, s fennhangon olvasni kezdett.

- Dóra apukájának a kevés szabad idejét többre cserélem. Érdeklődni lehet: Babapólé, Jázminka. Dóra apukájának a rosszkedvét mosolyra cserélném. Érdeklődni egész nap Csicsikánál lehet. Dóra apukájának a fáradságát nyaralásra cserélném. Ha lehet, málnás mellé. Puszáló macskó, Babapólé. A Dóra szomorú apukáját a Dóra régi, jókedvű apukájára cserélném. Csak ő jöhet számításba" jellegére írjanak Szörpíkének, cím: Babapólé. Dóra apja verset ír, rosszkedvére az az ír, ihletet és ötletet kérünk: bármilyen lehet! Piszka költő, Babapólé.

A Dóra anyukája nesztele-nül megállt a Dóra apukája mellett.

- Mik azok ott a kezében? - kérdezte aggodva.

A Dóra apukája fölemelte a fejét. Szeme szivárvány-lott.

- Semmi - mondta hal-kan. - Semmi. Hirdetések.

Szovjet karikatúrák

O. Esztisz rajza



A. Asztrecop rajza



Öszintén szólva a két rajz szerzőinek ugyancsak eltérő elképzelései vannak.

V. Vladov rajza



V. Vladov rajza



Zenei motívumok V. Vladov rajzai



APRÓHIRDETÉSEK

Hajdúszoboszlón 150 négyzetlábos közművesített beépíthető telek eladó. Érdeklődni: Tessedik S. 43.

Hosszúpályi. Haladó u. 2. sz. alatti (2 szobás, konyha, kamra) lakásomat 150 négyzetlábos telekkel eladom.

Minőségű épületeket ki-elégítő, azonnal beköltözhető, vadomati, 100 négyzetméteres, négyzetméteres, négyzetes, egyedi szintmegosztású társasházi lakás (nem panelos) garázzsal.

ALBÉRELET Kis szoba-konyha házaspartnak kiadó. Bulgár u. 33.

ÁLLÁS Házteljesítőt keresünk 40 négyzetméteres tanácsai cserelakással, azonnali belépéssel.

JÁRMŰ Volga személygépkocsi eladó. Arany János u. 13.

6 éves Zaporozsje járt műszakilal eladó. Érdeklődni este 20-536-on.

BÚTOR Mindenféle szép bútor vétele és eladása. Arany János u. 13. Telefon: 20-019.

EGYÉB Menyasszonyi, vőlegényi, koszorúalányruhák kiegészítése.

Oránvári krizantém-palánták, kaphatók, választékosan.

Napocsibe, hűsítő, kendermagos, F-1-es előjegyzhető.

Magas áron vásárolunk bizomni értékesítésre márkás festményeket.

15 nagyboconádi kapható 30 méterrel beépíthető telek.

Redonnyakelől Minito-kos redonnyé és ruháját 15 százalékos árengedménnyel szerezem.

HALÁLOZÁS

Fájó szívvel tudatjuk, hogy BALOGH SANDOR 79 éves korában, hosszú betegség után elhunyt.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy TAJTA ISTVAN 74 éves korában, rövid szenvedés után, váratlanul elhunyt.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy OZV. MAJOROS JOZSEFNE 10 éves korában, rövid betegség után elhunyt.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy DALMADI SANDOR 1 éves korában váratlanul hirtelen elhunyt.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy OZV. HUDAK PÉTERNE 83 éves korában, rövid, súlyos betegség után elhunyt.

Két p... A DMVSC N... rugócsapata va... bányán értéke... (2-1) arattott... nyász együttes... délelőtti telefo... meg budapesti... Puskás Lajos v... a siker részlete... tünk.

— Az első f... den ügő alakul... meltem. Védel... portosítottam... Kiss beállókén... akvári pedig... Kricher őrtit... kitűnően oldott... juk bizott fe... 2-0-ra vezet... kaptunk egy... követően a m... ben hevesen... hazaiak, de... nem változott... hoznunk a két...

Köszönetnyilvánítás Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... KARSAL SANDOR temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... KOCSS SANDOR temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... SZABÓ IMRE temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... OFFRA ANDRAS temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... KUN GABOR temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... HUSE ISTVANNE temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... HAJDÚSZOBOSZLÓI KÖZSÉGI ÖNKÖZMŰVELÉSI BIZOTTSÁG temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... HAJDÚSZOBOSZLÓI KÖZSÉGI ÖNKÖZMŰVELÉSI BIZOTTSÁG temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... HAJDÚSZOBOSZLÓI KÖZSÉGI ÖNKÖZMŰVELÉSI BIZOTTSÁG temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... HAJDÚSZOBOSZLÓI KÖZSÉGI ÖNKÖZMŰVELÉSI BIZOTTSÁG temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... HAJDÚSZOBOSZLÓI KÖZSÉGI ÖNKÖZMŰVELÉSI BIZOTTSÁG temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik feltehetően halottunk... HAJDÚSZOBOSZLÓI KÖZSÉGI ÖNKÖZMŰVELÉSI BIZOTTSÁG temetésén megjelentek, ravatára koszorút, virágot helyeztek és mély-séges bánatunkban részvételt osz-tottak.

Két p...

A DMVSC N... rugócsapata va... bányán értéke... (2-1) arattott... nyász együttes... délelőtti telefo... meg budapesti... Puskás Lajos v... a siker részlete... tünk.

TERÜLETI

Győzőt

A területi l... nokság Tiszza... győztek az éll... fordulóban, mi... SE, mind a... Ungváncs győ... Vasas — föler... pott a Hajdú... Balmazújváros... séget szenvedet...

Eredmények. D. Universitas... (6-0). Egyetemj... néző, vezette Zvo... versitas: Lukács... ler). Kiss, Szabo... Ludánzski, Csuká... ti, Zsupos (Közo... ideig kisgyermek... küzdelem foly... majd a játékvége... zéből a kézföld... kapott: Vékony... czali, A 76 perc... tárol, majd Kics... gölyvonalon túra... (6 vendég, jó k... Eő) jogosság). K... Kiss megrúgta H... állítás és büntet... 11-est Szabolcs... Jók Ludánzski, S... Tardi.

Honvéd Szabó... dűbösörvényi... (1-0). Mezőtúr, B... Virágh, Hajdúbo... est — Kocsis, Tó... Bari, Mezei (Ke... Barna, Tamár, J... Jó iramú mérkőz...

Megyei

A Hajdú-B... labdarúgó-bajn... heti, 23. forduló... együttes igen... volt, például... nyolc, a H... négy, a Sárrétu... golt ért el, vi... csapát támadó... vertes, Hajdúná... (gár) meddőnek... Értékes győzel... idegenben a M... Sárrétudvari.

Totótájékoztató

A Sportfogadási... gátóság közlése sz... ti totónyeremény... levonása után a k... 13 plusz 1 találat... nincs, 13 találatos... darab, nyeremény... 777 718 forint, 12 b... nyert 17 darab, a... egyenként 187 361...

Közlemény

Felhívjuk a... részt vevők figyelt... csatornavezeték t... a Külső vásártér t... Ját 1985. május 3-... május 4-én 6.00 or... elől lezárjuk. A... alatt a forgalom t... ban a nyugati p... dik. Kérjük, he... helyen figyelmesen... tábláknak megfelel... jenek. Debreceni... Gyógyfürdő Vállal...

Közlemény

Felhívjuk a... részt vevők figyelt... csatornavezeték t... a Külső vásártér t... Ját 1985. május 3-... május 4-én 6.00 or... elől lezárjuk. A... alatt a forgalom t... ban a nyugati p... dik. Kérjük, he... helyen figyelmesen... tábláknak megfelel... jenek. Debreceni... Gyógyfürdő Vállal...

Közlemény

Felhívjuk a... részt vevők figyelt... csatornavezeték t... a Külső vásártér t... Ját 1985. május 3-... május 4-én 6.00 or... elől lezárjuk. A... alatt a forgalom t... ban a nyugati p... dik. Kérjük, he... helyen figyelmesen... tábláknak megfelel... jenek. Debreceni... Gyógyfürdő Vállal...

CSEMPE ÉS KÁDVÁSÁR

CSEMPEK ÉS FÜRDŐKÁDAK 20 SZAZALÉK ENGEDMÉNNYEL KAPHATOK május 2-től 18-ig a Vörös Hadsereg útja 68. szám alatti boltunkban.



VIKER EXPRESSZ

Újkerli 2 szobás, étkezős, harmadik emeleti tanácsai lakásra másfél szobás tanácsai csempe-rem. Jellegre „Dj otthon” a kiadóba. Öres szoba kiadó két nő vagy házaspár részé- re. Érdeklődni 17 óra után Huszár Gál u. 71. alatt.

Dolgozókat alkalmaznak

Gépirót, valamint könyvelőt azonnali belépéssel felvesszünk. Fizetés meg- egyezés szerint. Jelentkezni lehet a H-B. m-1 Könyvtárba, Debrecen, Vörös Hadsereg útja 8.

MEGNYÍLT! MEGNYÍLT! MEGNYÍLT!

Újjáalakítottuk vas-háztartási boltunkat a Sámsoni út 69. szám alatt. ÁRUKÍNÁLATUNKBAN SZEREPEL: háztartási, vegyiárúk, festékek vas- edény és üvegarúk műszaki cikkek, járművek kertészeti kisgépek, vetőmagvak és növényvédő szerek.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

A BALMAZÚJVÁROS ÉS VIDÉKE ÁFÉSZ 1985. június 1-től 1988. június 1-ig terjedő időzakra szerződéses üzemeltetésre átadja az alábbi egységeket: virágbolt, Balmazújváros, Kossuth tér 2.

Permetezzen a Kombival!

A KOMBI A KISKERTEK ABÉCÉJE: ALMA, SZŐLŐ, BARACK, CSERESZNYE, MEGGY, DÍSZNÖVÉNYEK, VÉDELMERE. Termésmnövelő permetezés: KOMBI

DEBRECENI KÖZTÉPÍTŐ VÁLLALAT

PÁLYÁZATOT HIRDET nyugdíjba vonulás miatt megüresedő MŰSZAKI IGAZGATÓI munkakörének betöltésére

Közlemény

Felhívjuk a... részt vevők figyelt... csatornavezeték t... a Külső vásártér t... Ját 1985. május 3-... május 4-én 6.00 or... elől lezárjuk. A... alatt a forgalom t... ban a nyugati p... dik. Kérjük, he... helyen figyelmesen... tábláknak megfelel... jenek. Debreceni... Gyógyfürdő Vállal...

A MAGYAR SZOCIÁLISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Május elsejei programok Debrecenben

Zenés ebresztő: 7.00-8.00-ig. 1. útvonal: Bethlen u.-Új Élet park-Vénkert... Nagyerdei stadion, északi kapu, nagyszínpad: 10.30-11.00 óra: Hajdúsági citerazenekar, 11.30-12.30 Vojtina bábegyüttes...

Elterelik a forgalmat

Tájékoztatjuk az utazókönözöket, hogy útlezárásk miatt a 28-as számú járatok május 3-ig a Vörös Hadsereg útja-Széchenyi útja útvonalon közlekednek.

ca-Thomas Mann utca-Bolyai utca. — A 13-as járat a Nyugati utcától a 10, 14-es megállóig közlekedik. A 15A vonalon a forgalom szünetel. — A 26-os járat: Nyugati utca-Erzsébet utca-MÁV-állomás...

Volán 6. számú Vállalat Debrecen

Ideiglenes forgalmkorlátozás

A május elsejei rendezvények zavartalan lebonyolítása érdekében ideiglenes forgalmkorlátozás lesz.

Május 2-án előreláthatóan 20.00 óráig Debrecenben, a Vörös Hadsereg útjáról a Bajcsy-Zsilinszky utcába minden jármű forgalma tilos. Ugyancsak május 2-án előreláthatóan 20.00 óráig Debrecenben a Vörös Hadsereg útján a Bajcsy-Zsilinszky utcától a Simonffy utcáig a jobb szélső forgalmi sávban minden jármű forgalma és várakozása tilos.

nyadi utcán, a Simonyi úton és a Mester utcán minden jármű forgalma tilos. Május 1-én 08.00 órától 24.00 óráig tilos megállni Debrecenben a Nagyerdei körúton és a Pallagi úton, a Nagyerdei körúttól a Vigadó térig. Ugyanebben az időben az Ady Endre úton, az Oláh Gábor utcán és a Pallagi úton a Nagyerdei körúttól a Vigadó térig minden jármű forgalma is tilos.

A fenti időkből a tiltott helyeken csak a megfelelő engedéllyel rendelkező járművek közlekedhetnek, illetve várakozhatnak. Az engedély nélküli, szabálytalanul várakozó járműveket az üzemeltetők felelősségére és költésére elszállítják.

EMLEKMŰSOR. Ne nézz utánam — ez a címe annak a Nagy Karola-emlékműsor-nak, amelyet csütörtökön, május 2-án 22.50 órakor a Kossuth adón az F Magazin-ban hallhatnak az érdeklődők.

1985. APRILIS 30., KEDD KATALIN NAPJA A Nap két 5.30 — nyugszik 15.34 órakor

MŰZSEMFELŐJÍTÁS. A Hortobágyi Pásztor-múzeum felújítási munkái miatt május 2-től előreláthatólag augusztus első napjait zárva tart. A Hortobágyi Galéria továbbra is várja a látogatókat.

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS: Lassanként keleten — legkésőbb északkeleten — felszakadozik a felhőzet, egyre kevesebb helyen várható csapadék. Ma már hosszabb időszakokra is kislátás van. A gyakran változó, vonuló felhőzetből futó záporok, néhol hózápor várható. Az északnyugati szél lassanként kissé mérséklődik. A legmagasabb nappali hőmérséklet kedden 10 fok körül valószínű.

TÖCÖSKERTIEKNEK. Új berletpénztár nyílik a napokban a Töcöskertben a Micsurin utca 46. szám alatti helyiségben.

HUSZONKÉT ÚJ ZÖLD-SÉGÜZLET. Huszonkét bolt nyit Debrecen lakótelepeiben a Debreceni Tartósítási Kombiát leányvállalata. A cég üzletei közül tíz már épül, s hamarosan megnyílik. A boltok egyformák, alapterületük 70 négyzetméter.

ÁLLATORVOSI ÜGYELET. Május 1-én, szerdán reggel 6 órától csütörtökön reggel 6 óráig dr. Nagy László (Debrecen, Huszár Gál utca 15., telefon: 11-397) állatorvos lesz az ügyeletes.

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Százötvenöt évvel ezelőtt, 1870. április 30-án született Komáromban, és 78 éves korában, 1948-ban hunyt el az ausztriai Bad Ischleben Lohár Ferenc zeneszerző, karmester, a század eleji operett egyik legkiválóbb képviselője, ismert zeneszerző és karmester.

PROGRAMOK

Április 30., kedd

Debrecen

19 óra: A Debreceni Akadémiai Bizottság mezőgazdasági szakbizottsága és erdészeti munkabizottsága az erdőik éve alkalmából tudományos ülésszakot és kiállítást rendez.

16.30 és 14.00 óra: A Kőlcsey Művelődési Központ színházterében a 100. Folk Celsius együttes Plaff, a búvós sárkány című lemezeinek előbemutatóját látják a gyerekek.

18.00 óra: Az egészségnevelési hét programja keretében a Horváth Árpád Művelődési Házban a cukorbetegségekről lesz előadás.

Május 1., szerda

Hajdúböszörmény

Egész napos kirakodóvásárt és folklor-műsort rendeznek a város főterén.

Fogászati rendelés

A Debrecen megyei városi Tanács Egészségügyi Intézmény felülvizsgálta a fogászati rendelés az egyes körzetekben április 29-től az alábbiak szerint alakul:

Béke útja 12.: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 57, 58, 70, 73, 74, 41, 52, 67 körzetek. — Cegléd utca 22.: 42, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 59, 46, 47, 48, 61 körzetek. — Bem tér 9.: 9, 20, 25, 26, 60, 44, 45, 38, 30, 43 körzetek. — Bethlen utca 5-7.: 5, 8, 18, 24, 10, 31, 32, 21 körzetek. — Jerriks utca 27.: 22, 29, 33, 34, 36, 39, 40, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 19, 37, 27, 28 körzetek.

Április 29-től megváltozik a városi főorvosi bizottság rendelési helye, Kórház-Rendelőintézet helyén, Bethlen utca 5-7.; a rendelés ideje változatlan.

TRÓN ALATT A KIRÁLY

Ezen a címen mutat be meséjátékot a Csokonai Színház társulata a megyei KISZ-bizottság és a színház KISZ-szervezetének vállalkozásában. A darab szakmai bemutatóját május 2-án, csütörtökön délután 3 órakor tartják a Hungária Kamaraszínházban.

HIBAIGAZÍTÁS, 1985. április 25-i Kiváló územfőnökség című tudósításunkból egy sor — a nyomda hibájából — kimaradt. Így tévesen jelent meg dr. Angyal László, a megyei tanács osztályvezetőjének beosztása, illetve kimaradt Tier László, a városi tanács elnökhelyettesének neve. Az érintettek elnézést kérjük — a nyomda nevében.

Ismét nagyvásár Debrecenben

Május első hetének legnagyobb tömegeseménye Debrecenben a nagyvásár, mely a régi kereskedőváros hagyományait örzi. Negyedik-ötödik évi ismét a Nagyerdőn veri fel sátrát az árú-sok sokasága. Egymás mellett és szemben több mint három kilométer hosszú soron szűcsök, fazekasok, papucskecskítők, kőtelgyártók kínálják portékáikat, és ott lesznek majd a nép süteményesei, a mézeskalácsosok is.

Komolyabb árukkal a szűcs, szörme-, és szőnyegipar vonulni ki a debreceni káptalospalotával együtt az eladók utcájába. A szokásos attrakciók sem maradnak el, megjelennek a mutatványosok. A vásár forgalmát csak növeli az autópálya. Tinta a két napon meg lesz tartva.

Akik gépkocsival érkeznek, saját érdekében is tartsák be a forgalmi és parkozási rendet.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV • RÁDIÓ

MOZI

Esti előadás (magyar). Vig ma. 1-én n. 10, n. 12, hn. 2, Apollo ma. 1-én 4 ó. A kiskasza magasan (szovjet). Alfa ma. 6, 1-én f. 4, f. 6. Maraton életrajz (amerikai). Apollo ma. 1-én 6, 8. Túl nagy rizikó (amerikai). Vig ma. 1-én hn. 4, 6, n. 9. Apollo ma. 1-én n. 10, n. 12, hn. 2, Meteor ma. 1-én 3, n. 6, n. 8. Premier előtt! Uramisten (magyar). Híradó ma. 1-én f. 12, hn. 2, hn. 4, hn. 6. Egy zsaru börtén (francia). Delta ma. f. 6, 1-én f. 4, f. 6. A gejzírölygő titka (szovjet). Vig kamara ma. 5, f. 7, 1-én f. 3, f. 5, f. 7. Gémszerték szőrfje (angol). Híradó ma. f. 10, hn. 8, 1-én f. 10. Hőféherke és a hét törpe (amerikai). Meteor mese ma. 1-én 3, n. 6. Látam az új világ születését I-II. (szovjet). Klinika ma. 5. Robinson Crusoe (szovjet). Delta matiné 1-én 10. Vassza I-II. (szovjet). Horváth A. ma. 6. Zárkóról ea.: Híradó 1-én hn. 8.

SZÍNHÁZ

Csokonai Színház. Kedd 19 órakor Szabad szél — Thália-bérelt. Szerda 19 órakor Mánás Miska — béreltszünet. Hungária Kamaraszínház. Kedd 19 órakor Tudós nők — Szilgiet-bérelt.

TELEVÍZIO

BUDAPEST, 1.: 8.03 Műsorismertetés. 8.05 Idősebbek is elkezdhetik... Tévéterem. 8.10-9.50 Iskolatévő. 9.50 A fogadósnő. Olasz filmvizitációk. 11.55 Képzőművészet. 12.30-13.55 Iskolatévő. 13.55 Műsorismertetés. 14.00 Hírek. 14.05 Tévé-BASIC-tanfolyam. XVII/15. rész: Adattölmányok. 14.35 Három nap tévé-műsora. 14.40 Sorstársak. 17.00 Képzőművészet. 17.05 Mini Stúdió '85. 17.10 Reklám. 17.25 Cseh-szlovákia-NSZK VB selejtező labdarúgó-mérkőzés. A szünetben: Esti mese. 19.20 Reklám. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Ünnepi köszöntő. Elmondja: Nagy Sándor. A SZOT titkára. 20.10 Népdalkórusok. Bárdos Lajos: Pat-

kóknál. 20.15 A halál archívuma. NDK tévéfilmsorozat. XIII/5. rész: A rejtélyes üzenet. 21.20 Stúdió '85. A Televízió kulturális hetilapja. 22.30 Koczkázat. A külpolitikai szakértők világággazdasági magyarázat. 22.50 Tv-híradó 3.23.00 Hímnusz. BUDAPEST, 2.: 17.38 Műsorismertetés. 17.40 Képzőművészet. 17.45 Adás a szekerén. 18.30 Közzététel. Budapest. Pécs. Szeged. 19.05 Száz híres festmény. Braque: A zenész. 19.15 Al Jarreau az esseni Rockpalota március 30-i koncertjén. 20.00 Rapa-nál, a világ köldöke. Francia rövidfilm. 20.50 Tv-híradó. 2.21.10 Egészségünkért. 21.20 A bálnák feje. Szovjet tévéfilm. 22.35 Képzőművészet. POZSONY, 1.: 9.00 Az életünk krónikája (ism.). 9.30 Komoly zene. 9.55 Közzététel a prágai vadból. 11.30-12.25 Az ótödik állomás (tévéorozat. 1. rész). 16.45 Dokumentumfilm. 17.20 Cseh-szlovákia-NSZK VB selejtező labdarúgó-mérkőzés. 19.30 Tv-híradó. 20.30 A Julius Fucik együttesről. 21.25 Enni-vál menyasszony (cseh film). 22.45 Zenés összeállítás. POZSONY, 2.: 17.20 Tévé-állatkert. 18.00 Népdalok. 18.20 Ipari tanulóknak. 18.50-19.10 Meghívó a május elsejei felvonulásra. 19.30 Tv-híradó. 20.30 Fiatalok tévéklubja. (Közben: 21.30 Híradó. 22.00 Világhíradó). BUKAREST: 19.00 Tv-híradó. 19.30 Riportfilmek. 19.50 Irodalmi összeállítás. 20.30 Harcban a fasizmussal és a háború ellen. Történelmi dokumentumfilm. 20.50 Tv-híradó. UNGVÁR: 17.00 Dokumentumfilm. 17.30 Koncert. A győzelem stratégiája. Film. 2. rész. 19.00 Híradó. 19.45 Hangverseny. 20.45 A világ eseményei. 21.05 Repülés az atom-ban és a valóságban. Film. 22.35 Hírek. 22.40 A hét sport-19. 23.10 Hangverseny. SZERDA BUDAPEST, 1.: 7.30 Műsorismertetés. Zenés ebresztő. Idősebbek is elkezdhetik... Tévéterem. 7.55 Kapszolgák. Lőszervíz. Közzététel a Vörös Hadsereg felvonulásáról. 9.00 Csak gyerekeknek! 9.55 Kapszolgák Budapestén a Felvonulási teret. Kb. 12.30 Összegező a szocialista országok fővárosainak ünnepségéről. Kb. 12.45 Jó ebédhez szól a nő-ta. Kb. 13.00 Képzőművészet. 14.47

Műsorismertetés. 14.50 Hírek. 14.55 A Közönségismereti tájékoztatója. 15.00 Majális Asott-halmton, Pécsen, Sopronban és Zalacséban. 17.00 A koncert. Magyar film (1981). 18.35 Képzőművészet. 18.40 Közzététel. Idősebbek is elkezdhetik... Tévéterem. 19.15 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Felvonulók kérék... Az Önök kérék különkiadása május 1-re. Kb. 23.30 Tv-híradó. 3.22.40 Hímnusz. BUDAPEST, 2.: 15.43 Műsorismertetés. 15.45 Képzőművészet. 15.50 Kerek világ. 16.10 Cimboraság. Látogatás Hegedűs VB-zánál. 16.50 Jégkorong VB. Döntő. Közzététel. Prágából. 19.20 Franciaország kasszettel. Malmalson. 19.55 Hollandia-Ausztria VB selejtező labdarúgó-mérkőzés. Közzététel. Rotterdamból. 21.45 Tv-híradó. 2.22.05 Jégkorong VB. Döntő. Közzététel. Prágából. 23.20 Képzőművészet. POZSONY, 1.: 7.55-13.00 1985. május 1. (Közzététel Moszkvából, Prágából és más fővárosokból). 13.15 Az öröm ártárája (szlovák film). 14.30 Népi szokások. 15.00 Lőverseny. 16.00 Zenés műsor. 16.50 VB-jégkorongmérkőzés. 19.30 Tv-híradó. 20.20 VB-jégkorongmérkőzés. 22.45 Májusban történet (cseh filmvizitációk). POZSONY, 2.: 8.50-12.20 1985. május 1. (Közzététel szlovákiai városokból). 15.15 Volt egyszer egy ház (tévéorozat). 16.45 Meshivó Oravába. 17.20 Rózsás álmok (szlovák film). 18.45-19.10 Albin Brunovskypórté. 19.30 Tv-híradó. 20.20 Forró levelet (tévéfilm). 21.45 Május 1. (dokumentumfilm). 22.10 Májusi híradó. BUKAREST: 10.30 Május ünnepe. 10.40 Költészet. 11.00 Riportfilm. 11.20 Népdalok. 12.05 Májusi album. 19.00 Tv-híradó. 19.20 Májusfa. 19.40 Ünnepi összeállítás. 20.30 Kedvelt dallamok. 20.50 Tv-híradó. UNGVÁR: 16.25 Ünnepi hangverseny. 19.00 Riportok május 1-ről. 20.00 Esztrádszene. 20.30 Jégkorong-világbajnokság. Döntő. A szünetben: A világ eseményei. 23.00 A Granat-szilgieteken. Film. 0.30 Hírek. 0.35 A háború dalai.

RÁDIÓ

KOSSUTH: 4.30-7.59 Jó reggelt! 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Reklám. 8.08 Slágerműzeum. 8.50 Tíz perc külpolitika (ism.). 9.00 Hírek. Utóközben. 9.05 Napközben. 12.00 Hírek. Németh, oroszul és angolul. 12.10 Fővárosi hírek. 12.30 Déli Lakatos Sándor népi zenekara. 13.00 Hírek. 13.05 Műsorismertetés. 13.05 Popzene sztereóban. 13.45 Időjárás- és vízállásjelentés. 14.00 Zenés stúdió. 14.00 Kapszolgák a 22-es stúdió. 14.00 Marczis Demeter énekel. 14.15 Hangverseny népzenei felidőzások. 14.40 Hangos szótár: deszota, dualizmus, detronizál. 15.00 Hírek. Utóközben. 15.05 Zentai Anna operett-dalokat énekel. 15.20 Kőnyvről könyvről. 15.30 Csúsforgalom. Közben: 16.58 Műsorismertetés. 17.00-17.05 Hírek. Utóközben. 17.27 Reklám. 17.30 Tini-tónok. 18.30 Táncházi muzsika. 19.00 Hírek. Utóközben. 19.05 Csak fiataloknak! 20.00 Nóták. 20.15 Kritikusok. 21.00 Hírek. Utóközben. 21.05 Hunyady Sándor meséi. 21.32 Tamásy Zdenko szerzeményéről. 22.00 Zeneközvetítés a hallgatók. Kérdések és kérések villanófényben. Közben: 23.00-23.20 Hírek. Időjárás. Sport. 24.00-6.00 Éjféli hírnagyok. 3. MŰSOR: 9.00 Hírek. Időjárás. 9.03 Műsorismertetés. 9.05 A kiállítóterem program-

kulturális programok. 8.20 Tár-saló. 9.44 Találkozás a Hang-villában. 10.00 Hírek. Időjárás. 10.05 Diákélet. 10.35 Enkeló Ifjúság. 10.50 Boris Christoff operafelvételeiből. 11.20 Népdalok. 11.40 Sirkó pánlikával. 12.00 Déli krónika. 12.30 Ki nyírna ma? 12.40 Reklám. 12.43 Bruno Walter vezényel. 12.46 Kritikusok fóruma. 13.56 Műsorajánlat. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 Műsorismertetés. 14.10 Magyarán szólva. 14.25 Orvosi tanácsok. 14.30 Dzsaszemelődiák. 15.00 Képzőművészet. 15.05 Irodalomról. 15.17 A Budapesti Fúvósok felvételeiből. 15.57 Műsorajánlat. 16.00 Hírek. Időjárás. 16.05 Varázskörben. 17.00 Földközben. 17.27 Ünnepi köszöntő. 17.42 Reklám. 17.45 A Szabó család. 18.15 Hol volt, hol nem volt... 18.25 Mai könyvajánlatunk. 18.28 Műsorismertetés. 18.30 Esti magazin. 19.15 Gondolat. 20.00 Tanítványok. 20.05 Leórló. 20.50 Verbunkosok. 21.00 Válságok és teóriák. 21.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.20 Tíz perc külpolitika. 22.30 Kapszolgák a 22-es stúdió. Tarján Ferenc kürtön játszik. Kb. 23.30 Kutatás a kutatás körül. Kb. 23.40 Népi hangverseny muzsika. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10 Zsoldos Imre trombitál. 0.25 Hímnusz. 0.30 Magyar és idegen nyelvű vígjelzőszolgálat.

NYIREGYHÁZA: 17.00 Hírek. 17.05 A Chicago együttes felvételeiből. 17.20 Tiszántúli katedrálisok. A tartalomból: Egészségünk. Dr. Szabó Eva előadása a gyermekkori sántításról — Szék, exportra (Kolláth Adrienne) — Strandnézőben (Pálfi Balázs) — Hej, halászk... (Szilágyi Mária). 18.00-18.30 Észak-tiszántúli krónika. Lapszemle. Műsorlevezetés. (A nap szerkesztője: Pálfi Balázs.) SZERDA KOSSUTH: 5.00 Kellemes ünnepeit! 7.22 Kopogtató. 7.52 Műsorismertetés. 8.00 Hírek. Időjárás. Sport. 8.10 Fúvósinduló. 8.20 Dalok május elsejére. Májusi hírek. 8.33 Kis magyar néprajz. 8.58 Nemzeti művelődési és gyermekkedő-játék-fesztivál. Radinka és a Nagy Hazug. 9.50 Hírek. Időjárás. 9.55 Munkásünnepe. 12.00 Hírek. Tudósítók. Időjárás. 12.15 Májusdicső. 12.39 Evszázadok mesterművei. 13.30 Az utak összefutnak. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 Műsorismertetés. 14.10 Népszerű muzsika — világhírű előadók. 15.08 A Rádiószínház bemutatója. Az élet csúcspontja. 16.00 Hírek. Időjárás. 16.05 Kovács Béla klarinétos. 16.51 Bárdos Lajos kórusműveiből. 17.00 Az egyes számú újságíró-igazolvány. Dokumentumműsor. 17.40 Operaslagerek. 18.15 Hol volt, hol nem volt... 18.28 Műsorismertetés. 18.30 Hírek. Időjárás. 18.40 Szépülő szezon. 19.35 Népszabadság-tórum a Városligetben. 20.35 Népdalok. 21.14 Fejezetek a magyar zenei előadóművészet névtárából. 22.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.15 Holnap közvetítjük. 22.35 A világra

ÉVFORDULÓNAPTÁR. 22.30 Zenekari muzsika. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10 Madrigálok. 0.25 Hímnusz. 0.30 Magyar és idegen nyelvű vígjelzőszolgálat. NYIREGYHÁZA: 6.00 Népszerű zene. 6.00 Népszérum. 7.00 Hírek. Utóközben. 7.05 Dallamról dallamra. 7.52 Torna. 7.57 Műsorismertetés. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Sokféle. 9.00 Hírek. Utóközben. 9.05 Magnórol magnóra. 9.47 A tavaszhoz kislevele. 11.00 Hírek. Utóközben. 11.05 Presser Gábor szerzeményeiből. 12.00 Jó ebédhez szól a nő-ta. 13.00 Hírek. Utóközben. 13.05 Ciki, te bosszorkány. 13.45 Időjárás- és vízállásjelentés. 14.00 Az szasztalos, a lakatos, a négy a többiektől. 15.00 Hírek. Utóközben. 15.05 Népdalkörök pódiuma. 16.10 Halász Judit és a Bojtorján együttes felvételeiből. 16.30 Letöltő. Közben: 17.00-17.05 Hírek. Utóközben. 17.30 Sport. 18.20 Népszerű operett. 19.00 Hírek. Utóközben. 19.05 Nóták. 19.30 Örökösök. 20.00 Nóták. 20.40 "Nálad vagyok az én hittem: drága zálogom". 21.00 Hírek. Utóközben. 21.05 Nagy nevetés! 23.00. 22.10 Kellemes pihenést! 23.00-23.15 Hírek. Időjárás. Sport. 24.00-4.30 Éjféli hírnagyok. 3. MŰSOR: 7.00 Reggeli hangverseny. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Műsorismertetés. 8.08 A kiállítóterem programjából. 9.11 Poppea megkoronázása. 9.20 Romantikus zene. 10.20 A Swainth zenekeze játszik. 11.05 Emlékeztet hangversenyek. Peter Schreier énekhangversenye. 12.19 Bluesfények. 13.00 Hírek. Időjárás. 13.03 Műsorismertetés. 13.05 Zenés időkör. 13.53 Az MRT szimfonikus zenekara játszik. 15.00 Operaművészek. 16.00 Az éte-ten át... Németh László. 16.50 A Poptársasvá dalainak különkiadása. 18.00 Brahm: Fsz-dúr trió. 18.30 V materin-kom jazyku. 19.00 Hírek. Időjárás. 19.03 Műsorismertetés. 19.05 Mozart: Figaro házassá-ga. 20.40-21.00 A város me-ndezsere. 22.30 Kritikus füllel. 23.30-23.33 Hírek. Időjárás. NYIREGYHÁZA: 9.00-11.00 Hírek. Lapszemle. Évfordulónaptár — Tavasz dallamok — Üzemekben és földeken. Riporter: Szilágyi Mária és Várkonyi Zsuzsa — Népdalcsokor. citerával — Szerelmek, névvezetők. Antal István — Műsorlevezetés. (A nap szerkesztője: Haskó József.)